

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

**«МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ ЖИТТЄДАЙНЕ
ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОСТІ, ПРИСВЯЧЕНЕ 110-РІЧЧЮ
З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАЙСТРА НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА
ОЛЕКСАНДРИ ВЕЛИКОДНОЇ»**

Полтава – 2024

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

**«МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ
ЖИТТЄДАЙНЕ ДЖЕРЕЛО ТВОРЧОСТІ,
ПРИСВЯЧЕНЕ 110-РІЧЧЮ
З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАЙСТРА НАРОДНОГО
МИСТЕЦТВА ОЛЕКСАНДРИ ВЕЛИКОДНОЇ»**

Полтава – 2024

УДК 746.3(477)+746.3.071(477.53)(062)

М65

Рекомендовано до друку
Вченою радою Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка
Протокол № 15 від 28.06.2024 р.

Рецензенти:

Оршанський Л.В. – доктор педагогічних наук, професор

Руденченко А.А. – доктор педагогічних наук, професор

Савенко І.В. – кандидат педагогічних наук, доцент

М65 Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості: присвячене 110-річчю з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Полтава, 23 квіт. 2024 р.) / за заг. ред.: Ю.А.Срібної, В.П. Титаренко, А.Ю. Цини; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Полтава, 2024. 184 с.

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції присвяченої 100-річчю з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної опубліковано наукові статті, в яких висвітлено: сучасні досягнення української народної вишивки як культурологічного та педагогічного феномену; творчий внесок учених, діячів культури, мистецтва та працівників освіти у розвиток української народної вишивки; пропаганда інформаційної та просвітницької діяльності у соціокультурному просторі суспільства.

Розраховано на науковців, докторантів, аспірантів, викладачів і студентів навчальних закладів системи освіти та культури різних рівнів акредитації, пересічних громадян.

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори статей

УДК 746.3(477)+746.3.071(477.53)(062)

Срібна Ю. А.
*декан факультету технологій та дизайну,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА ЗАСАДАХ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі розвитку суспільства освіта повинна поєднувати традиції, які притаманні нашій освіті, сприяти саморозвитку, а також а поширювати інновації, що здатні активізувати підготовку педагогічних висококваліфікованих працівників, які можуть працювати на засадах художньо-творчої діяльності, професійного розвитку та самовдосконалення, мобільності, упровадженні інформаційно-комунікаційних технологій.

Професійна підготовка майбутнього вчителя технологій повинна бути суголосною із змістом і структурою вчительської діяльності. Базу цієї діяльності становлять такі уміння: проектувальні, мотиваційні, організаційні, комунікативні, а також уміння планувати різні види робіт у школі. На навчальних і виробничих практиках студенти 3-4 курсів здобувають такі уміння.

Світовий досвід педагогічної науки засвідчує про застосування інноваційних технологій та методів навчання. Серед інноваційних методів навчання виділяють методи активного навчання, зокрема метод проектів, навчання у співробітництві, креативне навчання.

Метод проектів – це навчання за яким особистість здобуває знання та практичні уміння у процесі планування і виконання етапів проектування. Основне завдання вчителя полягає у підготовці учнів до свідомого вибору професії, навчити їх працелюбності, самостійної і систематичної роботи, створювати новий виріб.

Креативне навчання – це вільний доступ особистості до ресурсів мережі Інтернет. Навчання у співробітництві – це робота у малих групах.

Як стверджує професор О. М. Коберник: «Інновації – це новостворені (застосовані), чи вдосконалені технології, а також організаційно-технічні рішення виробничого характеру, які істотно змінюють обсяги, якість соціальної сфери. Ще однією із важливих ознак професійної підготовки є формування вчителя-дослідника, який поєднує наукову працю студентів і викладачів, вільний вибір, дисциплін студентом, широке впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, а також інноваційних технологій, інтеграцію у світовий освітній простір, відновлення традицій української освіти.

Одним із напрямків генези сучасної освіти є використання різних технологій. Цей термін з'явився ще у 30-их роках минулого століття у США.

Сучасні вчені О. Пехота, А. Нісімчук, М. Гриньова, Г. Селевко, О. Падалка, О. Шпак досліджують та упроваджують педагогічні технології у сучасний освітній простір. Як зазначають В. Безпалько; П. Матвієнко – «Педагогічна технологія» - це змістовна техніка реалізації навчального процесу. Це проектування і опис процесу формування особистості учня для досягнення попередньо визначеного результату навчання».

Художньо-творча діяльність учителя є важливою умовою організації успіху в сучасному закладі загальної середньої освіти. Творчість – це складний процес, який супроводжується фантазією, передбаченням, знахідками, прогнозуванням, праця у поєднанні з мисленням, уявою, фантазією. Це єдине ціле завдяки якому створюються нові художньо-естетичні твори (вироби).

У сучасному тлумачному словнику української мови читаємо : «Творчість – діяльність, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей».

У дослідження багатьох учених, а також практиків зазначається, що праця – великий вихователь і є основою художньо-творчої діяльності, яка формує особистість, її ідеали, смаки, здібності, стверджує прекрасне у трудовій та побутовій діяльності.

Творча художньо-трудова діяльність майбутніх учителів технологічної освіти виступає однією із головних умов їх трудового, морального, національно-патріотичного та естетичного виховання, а також поєднання ергономіки та дизайну.

Можна стверджувати, що ергономіка і дизайн сьогодні є основою проектування нових виробів. Використання ергодизайну у всіх сферах життєдіяльності людини забезпечує отримання ефективної та безпечної у користуванні продукції (виробів), а також сприяє особистісному розвитку у процесі самостійної художньо-творчої діяльності.

Аналізуючи різні аспекти художньо-творчої діяльності, ми констатуємо: художньо-творча діяльність майбутнього вчителя трудового навчання та технологій являє собою єдність теоретичних знань і практичних умінь у змісті, різного роду формах і методах навчально-виховного процесу.

Художньо-творчі здібності майбутніх фахівців технологічної освіти формується та розвивається у процесі вивчення навчальних дисциплін. Так, наприклад, при опануванні різних розділів дисципліни «Декоративно-прикладна творчість» здобувачі вищої освіти факультету технологій та дизайну вивчають технології виготовлення різних виробів із деревини (тарілі, шкатулки, календарі), тканини (серветки, чоловічі та жіночі сорочки, скатертини, які оздоблені різними техніками вишивки); бісеру (гердани, сувенірні вироби, вишиті картини) та інших конструкційних матеріалів.

Навчальні дисципліни «Дизайн і декоративно-прикладна творчість», «Художня обробка матеріалів», «Технологічний практикум», їх належна навчально матеріально-технічна база також сприяють

особистісному творчому зростанні майбутніх учителів технологічної освіти, працюючи у тісній співпраці співробітництва та співтворчості при виготовленні спроектованих художньо довершених робіт.

Отже, застосування інноваційних методів навчання при вивченні різних навчальних дисциплін в університеті дозволяє проводити різні види занять більш різноманітнішими, цікавими, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології.

Мачаха Т. С.

*кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця,
старша наукова співробітниця відділу технологічної освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИШИВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ У БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Феноменом нового Державного стандарту базової середньої освіти є те, що зміст технологічної освітньої галузі, її компетентнісний потенціал визначені в чотирьох групах обов'язкових результатів навчання. «Творче застосування традиційних і сучасних технологій декоративно-ужиткового мистецтва» – це другий обов'язковий результат навчання серед чотирьох, визначених у стандарті [1].

Актуальність досягнення цього результату навчання учнями базової середньої освіти зумовлена передусім потребою встановлення національної ідентичності, прагненням українців оберігати і передавати з покоління в покоління традиції народного мистецтва – усе те, що робить нас нами, справжніми й відповідальними українцями, і те, на основі чого постане культура й економіка повоєнної України.

Усі результати навчання в стандарті (обов'язкові, загальні, конкретні) сформульовані у формі *способів діяльності* та досягаються передусім у предметно-перетворювальній проектно-технологічній

діяльності як фундаментальному освітньому об'єкті технологічної освітньої галузі [2, с. 110].

Учителі технологій нової української школи покликані вибудовувати стратегії навчання, які забезпечать ефективне досягнення учнями всіх результатів навчання з стандарту. Водночас вони вільні від втручання у їхній вибір *видів виробничої діяльності*: декоративно-ужиткового мистецтва; дизайну; основ техніки й робототехніки; побутових технологій; фермерства; сільськогосподарських робіт тощо.

Види виробничої діяльності на рівні стандарту не прописані, їх перелік з'являється на рівні модельних навчальних програм. Учителю рекомендовано вибирати для вивчення ті види виробничої діяльності, які враховуватимуть потреби, інтереси, професійні наміри учнів, місцеві традиції декоративно-ужиткового мистецтва, а також матеріально-технічні можливості закладу освіти.

Наприклад, модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» авторки Тетяни Мачачі має вісім модулів, що розподілені за основними видами дизайну та є окремими одиницями змісту згаданої програми. Вивчаючи основи вибраного виду дизайну, учні досягають результатів навчання з стандарту [3, с. 8].

Варто зауважити, що орієнтовний перелік технологій обробки різних матеріалів та об'єктів проєктно-технологічної діяльності, які пропонує програма для вибору вчителя й учнів під час вивчення кожного модуля, є необмеженими.

Перший модуль згаданої програми має назву «Етнодизайн». Передбачається, що освітній потенціал етнодизайну може бути підґрунтям для створення учнями нових виробів під час вивчення всіх інших видів дизайну протягом 7–9 класів [3, с. 4]. А тому, для ефективного досягнення результатів навчання за модельною навчальною програмою важливо узгодити сутність базових понять сфери енодизайну.

Дизайн – процес і результат проєктування практичних й естетичних виробів для задоволення потреб людини, створення гармонійного, емоційно комфортного середовища.

Етностиль – образна система традиційних засобів художньої виразності декоративно-ужиткового мистецтва в композиції сучасних виробів.

Етнодизайн – процес і результат проєктування виробів в етностилі на основі переосмислення традиційних засобів художньої виразності декоративно-ужиткового мистецтва.

Композиція – мистецтво гармонійного поєднання складових частин твору в єдине ціле.

Дизайнери відображають відчуття і сутність змісту композиції нового виробу в графічних зображеннях за допомогою традиційних *засобів художньої виразності* – елементів і принципів побудови композиції.

Елементи композиції – точки, плями, лінії, форми, фактури, кольори, матеріали, простір тощо.

Принципи композиції – ритм, баланс, симетрія, асиметрія, акцентування, пропорційність, колорит тощо [4, с. 11, 12, 104, 131].

Створюючи освітні продукти (вироби, послуги, проєкти) на заняттях з технологій, зокрема з використанням технологій вишивання, учні дотримуються основних вимог дизайну – їхньої функціональності, естетичності, ергономічності, економічності, екологічності, технологічності.

Українська народна вишивка – один з найпопулярніших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Її традиції й техніки часто застосовуються на заняттях технологій у базовій середній освіті.

Автентичні вишиті речі та сучасні речі з вишивкою в етностилі стали своєрідним брендом України. Такі речі популярні не лише в межах нашої країни, але дедалі захоплюють увагу, стають впізнаваними в середовищі

світової спільноти. Зосереджена у вишивальному традиційному мистецтві інформація є:

- транслятором багатства української культури, її унікальних традицій;
- джерелом пізнання себе, історії, культури й світогляду власного народу;
- підґрунтям для відтворення і творення духовних цінностей у предметно-перетворювальній діяльності;
- основою розвитку талантів, хисту й смаку учнів, їхньої культурної компетентності;
- благодатним ґрунтом для реалізації потенціалу творчої діяльності в процесі навчання технологій;
- засобом прилучення учнів до творення культури власного народу, розвитку вишивального мистецтва.

Варто зауважити, що мистецтво вишивання цікаве і дівчатам і хлопцям. Воно чарує око, викликає позитивні почуття й емоції, прикрашає довкілля, приваблює довершеністю композиційних рішень, декоративністю орнаментів, багатством мотивів, вишуканістю колориту, не потребує надто дорогого матеріально-технічного забезпечення для його творення, дає змогу повторно використовувати матеріали для вишивання, а тому воно досить поширене на заняттях з технологій в базовій середній освіті.

Учителям технологій рекомендовано під час вивчення вишивального мистецтва організувати відвідування музеїв, виставок, тематичних екскурсій. Споглядання взірців вишивального мистецтва, його відображення в живописних картинах та інших джерелах інформації, зустрічі й спілкування з народними майстрами, дизайнерами мотивують учнів до пізнання історії української вишивки, оповідей про нього, милування красою взірців вишивального мистецтва, розпізнавання

характерних ознак й особливостей його регіональних традицій щодо використання вишивальних швів, орнаментів, колориту тощо.

Під час вивчення української народної вишивки в межах модуля «Етнодизайн» модельної навчальної програми, яка розглядається в тезах, як приклад, учні виконують систему проєктно-технологічних завдань, спрямованих на дослідження справжнього вишивального мистецтва, вивчення творчості народних майстрів, розвиток шанобливого й бережного ставлення до автентичних виробів, формування здатності відчувати етностиль, уміння застосовувати засоби художньої виразності української народної вишивки в проєктуванні нових виробів в етностилі, а також уміння раціонально використовувати традиційні матеріали, техніки виконання вишивки у їх виготовленні.

Здобуті знання про вишивальне мистецтво в процесі виконання проєктно-технологічних завдань учні застосовують під час виконання навчальних проєктів – розв'язання реальних життєвих проблем створеними виробами в етностилі. Проєктуючи і виготовляючи вироби в етностилі, в учнів є можливість спостерігати за таїнством власної творчості, як вони своїми руками, за допомогою знарядь праці, надають матеріалу задуманої форми, як матеріал реагує на обробку, як завдяки вишивці на ньому оживає задумана ними краса. Процес створення нового виробу захоплює й концентрує увагу учнів, стимулює до якісного завершення задуманої справи, розвиває наполегливість і відповідальність за власну навчальну діяльність.

Українська народна вишивка за таких умов навчання підноситься в очах учнів, у них формується уявлення про українську культуру як ціннісний компонент світової культури. Вони не лише відкривають її для себе, але й збагачують її власноруч створеними освітніми продуктами. Приходить розуміння, що сучасні народні майстри, дизайнери не лише продовжують, але й збагачують традиції народного мистецтва, враховують у своїх виробках сучасні дизайнерські й технічні вимоги, дбають про

зручність, добробут і красу докiлля, а отже – примножують радiсть, естетичну насолоду створеними виробами, гармонiйним дизайн середовищем.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
2. Мачача Т. С.. Теоретико-методологічні засади проектування змісту технологічної освіти. *Український педагогічний журнал* №3. 2016. 105–114. <https://lib.iitta.gov.ua/712561/>
3. Мачача Т. С. Модельна навчальна програма «Технології. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (*гриф МОН України № 3.0227-2023*). <https://lib.iitta.gov.ua/736583/1/Tekhnolohiyi.7-9.kl.Machacha.14.08.2023.pdf>
4. Мачача, Т. С.. *Проектування виробів в етностилі. Навчальний посiбник* [Електронне видання], 2021. с. 226. КОНВІ ПРiНТ, м. Київ, Україна. <https://lib.iitta.gov.ua/729472/>

Оршанський Л. В.

*доктор педагогічних наук, професор,
завiдувач кафедри технологiчної та професiйної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
унiверситету iм. Iвана Франка*

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА І САКРАЛЬНА ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА ЯК ВИРАЗНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Українська вишивка і сакральна дерев'яна архітектура є двома ключовими виразниками національної ідентичності України. Ці два види народного мистецтва мають довгу історію і глибокі корені в українській культурі. Відомо, що, українська вишивка є одним з найвідоміших символів української національної культури. Вона виконується на тканинах шовком, льоном або бавовною за допомогою голок і ниток.

Вишивка має різноманітні геометричні та рослинні орнаменти, а також символіку, пов'язану з українськими традиціями і віруваннями. Кожен регіон України має свої унікальні стилі та зразки вишивки, які передають місцеву культуру й ідентичність.

Сакральна дерев'яна архітектура також відіграє важливу роль у вираженні української національної ідентичності. Ця форма мистецтва включає в себе будівництво церков, каплиць й інших релігійних споруд з використанням дерева як основного будівельного матеріалу. Українські дерев'яні церкви мають характерний архітектурний стиль із багатими вишуканими деталями, що включають в себе різьблення, фрески, вітражі й інші прикраси. Ці споруди не лише служать релігійним цілям, а й є важливою складовою культурної спадщини України.

Визначною пам'яткою сакральної дерев'яної архітектури є Церква Святого Юра в Дрогобичі, яка розташована на західних теренах України, в Львівській області. Збудована на межі XV – XVI століть, ця церква є одним із найкращих прикладів цього виду українського народного будівництва. Церква Святого Юра зводилася без використання цвяхів, виключно з дерев'яних брусів і дошок, що свідчить про високу майстерність і технічну складність будівництва. Вона має характерну архітектурну форму, яка включає в себе високий дзвіницю, великий центральний зал і невеликі прибудови. Церква прикрашена різьбленими орнаментами та вишуканими розписами, що робить її дуже вразливою до зношування та потребує постійного утримання.

Сакральність об'ємного спорудження дерев'яного храму передовсім підкреслювалося завершеннями у вигляді куполів, які варіювалися від одного до п'яти та мали вишукані криволінійні форми силуетів. При виборі завершення дерев'яних храмів використовувався принцип одно-, три- і п'ятикупольного рішення, яке підкреслювало осьовий базилікальний розвиток сакральної споруди. Прикладом п'ятикупольних церков є церква Святого Юра, що належить до галицького типу сакральних споруд (рис. 1).

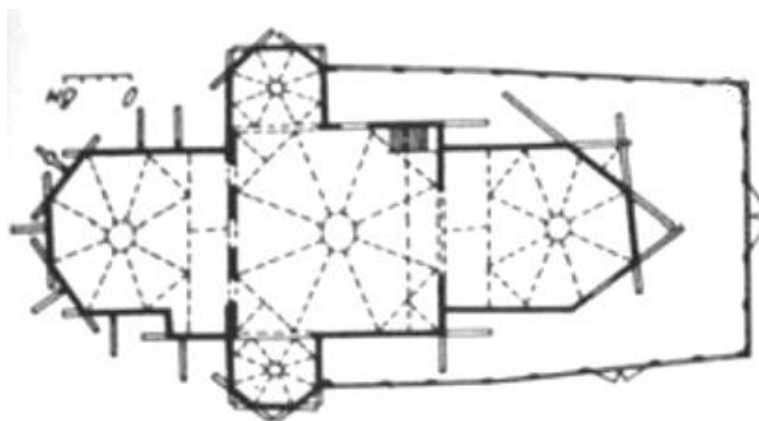

Рис. 1. П'ятикупольна церква Святого Юра галицького типу в м. Дрогобич Львівської області

Найбільш яскраве враження справляють інтер'єри дерев'яних храмів. Це стосується передовсім привабливості стінопису та сакрального обладнання з художньо-естетичного погляду. Нижче подаємо унікальні розписи стін дрогобицької духовної святині – церкви Святого Юра, на яких повсюдно використані символи, що характерні й для народної вишивки – хрести, сварги, безкінечники, квіти та ін. (рис. 2).

Рис. 2. Настінний розпис церкви Святого Юра в м. Дрогобич

Зазначений культовий об'єкт є найкраще збереженою дерев'яною спорудою традиційного типу зрубів, завдяки яким можна дослідити як історію архітектурного проектування в Карпатському регіоні, так і вітчизняні традиції сакральної архітектури, будівництва, іконопису, орнаментики тощо. Тому викладачами та студентами Дрогобицького педагогічного університету було реалізовано дослідницький проєкт, який складався з низки етапів: 1) пошук інформації, оцифрування (фотографування фрагментів внутрішнього інтер'єру й екстер'єру церкви – фасаду, галерей, вікон, дверей, сходів, арок, конструктивних особливостей столярних з'єднань тощо) та паспортизація зібраних матеріалів про дрогобицький храм; 2) графічне виконання прототипу макету церкви та креслень з

використанням комп'ютерної програми (SolidWorks) та SLS-технології;
3) виготовлення макету-копії цієї церкви у масштабі 1 : 25 (див. рис. 3 – 8).

Рис. 3. Виготовлення основи та несучих стін церкви

Рис. 4. Виготовлення опорних балок перекриття

Рис. 5. Виготовлення галерейних арок

Рис. 6. Покриття даху і піддашся «гонтами» (дерев'яними дощечками)

Рис. 7. Виготовлення куполів («бань») і покриття «гонтами»

Рис. 8. Церква Святого Юра у Дрогобичі (зліва) та її макет (справа)

Принагідно зазначимо, що церква Святого Юра в Дрогобичі визнана пам'яткою національного значення і включена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (червень 2013 р.). У грудні 2023 р. Комітет ЮНЕСКО із захисту культурної спадщини затвердив рішення внести її до Міжнародного переліку культурних цінностей, які перебувають під тимчасовим посиленням захистом. Церква Святого Юра в Дрогобичі є не лише архітектурним шедевром, а й важливою складовою культурної спадщини українського народу. Її унікальність полягає в поєднанні традиційних українських будівельних технологій з релігійним значенням і традиційною символікою, яка характерна для різних видів декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема й вишивки.

Отже, як вишивка, так і сакральна дерев'яна архітектура є символами національної гордості, котрі виражають унікальність української культури та сприяють збереженню національної ідентичності. Крім того, вони використовуються як засоби комунікації, допомагаючи українському народові передавати свої цінності, історію та традиції з покоління в покоління.

Титаренко В. П.
*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

В умовах сьогодення, інтеграції нашої держави до Європейського співтовариства стрімко зростає значення особистості у розвитку її соціально-значущих якостей. З цієї причини виникла потреба у спеціалістах, які володіють художньо-творчими здібностями. Цю групу

здібностей необхідно розвивати ще із шкільних років. Тому однією з головних осіб з цієї проблеми належить учителю трудового навчання та технологій. Творчість-продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення [1, С. 451].

Отже, цілеспрямоване формування художня творчих здібностей учнів-це найголовніше завдання сучасної школи.

Проблема формування художньо-творчої діяльності майбутніх фахівців технологічної освіти набуває актуальності у контексті відродження національної культури.

При підготовці таких фахівців у вищих навчальних закладах освіти України у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка широко використовуються як традиційні форми, методи та засоби художнього творчої діяльності, так і розробляються нові форми цієї роботи [2].

Видатні вчені педагогіки та психології Зязюн І.А., Масол Л.М., Ничкало Н.Г., Ожич О.М., Радкевич В.О., Рудницька О. П., Титаренко В.П., Срібна Ю.А., Оршанський Л.В. у своїх наукових дослідженнях відзначають важливу роль художньої творчості та мистецтва.

У своїх наукових працях учені-дослідники технологічної освіти Гуревич Р. С., Коберник О.М., Мадзігон В.М., Сидоренко В.К., Стешенко В.В., Терещук Г.В., Тхоржевський Д.О. та інші широко упроваджують питання художньо-творчої діяльності при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти разом зі учнями та послідовниками їх наукових шкіл.

Зауважимо, що особливість уроків трудового навчання (технології) полягає у тому, що навчально-виховний процес у загальноосвітньому навчальному закладі розпочинається з 1 та закінчується у 11 класі. При вивченні теоретичного матеріалу на цих уроках широко приділяється увага предметно перетворювальній художньо-творчій діяльності.

Учителями-практикантами широко використовується інтерактивний характер змісту трудового навчання, який створює підґрунтя для міжпредметних зв'язків. Необхідно зазначити творчу роботу учителів шкіл –Лисенко Л.П. – доктор філософії, директор Кибинської гімназії Миргородської міської ради, Ляшенко С.В. – учитель трудового навчання Сагайдацького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Шишацької селищної ради Полтавської області, Куратнік Т.В. – учитель трудового навчання ліцею №14 «Здоров'я» Полтавської міської ради, Рутковська О.М. – доктор філософії, учитель трудового навчання ліцею №32 «Європейський» Полтавської міської ради та багато інших учителів міста та Полтавської області [4].

З метою популяризації передового педагогічного досвіду з цієї проблеми на кафедрі теорії і методики технологічної освіти факультету технологій та дизайну педагогічного університету створена асоціація працівників загальноосвітніх навчальних закладів і викладачів університету. Здобувачі вищої освіти факультету проходять пропедевтичну, навчальну та виробничо-педагогічну практику в школах міста та області, безпосередньо набуваючи практичного художньо-творчого досвіду.

Уже багато років організаційно-методичну основу трудового навчання становить проектна діяльність. Цей метод і спрямований на формування саме художньо-творчих здібностей учнів. Шкільна програма з трудового навчання 5-9 класів, а з технологій 10-11 класів містить модулі із декоративно-ужиткової творчості, яка має досить великий художньо-творчий потенціал, що підтверджується теоретичними висновками та численними дослідженнями вчених.

Як показує багаторічний педагогічний досвід, художньо-творча діяльність отримується при виконанні систематичних вправ, спеціально підібраних групових та індивідуальних завдань, які широко

упроваджуються при вивченні навчальних дисциплін: «Технологічний практикум», «Народні промисли України», «Дизайн і мистецтво», «Основи проектно-технологічної діяльності» та ін.

Як підтверджує практика, великі можливості для творчості відкриваються перед майбутніми учителями технологічної освіти при вивченні художньої обробки різних конструкційних матеріалів, а також нетрадиційних матеріалів. При виконанні студентами різного роду художньо-творчих робіт необхідно здійснити всі етапи проекту та обов'язково його захистити.

Студенти при виготовленні художньо-творчих робіт використовують комп'ютерну техніку-це новий етап у розвитку художньої творчості. Як приклад, можна назвати 3D моделювання схем та малюнків.

До основних засобів розвитку художньо-творчої діяльності можна віднести: науково-методичну літературу, наочні посібники на відео та паперових носіях, методичні рекомендації, відвідування виставок і музеїв, твори які виготовлені студентами, викладачами, майстрами декоративно-прикладної творчості.

Для виготовлення творчих робіт широко використовуються сучасні технології розвитку художньо-творчих здібностей-метод проектів, інтеграцію знань, комп'ютерні технології, методику співробітництва, роботу із новими нетрадиційними матеріалами, сучасними різними, інструментами та пристроями [3].

Багаторічний досвід роботи на факультеті засвідчує: ніщо так не мотивує виготовлення студентами художньо-творчих, естетично завершених робіт з різних видів декоративно-прикладної творчості, як участь у різного роду виставках – місті, області, столиці та міжнародних (Австрія, Італія, Бельгія, Німеччина, Франція).

Таким чином, художньо-творча діяльність здобувачів вищої освіти дає змогу досягти головної мети-виховання особистісної нової генерації, з

високим рівнем самосвідомості, здатної до творчого доробку в повсякденному навколишньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. В. Український педагог. енциклопедичний словник. Видання друк, доповнене й впроваджене. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.

2. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід : навч. посібник / В.В. Бербець, Н.В. Дубова, О.М. Коберник, Т.В. Кравченко та ін. / За заг. ред. О.М.Коберника, В.К.Сидоренка. Умань : Копіцентр, 2007. 204 с.

3. Оршанський Л.В. Основи гуцульського художнього деревообробництва : навч. посібник / Л.В. Оршанський, П.В. Андріюк. Косів: Писаний камінь, 2002.

4. Титаренко В.П. Вишивальне мистецтво Полтавщини. Полтава: Полтавський літератор, 2021. 268 с.

Близнюк М. М.

*доктор педагогічних наук, професор
кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Поліщук І. А.

*здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти,
факультету технологій та дизайну Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДИЗАЙНЕРСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ

Сучасний розвиток візуалізації цифровими технологіями дозволяє конструювати віртуальний простір, створювати медіа-продукти, моделі та інше у синтезі форм, форматів, змінюючи параметри та, по суті, не маючи жодних обмежень для творчого пошуку. У науково-популярній літературі зустрічаємо інформацію про тренд на іммерсивність чи занурення у

віртуальну чи доповнену реальність. Сьогодні цифрові технології сприймаються швидше як інструмент візуалізації дизайнерського контенту.

З середини ХХ століття до мистецького процесу проникли відео та аудіо, трохи пізніше – комп'ютерні технології, а наприкінці ХХ століття – глобальна мережа Інтернет. Було зроблено аналіз нових технологій, які стали вихідною точкою нових форм мистецтва. На початку третього тисячоліття було створено гнучкі дисплеї, нанотехнологічні покриття, планшетний комп'ютер, стереоскопічний 3D-дисплей, робот-реплікатор, перший біологічний 3D-принтер.

Говорячи про цифрові технології у дизайні, ми спостерігаємо стрімкий розвиток цифрового мистецтва (digital art), заснованого на використанні цифрових технологій, результатом якого є художні твори у цифровому форматі, конкретніше, у формах програмного мистецтва, фрактального, реалістичного рендерингу, технологій віртуальної та доповненої реальності та інших [1].

Новітні технології дозволили фахівцям багато експериментувати та добиватися високих результатів у традиційних та нових формах мистецтва. «Відкриваються можливості маніпуляції з простором, інтерактивні системи та інтернет, а також інноваційні сенсорні технології (3D) розширили і художню реальність, виявили необмежені творчі можливості для більшості художників. До медіа-арту входять такі інноваційні форми мистецтва як нет-арт, біо-арт, нано-арт, WEB-дизайн, технологія доповненої реальності та інші» [2].

У міру поширення віртуальних технологій виникло логічне питання: чи можна поєднати два світи – реальний та віртуальний? Відповіддю стала технологія «доповнена реальність» (AR), сенс якої полягає в тому, що за допомогою різних гаджетів реальний світ доповнюється віртуальними об'єктами. Доповнена реальність – технології, які доповнюють реальний світ, додаючи будь-які сенсорні дані Доповнена

реальність – це технологія, що дозволяє в реальному часі доповнювати фізичний світ цифровими об'єктами та за допомогою алгоритмів розпізнавання образів зчитувати зображення навколишньої дійсності. Потім справжній образ обробляється і доповнюється віртуальним.

Віртуальна реальність (VR) – створений технічними засобами світ, який передається людині через його відчуття: зір, слух, нюх, дотик й інші. «Віртуальна реальність – це цифровий світ, повністю створений за допомогою сучасних комп'ютерних технологій. Віртуальна реальність замінює реальний світ, прагне абсолютної іммерсивності (досягнення ефекту повного занурення) [3].

Відмінність доповненої реальності від віртуальної реальності в тому, що доповнена реальність лише додає окремі елементи в існуючий світ, а віртуальна реальність штучно створює цілий світ наново.

Використання віртуальної та доповненої реальності у цифровому мистецтві потребує наявності спеціального обладнання та програмного забезпечення. Одним з найкращих середовищ для розробки віртуальної реальності є популярна програма для створення відеоігор Unity 3D, а для малювання у віртуальній реальності була розроблена програма Google Tilt Brush.

Доповнена реальність, також швидко розвиваючись, стає більш доступною для дизайнерів і користувачів, у тому числі й друкована продукція в класичному поданні вже не така популярна і далеко не інноваційна. Однак інтерактивна друкована продукція куди привабливіша для користувачів. В одному тільки QR-коді можна сховати величезну кількість інформації, а при наведенні камери може відкритися віртуальна галерея, що «оживлює» експонат та багато чого іншого. Мультимедійні гідди стали найчастішим елементом музейних виставок. За допомогою програми та смартфона відвідувач отримує інформацію про об'єкт, аудіолекцію тощо. Можна по-іншому організувати виставковий простір, роблячи його більш доступним і зручним як освітню або ж інформаційну

складову.

До переваг цифрових технологій відносимо:

- можливість надання більшої інформації з використанням мінімального простору;
- нестандартний метод надання текстової та візуальної інформації;
- велику залученість користувача та краще зберігання інформації;
- фактична відсутність обмежень контенту.

З недоліків можна назвати такі:

- дорожнечу технологій та обмеженість масового впровадження;
- технічні обмеження та тривалість підготовки необхідних матеріалів, включаючи підготовку простору для візуалізації, роботу дизайнера та інших фахівців зі створення доповненої/віртуальної реальності та їх підтримки у процесі використання;
- необхідність наявності у користувача додатків та додаткового обладнання.

Завдяки процесу розвитку комп'ютерних технологій суттєво розширилися можливості традиційного візуального мистецтва, що при цьому впливає на формування комп'ютерного образотворчого мистецтва. В основному видозмінюються такі види образотворчого мистецтва як живопис, графіка, скульптура та з'явилися голографічні зображення, що імітують картину, скульптуру, рельєф.

Першорядними якостями сучасного мистецтва, що сформувалися під впливом цифрових технологій, є:

- інтерактивність – зворотний зв'язок та можливість глядача вступати в контакт із художником, беручи участь у створенні творів;
- нові мистецькі засоби;
- елітарність цифрового мистецтва.

На зміну традиційним засобам комунікації прийшли нові технології із сучасним інструментарієм мистецтва.

Цифровий живопис – електронний твір зображень, при якому автор застосовує комп'ютерні інструменти, аналогічні до традиційних інструментів. Комп'ютер у цифровому живописі замінює пензель із мольбертом. Цифрові дизайнери знають та мають досвід традиційного митця, поєднуючи його з умінням використовувати весь інструментарій програмного забезпечення комп'ютера для створення зображень.

У *комп'ютерній графіці* як інструмент застосовуються комп'ютери зі спеціальним програмним забезпеченням для створення та редагування зображень, для оцифрування візуальної інформації та подальшої її обробки та зберігання. Комп'ютерна графіка являє собою «синтетичний предмет, що поєднує знання, технологію та естетику малюнка, живопису та композиції, та інших пластичних мистецтв з комп'ютерними технологіями» [4].

Графічний редактор – це спеціалізована програма для роботи з графічним зображенням. Він чудово підходить для простого редагування. За допомогою цієї програми автор може створювати стандартні зображення, обробляти зображення із застосуванням різноманітних графічних ефектів, змінюючи атрибути, палітру, масштаб, а також працювати з багатошаровими зображеннями та отримувати зображення зі сканера та іншої цифрової техніки тощо.

Існують спеціалізовані пакети ілюстративної графіки, призначені в основному для створення та редагування зображень. За допомогою таких прикладних програм як Adobe Photoshop та Adobe Illustrator, CorelDRAW – можна створювати двовимірні зображення, 3Ds Max – тривимірні зображення, Adobe Flash використовується для створення анімаційних фільмів. Найбільш популярними програмами, що працюють з растровими зображеннями, у додатку яких є певна кількість векторних інструментів, є Adobe Photoshop і Adobe Illustrator, створені компанією Adobe Systems.

У *векторній графіці* зображення будується за допомогою набору геометричних фігур (точки, лінії, кола, криві, прямокутники,

багатокутники та інші прості математичні об'єкти, розташовані за координатами), яким надаються деякі атрибути: товщина ліній, колір заливки. Зображення зберігається як набір координат векторів, може без втрат повертатися, масштабуватися, деформуватися. Для створення ілюстрації необхідно вказати його вершини, обведення, колір заповнення. Відповідно імітація тривимірності примітивніша, ніж у растровій, і кожне таке перетворення відбувається таким чином: забирається старий фрагмент зображення і замість нього створюється новий.

Растрова графіка будується двовимірним масивом пікселів та будь-якому пікселю зіставляється значення яскравості, кольору, прозорості. Растрові зображення можна зменшувати без втрат, але деякі деталі зображення можуть зникнути надовго, а збільшення зображення обертається зовнішнім виглядом на збільшені квадрати, які колись були пікселями. У растровому вигляді можна зберегти будь-яке зображення, але має свої недоліки: це втрати під час редагування, займає великий обсяг пам'яті, яка потрібна на роботі із зображеннями [5]. Утворені в растровому зображенні рядки і стовпці формують растр (матрицю), кожен піксель має свій колір і місце, і всі пікселі в комплексі створюють зображення.

Переваги растрових зображень: автоматизоване введення інформації, обробка важких ілюстрацій, адаптивність під різноманітні пристрої та програми перегляду. Недоліком можна вважати значний обсяг займаної пам'яті, нездійсненність масштабування та деформації без втрати якості зображення.

Існує достатня кількість комп'ютерних технологій, які можуть допомогти майбутньому фахівцю втілити у життя свої творчі задуми. Одним з таких помічників, є багато функціональна і проста програма – Paint, яка є графічним редактором, що входить до складу операційних систем Windows, дозволяючи створювати малюнки і редагувати їх.

Зручність Paint полягає в тому, що дану програму можна використовувати як цифровий мольберт.

Плюсом векторної графіки є невеликий об'єм пам'яті на персональному комп'ютері, зміна та масштабування зображення без втрати якості, незалежно від характеристики пристрою відображення зображення виглядає однаково. До недоліків належать проблеми із сумісністю програм створення та перегляду, виявляється трудомістким процес переведення растрових зображень у векторні.

У даний час *3D зображення* широко поширені в дизайні, що використовується для створення мультиплікаційних фільмів, спецефектів у фільмах. За допомогою комп'ютерної графіки 3D зображення створюють абстрактні геометричні форми. Варто згадати також, що процес анімації займає багато часу у фахівців і потребує різноманітного програмного забезпечення. Наприклад, анімаційна студія Disney для моделювання своїх персонажів застосовує програми Autodesk Maya, Pixologic Zbrush – для скульптурування, візуальних ефектів – Side Effects Houdini.

Комп'ютерна анімація – формований за допомогою комп'ютера вид анімації, який набув широкого поширення у науковій сфері, соціальній та серед розваг. Анімація успадкувала від комп'ютерної графіки методи формування зображень: векторна графіка, растрова графіка, тривимірна графіка. Існують покадрова класична анімація, Flash-анімація та 3D анімація.

В основі будь-якої анімації лежить фіксація фаз руху об'єктів – визначення у кожний момент часу їхнього положення, форми, розмірів та інших властивостей, і цю операцію називають *фазуванням*. Дуже цікаві візуальні ефекти виходять при комбінуванні різних типів анімації. Процес формування мультфільмів складається з кількох етапів: перший етап полягає у створенні ідеї та сценарію, другий – розкадрування, третій – у створенні макета мультфільму, четвертий – анімація, п'ятий – чистове окреслення та шостий – монтаж та складання фільму [2].

Flash-анімація працює за принципом анімації за ключовими кадрами. Ключові кадри розставляються аніматором, проте проміжні кадри обробляє спеціальна програма автоматично, лише роль фазувальника виконує комп'ютер. Така анімація може бути двох видів: анімація руху та анімація форми. Для першого виду анімації змінюються властивості, пов'язані з рухом об'єкта – становище, розмір, поворот, а для другого – форма об'єкта.

Адитивні технології – це технології пошарового нарощування та синтезу об'єктів за допомогою комп'ютерних 3D-технологій. Широке застосування отримали фабер-технології або 3D-друк. Існують різні адитивні технології, але процес створення 3D моделі один: виробництво шляхом пошарового накладання матеріалу та коригування (полірування, видалення стрижня тощо). Адитивні технології використовуються в скульптурі, а також як елемент візуалізації проєктів у дизайні, архітектурі та будівництві, стоматології і т.д. На етапі основною метою адитивних технологій є виробництво органів людини для трансплантації.

Особливе місце в Інтернет-просторі приділяється *web-проєктам* зі створення віртуальних музеїв, галерей. Віртуальне середовище – це штучно створена реальність, яка відрізняється від реального світу, коли комп'ютер копіює інтер'єр, моделює тривимірний простір. Екскурсанти можуть досліджувати тривимірні об'єкти, докільця, подорожувати історичними місцями, тобто займатися всім тим, що у реальному житті недоступно з якихось причин. Дуже затребувані у суспільстві віртуальні музеї, які дозволяють не лише побачити картини відомих художників та інші витвори мистецтва, а й поринути у естетичну атмосферу різних епох.

Технології мультимедіа – це комп'ютерна технологія, яка поєднує різні види медіа: текст, аудіо, відео, анімація. Інтерактивні технології та мультимедіа приходять на допомогу в організації розважальних інформаційних заходів, що викликає у відвідувачів яскраві емоції. Актуальним рішенням взаємодії з відвідувачами музеїв стали інтерактивні

пристрої, що дозволяють візуалізувати інформацію в цифровій формі: повідомлення про картину, або інформація про інший об'єкт в експозиції може бути представлена за допомогою інтерактивного столу в текстовому або звуковому форматі.

Під час виставки експонатів музеї все частіше почали використовувати інтерактивні мультимедійні елементи. Однією з моделей віртуального музею є приміщення з інтерактивними об'єктами, такими як 3D-панорами, голограми, різноманітні види тривимірних та плоских проєкцій. Інтернет-технології дозволяють забезпечити збереження, безпеку та швидкий доступ до експонатів.

У суспільстві дедалі більше затребуваним і важливим стає використання цифрових технологій у дизайнерському мистецтві. Цифровізація не змінює мистецтво, а збагачує і робить його різноманітнішим і доступнішим. Основна причина цифровізації мистецтва у тому, що митці відбивають реальність, а технології є її невід'ємною частиною. Поява цифрових технологій дозволила створювати та обробляти статичні та рухомі зображення та звук, у зв'язку з чим сучасне мистецтво виходить на новий рівень, виникає маса можливостей та способів проведення мультимедійних виставок, формується комп'ютерне та мережеве мистецтво.

Цифровізація дозволяє вивести мистецтво нового рівня, істотно розширюючи межі всім охочих ознайомитися з нею, проте дуже важливо зберегти справжню цінність образотворчого мистецтва.

Список використаних джерел

1. Olena Yakymchuk, Mariia Artemenko, Olena Chepelyuk, Anna Polietaieva, Larisa Shpak, Nadiia Myrhorodska, Sergii Gakhovych, Inna Yakovets, Oleksandr Luhovskyi, Mykola Blyzniuk. The dragon image as an inspiration in the design of costumes with considering technical aspects. *Vlakna a Textil Journal (Scopus)*; Slovak Technical University in Bratislava. Volume 27(4), December 2020. P. 128-137.

2. Близнюк М.М. Дизайнерська творчість майбутніх фахівців у галузі технологічної освіти на основі комп'ютерної графіки. *Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (30.05.2023 року)/за ред. М. С. Курача, І. В. Цісарук. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Т. Шевченка, 2023. С. 24-27.

3. Nataliia Nahorna, Nataliia Orlova, Pavlo Kuzmenko, Maryna Kondratenko, Oleksandr Sotnychok, Mykola Blyzniuk, Valentyna Tsyna. Digitalization of project, technological, and design activities in the process of training future teachers of labor education and technology. *Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS)*. Vol. 16 No. se2: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education P.20-29, 2023. (Web of Science).

4. Комп'ютерні технології в мистецтві: методичні рекомендації / авт.-уклад. В. Городецький. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2018. 52 с.

5. Основні принципи візуального дизайну. URL: <https://luxnet.io/uk/blog/basic-principles-of-visual-design>

Віктрова П. Є.

*здобувачка третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

Цина А. Ю.

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

**ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА
АНТРОПОСОФСЬКА ОСВІТНЯ СИСТЕМА ПОЕТАПНОГО
РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ, ВОЛІ ТА ПОЧУТТІВ ДИТИНИ**

Вальдорфську педагогіку, як засіб становлення та розвитку інтелекту, волі та почуттів, у психолого-педагогічній науці найчастіше пов'язують із альтернативними освітніми філософськими гуманістичними ідеями глибокого розуміння вихованців, розглядаючи дитинство як процес неперервного особистісного зростання та саморозвитку на засадах цілісного підходу до духовного, психічного та тілесного розвитку особистості [3].

Цілісний підхід у вальдорфській педагогіці до проблем виховання, навчання та розвитку особистості дитини має витoki в історії світової педагогіки в гуманістичних традиціях Платона, Арістотеля, Ж.-Ж. Руссо, І. Песталоцці, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. мислителів та педагогів. Автором вальдорфської педагогічної системи на початку ХХ століття став Р. Штайнер, яким були запропоновані методи і прийоми виховання та навчання шляхом розвитку духовних, тілесних та душевних чинників становлення людини, впливаючи на її почуття, розум та волю [2]. Поява вальдорфської педагогічної системи була обумовлена пошуком педагогічних систем, зорієнтованих на становлення та розвиток творчої, активної, високоморальної й адаптивної особистості, формування в неї здатності до життєвої самореалізації згідно вікових потреб та особливостей розвитку.

Модель навчання на засадах вальдорфської педагогіки реалізується за концептуальними підходами до його організації за антропософським філософським вченням Р. Штайнера:

- природовідповідність вільного розвитку дитини за генетично обумовленою програмою, якою визначаються зміст навчання, створення сприятливих умов шанобливого ставлення до душевно-духовного світу дитини, визнання індивідуальності для виявлення її нахилів та здібностей;
- поетапний розвиток людини з реалізацією завдань та вимог, які висувуються окремими циклами її життя, які слід враховувати в освітньому процесі;

- вільне навчання та виховання, уникаючи покарань, примусу, відмовляючись від влади над дітьми;
- визнання свободи основним засобом виховання, навчання та творчості;
- єдність дій всіх учасників освітнього процесу на засадах їхньої духовної спільності та педагогіки дружніх відносин;
- викладання всіх предметів з першого по восьмий класи всіх учнів одним учителем з опорою на учительський авторитет на всіх етапах розвитку дітей;
- єдність душевного, фізичного та духовного розвитку дитина на засадах культу здоров'я та екології, терапевтичної спрямованості шкільної освіти ;
- полікультурна спрямованість виховання в учнів толерантного ставлення до культурних цінностей та традицій інших народів;
- акцентування уваги на трудовому та естетичному виховання у шкільній освіті із застосуванням художньо-трудова елементів під час вивчення всіх предметів;
- неприйняття насилля, увага та допомога, любов та дбайливе ставлення до дітей в індивідуалізованому процесі навчання та виховання в школі;
- відміна тотального контролю в оцінюванні навчальних досягнень учнів за принципом свободи особистості дитини [4, с. 154–155].

Провідною метою створення вальдорфських шкіл є орієнтація на соціально-світоглядне та професійне самовизначення особистості учня завдяки усвідомленню власної відповідальності та свободи, всебічному вільному розвитку за потенційними можливостями та віковими тенденціями людини. За філософією вальдорфської педагогіки, розвиток дитини повинен відтворювати еволюцію суспільства, набуваючи знань і вмінь за чітко визначними етапами, до яких організм дитини має бути підготовлений попереднім навчанням та розвитком.

Наприклад, завданням фізичного становлення та виховання дитини у перші сім років її життя є максимальний розвиток творчої фантазії, що стане основою для наступного навчання учнів у початковій школі. У цей перший семирічний період життя сутність дитини, за Р. Штайнером, повністю занурюється у чуттєве сприйняття довкілля. Емоційний контакт та взаємодія з близькими людьми, наслідування їхньої поведінки, відчуття захищеності поряд із близькими видатний педагог уважав провідним чинником розвитку дитини в період раннього розвитку [1, с. 48,171].

Друге семиріччя сприяє розвитку внутрішнього життя людини, коли здібності реалізуються у внутрішньо-духовному вимірі на засадах необхідності підтвердження авторитету вчителя, відокремлення себе від світу дорослих, можливої появи, в наслідок цього, відчуття самотності. В цей період інтенсивно розвиваються уява, пам'ять, логічне мислення, довільна увага, що сприяє розвиткові емоційно-вольової та почуттєвої сфери, формуванню ціннісних орієнтацій [4, с. 156–157].

Третє семиріччя життя людини, за вальдорфською педагогікою, характеризується посиленням усвідомлення старшокласниками свого «Я», пошуком ідеалів та формуванням цінностей та відкриттям власної індивідуальності. Можливості пізнання розширюються в результаті виконання конкретних пізнавальних проєктних завдань, сприяючи переживанням та розумінню світу на засадах феноменологічного підходу з уведення та аналізу відповідних понять.

Опанування природою та сутністю речей здійснюється, за вальдорфською педагогікою, шляхом чуттєвого світосприйняття, починаючи з рухової активності, що потребує її словесної інтерпретації для подальшого осмисленого виконання дій. Засобами стимулювання розвитку вихованців тут є відповідні їхньому вікові ігрові форми [4].

Аналіз концептуальних засад вальдорфської педагогіки дає нам змогу зробити висновок про цілісно-гуманістичну зорієнтованість цієї альтернативної антропософської освітньої системи, спрямованої на

поетапний розвиток інтелекту, волі та почуттів, починаючи від чуттєвого сприйняття довкілля, через реалізацію здібностей у внутрішньо-духовному вимірі, до сформованості ідеалів, цінностей та відкриття власної індивідуальності шляхом глибокого розуміння вихованців у їхньому неперервному особистісному зростанні на засадах цілісного підходу до розвитку духовних, душевних та тілесних чинників, результатом чого є соціально-світоглядне становлення та професійне самовизначення активної, творчої адаптивної та високоморальної особистості, здатної до самореалізації, відповідно до вікових потреб та особливостей розвитку.

Список використаних джерел

1. Ионова Е. Н. Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты. Харьков, 1997. 299 с.
2. Краних М. Антропософские основы вальдорфской педагогики. Киев : Генеза, 2008. 277 с.
3. Мітюхіна В. Виховання вільної особистості у Вальдорфській школі. *Завуч*. 2008. № 25. С. 40–42.
4. Передерій О. Л. Вальдорфська педагогіка як гуманістично орієнтована система навчання та виховання школярів. *Науковий огляд*. 2017. № 4 (36). С. 1–8.

Кондратенко М. Д.
*здобувачка третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти
кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка,
завідувачка науково-дослідного експозиційного
відділу виставкової роботи Полтавського
краєзнавчого музею імені Василя Кричевського*

ВИСТАВКА «МЕЛОДІЯ ВИШИВКИ ОЛЕКСАНДРИ ВЕЛИКОДНОЇ»

З нагоди Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості» у Полтавському національному педагогічному університету імені В. Г. Короленка презентовано виставку, що присвячена 110-річниці з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної.

Великодна Олександра Кузьмівна – 08 (21). 04. 1914, с. Бухалівка Полтавського району Полтавської області – 26. 03. 2002, Полтава) – майстриня художньої вишивки, Заслужений майстер народної творчості (1977), член НСМНМУ (1992). Працювала в Опішнянській артїлі (1935 – 1938), з 1939 – у Виробничо-художньому об'єднанні «Полтавчанка». Протягом життя створила понад 350 візерунків для традиційних полтавських вишивок (сорочки, блузи). Вишивала сорочки жіночі, дитячі й чоловічі («українки», «чумачки»), жіночі блузи й сукні за народним кроєм, дитяче вбрання, скатертини, хусточки, рушники, сувенірні речі. Творчо використовувала класичні українські геометричні й рослинно-геометричні візерунки, колористику й техніки [4, с. 38].

Твори майстрині експонувалися на мистецьких виставках у Полтаві, Києві, міжнародних та зарубіжних виставках і виставках-ярмарках у Франції, Бельгії, Німеччині, Болгарії, Індії, Японії, Аргентині, Канаді, Польщі. Персональна – у Полтаві (1974, 1994).

Фонд Олександри Великодної у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського налічує більше 20 одиниць. Це музейні

предмети різних груп зберігання. На виставці представлені купони жіночих блуз і чоловічих сорочок та картина.

Каталог виставки «Мелодія вишивки Олександри Великодної»

1. ПКМВК 43030, Ж 164. Картина. Литвин О. Ф. Портрет заслуженої майстрині народної творчості О. К. Великодної. 1979 р. Полотно, олія.

2. ПКМВК 23475, Тк 4724. Великодна О. К. Сорочка чоловіча. 1970-ті рр. Льон з лавсаном, ручна вишивка. 73x48 см.

3. ПКМВК 23476, Тк 4725. Великодна О. К. Купон жіночої блузи. 1970-ті рр. Маркізет, ручна вишивка. Розмір 48 – 50.

4. ПКМВК 54898, Тк 5590. Великодна О. К. Купон жіночої блузи. 1980 р. Маркізет, ручна вишивка. Розмір 50.

5. ПКМВК 67282, Тк 6042. Великодна О. К. Купон чоловічої сорочки. 1989 р. Полотно, ручна вишивка. 46x36 см.

6. ПКМВК 67704, Тк 6070. Великодна О. К. Купон чоловічої сорочки-чумачки. Полотно, ручна вишивка. Розмір 42 – 43.

7. ПКМВК 69613, Тк 6125. Великодна О.К. Купон чоловічої сорочки-чумачки. 1990 р. Полотно, ручна вишивка. 44x25, 5 см.

8. ПКМВК 69614, Тк 6126. Великодна О. К. Купон чоловічої сорочки-чумачки. 1989 р. Полотно, ручна вишивка. 46x26 см.

Олександра Кузьмівна довела до досконалості художньо-виражальні засоби вишивки білим по білому. Для підсилення ефекту кольору, його оптичних властивостей майстриня часто використовувала у своїх роботах невелику кількість жовтуватого, сірого, зеленуватого відтінків ниток, віддавала перевагу м'яким, теплим пастельним відтінкам.

Роботи Олександри Великодної є унікальними зразками української вишивки, родзинкою колекції Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського та важливою складовою Державної частини Музейного фонду України.

Список використаних джерел

1. Інвентарна книга Полтавського краєзнавчого музею. Група зберігання «Живопис» (1948 – 1998 рр.) // Роб. архів фондів ПКМВК. 197 арк.
2. Інвентарна книга Полтавського краєзнавчого музею. Група зберігання «Тканини» (1969 – 1981 рр.) // Роб. архів фондів ПКМВК. 386 арк.
3. Інвентарна книга Полтавського краєзнавчого музею. Група зберігання «Тканини» (1981 – 1992 рр.) // Роб. архів фондів ПКМВК. 407 арк.
4. Ханко В. М. Словник мистців Полтавщини. Полтава, 2002. 232 с.

Піщова М. П.

завідувач науково-дослідного експозиційного відділу етнографії Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

«НА ВАРВАРИ УЗОРИ РОЗКВІТАЛИ» - ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗАХІД ПРО НАРОДНУ ВИШИВКУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Одним з напрямів виховання патріотизму в молодого покоління є культурно-освітній. Його враховує одна з основних функцій музейної діяльності і через форми комунікації впроваджує у процес взаємодії між відвідувачем і музейником. Сформовані просвітні програми та проекти сприяють розширенню способів співпраці з аудиторією, зосереджуючись на спілкуванні з особистістю, яка є носієм патріотизму в соціумі. Розроблені етнографічні інтерактивні заходи спрямовані на розвиток національної гідності та самосвідомості, любові до України; виховання дбайливого ставлення до культури, традицій, рідної мови, відчуття потреби зробити свій внесок у розбудову Батьківщини, здатності захистити

суверенітет Української держави, її територіальну цілісність і незалежність.

Одним із тематичних занять є «На Варвари узорі розквітали» про давнє мистецтво вишивки, яке акумулює та презентує в собі нашу багатовікову культуру. Їй притаманне своє місце у духовному житті людини, формуванні естетичного осередку святкування, відпочинку, праці. Оздоблені вишивкою предмети одягу та інтер'єру супроводжують святкові обряди, відіграють важливі як духовно-естетичні так і матеріально-практичні функції. Від часу створення і донині вишивка має важливе значення в утвердженні краси життя. Так, полотняна декорована сорочка є символом здоров'я та краси, щасливої долі та пам'яті роду. Традиційно вона передавалася із роду в рід, з покоління в покоління як свята реліквія. Цей оберіг і сьогодні символізує чисті почуття, глибоку віддану любов до України, надихає наших воїнів у визвольній битві проти рашистської навали – українські бійці під бронезилетами носять вишиванки. У наші дні вишита сорочка – це символ нашої єдності [2].

Використовуючи різні засоби, методи і прийоми музейної педагогіки, науковці упродовж заходу знайомлять учасників з історичними сторінками розвитку полтавської народної вишивки, з художніми та технологічними особливостями, орнаментальною та колористичною символікою цього виду народного мистецтва та можливостями його практичного впровадження в життєдіяльності людини (прикрашання предметів одягу, аксесуарів, інтер'єрних тканин, побутових речей).

Методична розробка розрахована на цільову аудиторію – учнів 8-9 класів (тривалість 60 хвилин). Структурно захід поділяється на три етапи. Перша частина включає бесіду про Варвару, святу великомученицю, покровительку вишивальниць, та шанування її у народі; про художні особливості полтавської народної вишивки (прозїрки з коментуванням), про використання предметів, оздоблених традиційними вишивальними стїбами у сучасному житті (відеоролик). Для ілюстрування інформаційного

блоку використані музейні предмети з фондової колекції тканин, зокрема це – рушники, скатертини, сорочки та інші елементи одягу ХІХ століття, роботи відомих вишивальниць ХХ століття: Олександри Великодної, Анастасії Білявської, Олени Василенко, Надії Бабенко, Наталії Щербатих. Використані словесні методи (розповідь і бесіда) та методи ілюстрації й демонстрації [3, с. 42].

Друга частина спрямована на формування гуртів: «Мальви» і «Горлиці» з відповідними бейджами для кожного учасника. Виконуючи завдання, відвідувачі працюють з прислів'ями («Весела плутанина»); віднаходять відповідний символ-елемент орнаменту «Дерево життя» на кілковому рушнику («Генетична пам'ять. Віднайди і назви»); створюють ілюстрації до поетичних рядків («Я маю вишивку» (рис. 1); беруть участь у блеф-грі «Правда чи вигадка»; визначають призначення традиційних полтавських орнаментів («Цікавинки з торбинки»); за описом відгадують предмет, який знаходиться у «чорній скриньці»; «готують посаг», відбираючи картки із зображенням речей у скрині-конверти (рис. 2). Використані музейно-педагогічні методи: інформаційний, репродуктивний, дослідницький, реконструкції, порівняльних аналогій, асоціативний, моделювання, випереджувального заохочення [1].

рис. 1 «Я малюю вишивку»

рис. 2 («Цікавинки з торбинки»)

Третя частина – творче завдання «Подорож у часі». Дівчата-учасниці одягають святковий народний стрій з усіма традиційними елементами (рис. 3). Виконання дій спрямоване на особистісно-емоційне сприйняття, використовуються методи: занурення в історичну епоху, локалізація, рольове «прожиття» культурних подій. Естетичні фактори значно впливають на розвиток патріотичних почуттів, формують базову психологічну прихильність людини до своєї нації, залучають до її

духовних скарбів, – відбувається усвідомлення власних світоглядних орієнтацій. Діти часто відвідують заходи у вишиванках (рис. 4).

рис.3 Учениці одягнені в український народний стрій

рис. 4 Учень у вишиванці

До Дня вишиванки проводимо тематичні онлайн бесіди для навчальних закладів міста та області, розповідаючи про невмируще джерело творчості українського народу, демонструємо красу традиційного одягу та висвітлюємо сучасні тенденції розвитку народного мистецтва.

Упродовж двох останніх років діють музейно-бібліотечні просвітницькі проєкти для внутрішньо переміщених осіб. Один з них – «Про українську спадщину», який вміщує розповіді і про народне мистецтво полтавської вишивки.

Сучасне вишивальне мистецтво має тривалий зв'язок з традиціями, утримує свій духовний зміст. Значну роль у вихованні національної свідомості нашого молодого покоління відіграє вміння вишивати, носити одяг, мати вишиті речі, жити в помешканні з оздобленим інтер'єром, бо зосереджує код української нації, є символом її незламності в умовах воєнного лихоліття, перемоги у тривалій боротьбі за незалежність рідної держави.

Список використаних джерел

Караманов О. В. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи. *Освіта та педагогічна наука*, 2012. № 3. С. 5-12.

URL: Наукова періодика України.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2012_3_2.

Романюк С. З. Українська вишиванка як засіб виховання національної свідомості молодших школярів. URL: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

//<https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5092/Вишиванка.pdf>

Удовиченко І. В. Музейна педагогіка: теорія і практика: науково-методичний посібник. Київ: Логос, Національний музей історії України, 2017. 72 с.

Ліщинська-Кравець Г. Л.
старша викладачка кафедри технологічної та професійної освіти,
керівниця навчально-наукової лабораторії «Мистецька Бойківщина»
Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЙ ХУДОЖНЬОЇ ВИШИВКИ

Дистанційне навчання технік художньої вишивки має свої особливості, які варто враховувати для успішного навчання і розвитку студентів. Ось кілька особливостей такого виду навчання при проведенні занять з технологічного практикуму, на якому студенти вивчають різноманітні види художньої вишивки:

Перш за все, це *комунікація*, яка є одним із важливих аспектів дистанційного навчання та полягає в забезпеченні ефективного спілкування між викладачем і студентами. Слід зауважити, забезпечення якісного комунікаційного процесу впливає на здатність студентів глибоко засвоювати навчальний матеріал з технологій вишивки, розуміти інструкції щодо прийомів роботи, задавати питання й отримувати зворотний зв'язок. Важливо мати доступ до засобів комунікації, які підтримують взаємодію між викладачем і студентами – електронну пошту, форуми обговорень, чати, відеоконференції тощо. Використовуючи різноманітні інструменти, викладачам слід адаптуватися до потреб студентів і забезпечити комунікацію на різних рівнях. При цьому важливо націлювати студентів формулювати запитання, які стосуються безпосередньо теми заняття з технологій вишивки. Викладачі повинні намагатися передавати інформацію чітко та зрозуміло: використовувати просту мову, структурувати навчальний матеріал і надавати достатньо прикладів для пояснення складних понять і категорій. Важливо забезпечити гнучкість у спілкуванні, особливо з урахуванням індивідуальних графіків студентів, надавати можливість звернутися з

питаннями або коментарями в зручний для студентів час. Викладачі мають стимулювати активну участь студентів у комунікаційному процесі шляхом створення інтерактивних завдань з розроблення орнаментальних композицій, постановки запитань, організації дебатів або віртуальних обговорень дизайн-проектів із вишивки.

По-друге, це *вільний доступ до навчальних матеріалів*. Забезпечення вільного доступу студентам до необхідних навчальних матеріалів із вишивки у дистанційному форматі є важливим аспектом успішного практичного навчання на відстані. Для цього слід використовувати легкодоступні та інтуїтивно зрозумілі для студентів спеціальні платформи для навчання (наприклад, MOODLE, Google Classroom, Prosvita й ін.), де студенти можуть зручно отримувати доступ до всіх навчальних матеріалів із курсу вишивки. Ці платформи мають містити лекційні матеріали, підручники, відеоуроки, завдання, тести, технологічні карти, схеми орнаментів тощо. Також слід забезпечити студентам доступ до електронних ресурсів, таких як: електронні книги, статті, мистецтвознавчі й етнографічні дослідження, спеціальні журнали з мистецтва та дизайну тощо. Для цього треба пропонувати використовувати онлайн-бібліотеки, бази даних або спеціалізовані веб-сайти, де такі ресурси доступні для студентів. Гарною практикою є запис відеоуроків і організація вебінарів, які студенти можуть переглядати в будь-який зручний для них час. Це дозволяє студентам повторювати матеріалі навчатися в індивідуальному темпі. Крім того, треба впевнитися, що студенти мають змогу отримати доступ до навчальних матеріалів навіть без підключення до мережі Інтернет. Для цього слід завантажувати матеріали у форматі PDF або інших електронних форматах, щоб студенти могли зберігати їх на своїх пристроях і переглядати в офлайн.

Наш практичний досвід свідчить, що для організації вільного доступу студентів до навчальних матеріалів із вишивки слід забезпечити:

- 1) можливість синхронізації навчальних матеріалів з мобільними

пристроями (смартфонами, планшетами); 2) зручні засоби комунікації між викладачами і студентами (електронну пошту, форуми, онлайн-чати, відеоконференції); 3) зручні способи оцінювання студентів та надання зворотного зв'язку (онлайн-тести, завдання або електронні форми для збору відповідей від студентів); 4) розміщення навчальних матеріалів на популярних онлайн-платформах (YouTube, GitHub та ін.).

Третя особливість дистанційного навчання – це *реалізація практичних завдань майбутніми учителями технологій та зворотний зв'язок із ними*. У процесі практичних онлайн-занять з вивчення технологій вишивки доцільно використовувати різноманітні форми організації роботи: усні опитування, консультації в режимі «запитання – відповідь», евристичні бесіди, самостійну роботу студентів, виконання практичних завдань з демонструванням прийомів вишивання та використання інструкційних карток та ін. Реалізація практичних завдань майбутніми учителями технологій та зворотний зв'язок з ними у дистанційному режимі вимагають застосування таких методичних прийомів: 1) надання студентам чітких інструкцій щодо виконання практичних завдань із вишивки; 2) уточнення очікуваних результатів, критеріїв оцінювання та термінів виконання завдань; 3) використання зрозумілої мови та візуальних матеріалів для пояснення практичних завдань (відео мають містити демонстрацію процесу виконання вишивальних швів, пояснення послідовності або інші приклади, що допоможе студентам краще зрозуміти завдання та уникнути помилок); 4) надання студентам зворотного зв'язку при виконанні практичних завдань: для цього слід використовувати письмові коментарі, оцінки або аудіо-відеозаписи, які пояснюють можливі покращення у вдосконаленні практичних навичок; 5) створення форумів або груп обговорень, де студенти можуть обмінюватися думками, досвідом та питаннями щодо виконання практичних завдань; це стимулює взаємодію між студентами та сприяє розв'язанню спільних проблем; 6) використання системи заохочень й мотивацій для студентів, які успішно

виконують практичні завдання (наприклад, встановлення системи балів або нагород за досягнення у виконанні завдань, що стимулює студентів до активної участі та роботи на високому рівні).

Достатньо ефективною є комп'ютерна програма для створення та редагування композицій вишивки – Pattern Maker. Вона доступна в користуванні, характеризується високими функціональними можливостями та широким інструментарієм. З її допомогою студенти мають змогу довільний ескіз або малюнок швидко трансформувати у схему (технічний малюнок) для вишивки різними технологіями. При дистанційному вивченні технологій художньої вишивки майбутніми вчителями виникають складнощі з набуття вмінь і навичок під час засвоєння окремих тем, як-от: «Орнамент та види орнаментів», «Композиція у вишивці», «Створення ескізного малюнка для вишивання», оскільки практична частина вимагає значних витрат навчального часу. Не кожен студент володіє навичками малювання, розроблення технічних малюнків, які необхідні для освоєння цих тем, що може знижувати мотивацію, викликати невпевненість та розчарування від невдалого результату роботи. Підвищення результативності дистанційного навчального процесу суттєво покращується впровадженням творчих завдань, які передбачають створення ескізів виробів, орнаментальних композицій для вишивання у програмі Pattern Maker [1]. Використання цієї програми сприяє зростанню мотивації студентів, підвищує якість набутих знань і сформованих навичок, розвиває впевненість у власних творчих можливостях, спонукає майбутніх учителів технологій до подальшого самостійного поглиблення знань

Отже, наш практичний досвід показує, що дистанційне навчання на початку стало викликом для організації якісного освітнього процесу, але завдяки правильній організації, підтримці та співпраці між викладачем і студентами, воно виявилось ефективним і стимулюючим середовищем для навчання різноманітних технологій художньої вишивки.

Список використаних джерел

Мельник Г.М., Ліщинська-Кравець Г.Л. Використання програми «Pattern Maker» у процесі вивчення народної вишивки. *Трудова підготовка в рідній школі*. № 6. С. 13 – 20.

Кудря О. В.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ВІДОБРАЖЕННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В СФЕРІ ВИШИВКИ ТА ПИСАНКАРСТВА У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННІ ВИРОБІВ

Відображення автентичних традицій українського народу в сфері вишивки та писанкарства у сучасному дизайн-проєктуванні виробів відіграє суттєву роль у збереженні культурної спадщини та її адаптації до потреб сучасного світу. Українська вишивка та писанкарство є не лише мистецтвом, але й способом передачі історичних, культурних та духовних надбань через покоління. Сучасні дизайнери та майстри використовують традиційні мотиви й техніки в створенні одягу, аксесуарів, предметів інтер'єру, надаючи їм сучасного звучання та функціональності.

Дослідженні автентичних традицій українського народу у сфері вишивки та писанкарства, використання їх дидактичного потенціалу в освітньому процесі досліджувалися науковцями, педагогами, зокрема, Д. Антоновичем, Т. Борисовою, Г. Бучківською, Л. Гриценко, Т. Саєнко, Ю. Срібною, Л. Оршанським, В. Титаренко, А. Циною та ін.

Українська народна вишивка, як традиційний вид декоративно-прикладного мистецтва, відіграє значущу роль у культурному житті та ідентичності українського народу. Це мистецтво з давніх часів слугує не тільки як естетичне оздоблення, але й як засіб комунікації та передачі культурних традицій. Вишивка в Україні різноманітна, кожен регіон має

свої унікальні взірці, кольори та техніки, які передають специфічні для місцевості символи та історії. Розмаїття технік вишивки засвідчують майстерність вишивальниць і їхню спроможність виразити символічні значення через вишукані малюнки.

У сучасному контексті українська вишивка переживає відродження, адаптуючись до сучасних тенденцій, але зберігаючи своє традиційне коріння. Вона не лише продовжує бути популярною у виготовленні національного одягу, але й знаходить застосування у сучасному інтер'єрному дизайні, у декоративному мистецтві. У модній індустрії дизайнери використовують елементи української вишивки в колекціях одягу, демонструючи глобальному ринку унікальність і багатство української культури [1]. Водночас майстер-класи та воркшопи з вишивання дозволяють залучати молоде покоління до цього виду мистецтва, підкреслюючи його культурне значення та сприяючи збереженню історичної спадщини.

Вишивка, зокрема, давні українські орнаменти та символи, інтегровані у сучасний дизайн, використовуються для створення унікальних образів в одязі та аксесуарах. Ці мотиви мають глибокий символічний зміст, який розкривається через колір, форму та композицію. За допомогою сучасних технологій вишивка стає не просто елементом декору, але й способом вираження ідентичності та відданість культурним традиціям [4].

Писанкарство, інше унікальне українське декоративно-прикладне мистецтво, втілює в собі глибоку символіку і традицію. В останні роки писанкові мотиви все частіше з'являються в дизайні предметів інтер'єру, декоративного посуду та інших предметів побуту. Сучасне писанкарство поєднує в собі традиційні методи з новітніми матеріалами та техніками, дозволяючи митцям розширювати горизонти цього мистецтва.

Писанкарство є одним із найбільш колоритних та унікальних видів декоративно-прикладного мистецтва України, яке вражає своєю давністю

та символізмом. Символіка писанок вражає своєю різноманітністю. Кожен візерунок, кожен колір має певне значення. У сучасному світі писанкарство не лише зберігає свої традиційні форми, але й еволюціонує, втілюючи нові техніки та ідеї [2]. Майстри-писанкарі продовжують досліджувати нові матеріали і технології, що дозволяє розширювати межі даного виду мистецтва. Писанки стають предметом колекціонування та частиною експозицій в музеях по всьому світу.

Злиття традиційних українських мотивів із сучасним дизайном не лише зберігає культурну спадщину, але й відкриває її для світової спільноти. Це дозволяє не тільки зберегти унікальність і різноманіття української культури, але й сприяє її розвитку і популяризації за кордоном. Таке поєднання старовини та новизни є ключем до розуміння того, як традиційні практики можуть бути адаптовані до сьогодення. Сучасні дизайнери використовують вишивку та писанкарство як засіб для створення нових продуктів, що несуть в собі як естетичну красу, так і культурну вагомість.

Проекти, що інтегрують українські мистецькі традиції, часто виявляються на межі поєднання декількох видів декоративно-прикладного мистецтва, пропонуючи унікальні вироби. Це підтримує новий напрям у дизайні, що носить назву «етнодизайн», де глибока увага до деталей і повага до традицій є основою для інновацій.

На факультеті технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка науково-педагогічні працівники кафедри теорії і методики технологічної освіти та студенти – майбутні учителі технологій мають широкий досвід дизайн-проектування виробів інтер'єрного призначення, у яких органічно поєднуються декілька видів автентичного декоративно-прикладного мистецтва, зокрема, українська вишивка і писанкарство.

Інтеграція українських народних традицій у сучасне дизайн-проектування не просто зберігає ці традиції, але й розширює їх

можливості, роблячи їх більш доступними і релевантними для сучасного світу. Це створює умови не тільки для збереження, але й для розвитку української культурної ідентичності в глобальному контексті.

Таким чином, українська народна вишивка та писанкарство як важливі види декоративно-прикладного мистецтва не тільки втілюють в собі глибоку історичну та культурну цінність, але й продовжує еволюціонувати та адаптуватися до сучасних умов. Ці види мистецтва зберігає свою актуальність не тільки у традиційному форматі, але й стають засобом самовираження в сучасній моді, а також знаходять нове застосування у дизайні та декоративному мистецтві.

Збереження та розвиток української вишивки та писанкарства важливі не тільки для збереження культурної спадщини, але й для формування сучасної культурної ідентичності. Уроки технологій в ЗЗСО, різноманітні освітні заходи, що пропагують навчання традиційним технікам декорування, відіграють ключову роль у цьому процесі [3]. Вони не тільки навчають молодих людей вишивальному та писанковому мистецтву, але й допомагають зрозуміти глибокі символічні та естетичні значення, що лежать в їх основі цього мистецтва.

Українська народна вишивка та писанкарство, як і раніше, залишаються невід'ємною частиною національної культури та спадщини. Вони продовжують надихати нові покоління митців та народних майстрів, підтримувати зв'язок з минулим та водночас служити орієнтиром для майбутнього, де традиції і сучасність переплітаються, створюючи нові форми культурної виразності.

Список використаних джерел

1. Борисова Т. М. Використання мотивів української вишивки у композиції сучасного одягу. Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, присвячена пам'яті Героя України, Заслуженого майстра народної творчості України В.С. Роїк: матеріали наук.-практ. конф., (м. Полтава, 25-26 вересня 2014 р). Полтава : ПНПУ імені В.Г.

Короленка, 2014. С. 73-80. URI:
<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7336>

2. Гриценко Л., Страшко Л. Семантичні та графічні особливості гуцульської та полтавської писанок. Полтавська школа етнодизайну: кол. монографія / кол. авторів: Степаненко М. І., Антонович Є. А., Бутенко В. Г., Тименко В. П., Цина А. Ю. та ін. ; за заг. ред. Титаренко В. П. Полтава : Вид-во «Астроя», 2020. С. 112-124.

3. Кісь А. Вишивка як засіб прилучення молоді до українських народних традицій. Сучасні соціокультурні процеси: компетентісно-аксіологічний аспект : Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (10–11 листопада 2022 р.). Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 66-69. URI :
<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/20754>

4. Саєнко Т. В. Декорування сучасного одягу традиційною вишивкою хрестиком: мистецько-педагогічний аспект. Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2020. Вип. 21. С. 135-147. URI:
<http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16295>

*Титаренко В. М.
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки
життєдіяльності Полтавського національного педагогічного
університет імені В. Г. Короленка*

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У СЬОГОДЕННІ**

Головним завданням держави є організація виховання молоді особистості, яка у ній проживає.

Аналіз науково-методичної літератури, різних публікацій свідчить про те, що і держава і наукові працівники і педагоги усіх закладів (загальної, передвищої та вищої) освіти працюють у цій царині, шукаючи оптимальні заходи вирішення цієї надзвичайно важливої проблеми.

Це важливе питання із виховання патріотизму було і залишається актуальним для українського народу на усіх етапах його існування.

Сучасний тлумачний словник української мови поняття «патріот» (від грец. patriotes) визначає як земляк, співвітчизник. Людина, яка любить свою батьківщину, свій народ [1].

Сліпушко О.М. трактує патріотизм, як любов до Батьківщини, до свого народу, відповідальність за долю Батьківщини, готовність служити її інтересам. Зазначено, що це явище соціально-історичне і в різні епохи має різний соціальний зміст [2].

Гончаренко С.У. у «Українському педагогічному енциклопедичному словнику» зазначав, що патріотизм – співвітчизник, вітчизна у перекладі з грецької – одне із найглибших почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. З цими природними основами патріотизму як народного почуття поєднується його моральне значення як обов'язку і добродійності [3].

Традиції українського народу свідчать про шанобливу любов до України, це також простежуємо у творах народної творчості, легендах і переказах. Ще за часів Київської держави Володимиром Мономахом започатковано у його «Повчанні синам» патріотичне виховання молоді.

Цю проблему визначає Петро Могила, Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Костомаров, Г. Ващенко, Б. Грінченко, І. Франко, В. Сухомлинський.

Сучасні науковці Г. Бех, К. Чорна, О. Тимошенко, О.Вишневіч, Г. Назаренко, М. Стельмахович та багато інших вчених досліджують та впроваджують теорію сучасного патріотичного виховання.

Сухомлинський В. О. стверджував, що «...патріотичне виховання школярів доцільно здійснювати на загальнолюдських та національних цінностях, серед яких провідними є: любов до рідної землі, народу й Батьківщини, любов до найбільш рідних людей, членів сім'ї та родини, любов до рідної мови, шанобливе й бережливе ставлення до історії та культури українського народу, праця на благо свого народу й батьківщини [4].

Аналізуючи наукові публікації можна виділити такі групи напрямів формування патріотизму. Зазначимо, що в сучасних умовах це: до першої групи відноситься ідеологічний, науково-теоретичний, організаційний, нормативно-правовий, фінансово-економічний та педагогічний і методичний напрями. Останні передбачають розробку комплексу навчальних програм та методик із організації і проведенні патріотичного виховання, видання відповідної літератури та особливо для вивчення здобувачами вищої освіти при опануванні навчальної дисципліни «Цивільний захист».

До другої групи відноситься безпосереднє патріотичне виховання у родині, школі, закладах вищої освіти, армії, на виробництві, установах і організаціях тощо.

Таким чином, окремо взята навчальна дисципліна володіє різноманітними засобами, які може застосувати викладач з метою національно-патріотичного виховання. Викладач може використовувати традиційні та нетрадиційні форми навчального процесу, при цьому використовуючи різні візуальні засоби (сучасна відео- та комп'ютерна техніка), аудіовізуальна (кіно, телебачення, відеозаписи), тематичні виховні години.

10ь червня 2010 року була прийнята Концепція військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України в якій зазначено, що об'єктами патріотичного виховання є не лише військовослужбовці, але й

допризовники, резервісти, вихованці ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою [5].

У загальноосвітніх навчальних закладах введена дисципліна «Захист Батьківщини», яка забезпечує теоретичну, практичну, фізичну і психологічну підготовку юнаків, а також створює умови для забезпечення формування патріотично-зрілої молодогої людини.

Вихованню любові до українського народу сприяють музеї у закладах середньої освіти та вищих навчальних закладах. Так, зокрема, на факультеті технологій та дизайну кілька десятиріч функціонує музей «Народних промислів України», експозиція якого відтворює різні історичні матеріали та знахідки. Упровадження інновацій при проведенні екскурсій музей відвідують студенти різних факультетів університету, учні та вчителі шкіл.

Таким чином, національно-патріотичне виховання передбачає знання історії рідного краю, його культури, традицій, звичаїв, прищеплюючи молоді шанобливого ставлення до розвитку особистісних рис громадянина-патріота нашої держави, любові до українського народу.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Процес виховання патріотизму // Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Київ. 1999.
2. Вишневський О. Сучасне українське виховання // Педагогічні нариси. О Вишневський. Львів. 1996.
3. Концепція військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України [Електронний ресурс] / Урядовий портал. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014322-12#Text>.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Видання друге, доповнене й виправлене. Рівне: Волинські обереги, 2011. 552 с.
5. Сліпушко О. М. Тлумачний словник чужомовних слів в українській мові. Правопис. Граматика/О. М. Сліпушко. 2000. С.319.

6. Стельмахович М. Теорія і практика українського національного виховання: посібник для вчит. поч. клас та студ. пед факульт. / М. Стельмахович. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 1996. 180с.

7. Сухомлинський В.О. Серця віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори: у 5 т. Київ: Радянська школа. 1976. с.256.

8. Сучасний тлумачний словник української мови: 100000 слів і понять/ За заг. ред. д-ра філологічних наук, проф. В.В. Дубічинського. Х.:ВД «Школа», 2009. с.642.

*Шовкова-Альохіна А. О.
асистентка кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університет імені В. Г. Короленка*

ВИВЧЕННЯ ВИШИВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вишивальне мистецтво відіграє важливу роль в історії української культури. Вивчення студентами цього старовинного народного ремесла, що має глибокі культурні корені, володіє не аби яким потенціалом для розвитку особистості. У сучасному світі, де швидкість життя змушує нас постійно бігти за подіями, вивчення та практика вишивального мистецтва можуть стати не лише способом розваги, але й інструментом для глибшого розуміння себе та світу навколо.

Вишивка відображає традиції, вірування, історію та естетичні смаки різних культур. Вивчення вишивального мистецтва дозволяє здобувачам вищої освіти поглибити своє розуміння культурних цінностей та надбань. Це стимулює інтерес до вивчення народознавства, сприяє розвитку толерантності та міжкультурної взаємодії.

З огляду на це доречним є аналіз впливів вивчення вишивального мистецтва на розвиток культури особистості здобувачів освіти.

Традиційна українська вишивка стала предметом праць таких науковців як А. Варивончик, В. Василенко, Т. Кари-Васільєвої, А. Кісь, О. Прахової, Л. Семчук, Ю. Срібної, В. Титаренко та інших. Роль українських традицій у вихованні молодого покоління висвітлено у працях відомих дослідників, зокрема Т. Деменюк, О. Потебні, С. Русової, В. Супруненко.

Впродовж останнього десятиріччя проблематика українського вишивального мистецтва набула особливої актуальності. Перш за все, це пов'язано зі зростанням рівня патріотизму населення та прагнення відродити та поширити народні промисли України.

Вивчення вишивального мистецтва може стати потужним засобом розвитку культури особистості здобувачів вищої освіти. Це пов'язано з глибоким культурним змістом даного ремесла та значним потенціалом для розкриття творчих здібностей.

Вишивальне мистецтво є видом художньої творчості, що включає в себе використання ниток, ниток для вишивання та інших матеріалів для створення зображень, орнаментів, або тексту на тканині чи інших матеріалах.

Це мистецтво відоме з давніх часів і має багату історію та культурні корені в різних країнах та народів. Вишивка може виконуватися такими техніками як вишивка хрестиком, гладь, низь, мереження, бігунець, вишивка бісером тощо.

Здавна вишивка є невід'ємною частиною української культури. В українському народному побуті шитвом передусім прикрашали рушники, скатертини, ліжники, обруси, наволочки. Витонченими та вишуканими орнаментами оздоблювали одяг жінок та чоловіків, зокрема сорочки.

Це мистецтво володіє великим потенціалом для самовираження, креативності та вираження індивідуальності. Вишивка може бути використана для створення різних творів мистецтва, від мініатюрних прикрас чи декоративних виробів до великих художніх панно. Крім того,

вишивкою часто оздоблюють різні предмети побуту, одягу, а також використовують для створення унікальних подарунків та сувенірів.

Важко переоцінити роль вишивки в процесі розвитку естетичного смаку та почуття прекрасного. Неодмінними елементами опанування вишивкарства є вивчення основ композиції, кольорознавства, принципів роботи з різними фактурами та їх поєднанням. Все це допомагає розвинути естетичний смак, почуття прекрасного та відчуття гармонії у молодого покоління.

Окрім естетичної цінності, вишивальне мистецтво також має велике культурне значення. Воно часто відображає традиції, звичаї та історію різних народів, сприяючи збереженню та передачі культурної спадщини з покоління в покоління. Також дослідження вишитих виробів дозволяє дізнатися про вірування та духовність певного періоду, оскільки такі вироби часто виконувати релігійну або обрядову функцію. Крім того, вивчаючи історію української вишивки, студенти знайомляться з традиціями та звичаями свого народу.

Чільне місце в українській вишивці відіграє символіка. Досліджуючи традиційні орнаменти студенти знайомляться з багатством народної культури, вчать «читати» закарбовані в рушниках історії, мрії та побажання. Це виховує в них любов до рідної культури та повагу до своїх предків.

В процесі вивчення теоретичного блоку вишивального мистецтва доречним буде запропонувати студентам не просто дослідити наявні експонати краєзнавчих музеїв, архівні довідки, фото- та відеоматеріали, але й спробувати самостійно розробити ескіз вишитого виробу або рапорт, виробу характерного для певного регіону. Практичне використання отриманих знань підвищує рівень засвоєння матеріалу та дозволяє проявити творчий потенціал здобувачів освіти. В процесі захисту виконаних робіт студенти зможуть обґрунтувати обрані елементи, символи, кольорову гамму або техніки виконання. Крім того, такий вид

робіт передбачає звернення до історичних аспектів вишивального мистецтва, пошукова робота поглибить знання студентів, розширить кругозір та ерудицію.

Отже, давня історія народного промислу та сакральне значення вишивки в українській культурі дозволяють поглибити знання студентів про культуру, звичаї, вірування предків, що підтверджує неабиякий освітній потенціал вивчення вишивального мистецтва для розвитку культури особистості здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Кісь А. Методичні аспекти навчання старшокласників української народної вишивки. *Дидаскал : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст»*, 16–17 лист. 2021 р. Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. С. 165-167.

2. Кудря О. В. Вишивка як засіб прилучення молоді до надбань національної культури. *Генеza полотняного літопису у творчості майстра народного мистецтва Олександри Великодної* : матеріали наук.-практ. конф. (Полтава, 23 квітня 2014 р.) / упоряд. і ред. В. П. Титаренко. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. С. 59–63.

3. Титаренко В. П. Полтавська традиційна вишивка: минуле і сучасне (виховний аспект): навч.-метод. посіб. Полтава : Верстка, 2000. 136 с.

Бурдун В. В.
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри професійної освіти,
ресторанного і туристичного бізнесу
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Перехід на дистанційну форму навчання викликаний спочатку пандемією «Ковід-19», а потім і повномасштабним вторгненням Росії в Україну, став певним викликом для всіх освітян нашої держави, особливо для вчителів предмету «Технології».

До основних викликів дистанційного навчання належать:

- психологічна готовність вчителя до дистанційного навчання;
- відсутність спеціальних програмних засобів;
- цифрова компетентність учасників освітнього процесу.

Однак ця ситуація сприяла потужному поштовху до активного опанування вчителями різноманітних електронних застосунків для якісної організації онлайн навчання зі здобувачами освіти.

На відміну від інших предметів, предмет «Технології» вимагає більшої залученості і безпосереднього контакту вчителів та учнів.

Найбільш складним у викладанні предмету «Технології» в умовах дистанційного навчання є підбір навчальних проєктів.

При виборі проєктів або виробів, які будуть виготовляти учні на уроках технологій необхідно спочатку з'ясувати перелік матеріалів і інструментів, які будуть їм доступні. Це можна зробити на першому уроці під час бесіди з учнями. Також можна провести опитування батьків. Проєкти, які вчитель повинен пропонувати учням повинні бути різноманітними і забезпечувати їх виготовлення різними техніками і з

різних матеріалів. Перед початком виконання роботи необхідно ознайомити учнів із правилами техніки безпеки.

Крім того, добираючи навчальні завдання, учителю бажано уникати одноманітності, натомість варто збільшити кількість завдань творчого спрямування, щоб сприяти реалізації творчого потенціалу учнів.

Особливі труднощі виникають при формування у здобувачів освіти практичних навичок виконання технологічних операцій. Вчителі можуть використовувати відео майстр-класів від майстрів, які володіють певними техніками декоративно-ужиткового мистецтва. Їх можна знайти в Ютубі, на сайті Пінтерест тощо. Крім того, можна підготувати власне відео, на якому можна пояснити правила виконання різноманітних прийомів або операцій в тій чи іншій техніці декоративно-ужиткового мистецтва. Можна підготувати відео, де поетапно продемонструвати процес виготовлення певного виробу або проєкту.

Доречним для вчителя технологій буде створення банку виробів, проєктів виконаних в певній техніці декоративно-ужиткового мистецтва у вигляді фото, креслень, відео тощо.

Для того, щоб зацікавити учнів вчитель може запросити на один з уроків справжнього майстра, наприклад майстра з вишивки, або іншого виду декоративно-ужиткового мистецтва, який продемонструє власні вироби, познайомить учнів з унікальними видами декоративно-ужиткового мистецтва, оригінальними техніками або стилями. Також можна організувати онлайн подорож до музеїв декоративно-ужиткового мистецтва.

Застосування дистанційної форми навчання в освітньому процесі ЗЗСО викликає необхідність суттєвих змін і у підготовці вчителя технологій. Дистанційний формат навчання у Луганському національному університеті був апробований ще в 2009 році, коли одна з дисциплін в семестрі викладалась у дистанційному форматі. Протягом трьох років всі

викладачі університету пройшли спеціальну підготовку в стінах університету і розробили декілька авторських дистанційних курсів.

Починаючи з 2014 року дистанційна форма навчання в ЛНУ імені Тараса Шевченка стала невід'ємною складовою освітнього процесу, що було викликано евакуацією університету.

У навчальні плани підготовки майбутніх вчителів технологій були введені дисципліни, які сприяли розвитку у них цифрових компетентностей. Здобувачі вищої освіти отримують навички роботи на освітній платформі Moodle і Classroom, навички роботи в сервісах зв'язку Meet, Zoom тощо. Вчаться використовувати в освітньому процесі такі застосунки як: Mentimeter, Kahoot, PowerPoint, Prezi, Canva тощо.

Під час викладання таких предметів як технологічний практикум, художня обробка матеріалів здобувачі вищої освіти набувають навичок опанування різних технологій у дистанційному форматі. Одним з завдань з цих дисциплін є створення відео власного майстер-класу з певної технології обробки матеріалів. Також студенти створюють банк майстер-класів за різними технологіями. Свій особистий банк відео майстер-класів здобувачі вищої освіти поповнюють під час проходження педагогічних практик у ЗЗСО.

Особливу увагу у підготовці майбутніх вчителів технологій звертаємо на знайомство з сучасними технологіями обробки матеріалів, сучасними стилями, виробами, які осучаснюють національні традиції і в той же час зберігають національну автентичність.

Таким чином, ґрунтовна підготовка в ЗВО дозволяє майбутньому вчителю технологій отримати певні знання і навички роботи в дистанційному форматі і мати певний банк власних практичних наробок, які будуть йому в нагоді у майбутній педагогічній діяльності.

Голубнича М. В.
завідувачка філією Полтавського літературно-
меморіального музею І. П. Котляревського

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА В КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ І.КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Осердя музею – це тематична колекція унікальних предметів, котра формується відповідно багатьох чинників: певної епохи, особистості, їх значимості та впливу на національну свідомість тощо. Зібрання артефактів передбачає наукову обробку зібраного матеріалу, його глибоке вивчення і популяризацію. Музейні предмети – експонати – стають рідкісними свідками історичних подій, уособлюють належність людині, соціуму, державі.

Фондова збірка документів, книг, творів мистецтва, предметів побуту та етнографії Полтавського літературно-меморіального музею І. Котляревського дозволяє всебічно вивчати не тільки літопис долі та творчості видатного поета-полтавця, але і його літературну добу, оточення, життя Полтави кін. XVIII-поч. XIX ст.

Літературна частина музею розкриває світ Івана Котляревського – від долі письменника, що народився у Полтаві 255 років тому до художнього всесвіту українського поета-класика.

Меморіальна Садиба поета є пам'ятником не лише літературним, але водночас історичним та етнографічним. Це єдиний куточок міста, де можна побачити старосвітську полтавську садибу з її специфічним устроєм – від хати з її домоустроєм та колодязя-журавля до зеленого світу навколо оселі І.П. Котляревського.

Меморіальна хата письменника І.П.Котляревського зустрічає кожного відвідувача яскравими барвами старовинного вишиваного рушника кін.XIXст. На цьому унікальному зразку народного мистецтва вишито з обох боків розлоге квітчасте «дерево життя», пташки та різні декоративні елементи, виконані у техніці так званого «рушникового

шову». Вони передають найбільш виразні символи українського рушника, який був ознакою ширості, гостинності та щедрості українського дому. Цей експонат узагальнений образ безсмертя, нескінченності Життя, його розмаїття, що символічно об'єднує минуле, сучасне і майбутнє та загалом увесь простір меморіального комплексу. Власне, це алюзія на ширу любов господаря оселі до своєї батьківщини і особливо до свого народу, котра з його серця перейшла у його твори.

Працюючи домашнім учителем у поміщицьких маєтках Золотоніського повіту на Полтавщині, І.Котляревський вивчав життя народу, його побут, звичаї обряди. Одягнений по-селянському, він бував на досвідках і вечорницях, разом з хлопцями та дівчатами співав пісень, вслухався в дотепні прислів'я і приказки, захоплювався перлинами народного гумору. Пізніше, все побачене та почуте ним, барвистими рядками створить сюжетну канву його творів.

За 70 років функціонування музею зібрана колекція предметів побуту та етнографії як дворянського, так і народного вжитку (меблі, посуд, дрібна пластика, ткані вироби, у т.ч. унікальні рушники кін. ХУІІІ-поч..ХІХстст).

Етнографічна колекція музею налічує понад 500 одиниць збереження. Серед них багато вишиваних музейних предметів: жіночі та чоловічі сорочки, рушники, підзори, настільники, вишивані завіси, покривала на ліжку.

Серед багатогранних виявів української національної обрядовості та народної творчості, вишиваним предметам, безперечно, належить чільне місце. Наприклад – рушник. Не було, здається, жодної в Україні оселі, котру не прикрашали б рушниками. Чи це була самотня хатина удови, чи бідна курна хата, чи приземкувата мазанка на півдні України – всюди, багатством кольорів палахкотіли рушники. Хата без рушників, казали в народі, що родина без дітей. Рушник в українській хаті символізував не тільки естетичні смаки, він був обличчям оселі та її господині. Потому,

скільки і які були рушники, створювалась думка про жінку, її дочок. Ніщо так предметно не презентувало жіночу вправність та майстерність, які ці вишивані рукотвори.

Вишитий рушник створював настрій, формував естетичні смаки, був взірцем людської працьовитості. Рушником вшановували появу немовляти в родині, з ним виряджали в далеку дорогу батька-сина, шлюбували дітей, зустрічали рідних та гостей, а також проводжали людину в останню путь.

Пригадайте, яке важливе значення у сюжеті «Наталки Полтавки» відіграють рушники, подання яких означало офіційні заручини. «Виборний: аби рушники були, а за прибори на весілля не турбуйтеся...Послухайте ж сюди: сьогодні зробимо сватання, і ви подавайте рушники, а там уже умовитесь собі з паном женихом і за весілля». [1,с.233]На початку 3 –ї яви 2 дії І.Котляревський зазначає авторською ремаркою: «Ті самі та Возний виходять від Терпилихи з рукою перев'язаною шовковим платком. Виборний – у білому рушникові через плече, які дають в Україні старостам при сватанні». [2,с.236] Як бачимо, І.Котляревський добре знався на тому кому дають хустку, а кому рушник.

В старосвітські часи в Україні розривати заручини, як це робить Наталка Полтавка («...не хочу, не піду, та й кінці в воду!») вважалось неприпустимим безчестям однієї із сторін. Тому то Микола і говорить: «кріпись Петре, і ти, Наталко! Наступає хмара і буде великий грім.» Як бачимо, в першій чверті XIX ст. коли вийшла на сцену опера І.П.Котляревського «Наталка Полтавка» такий розвиток фабули твору ні в кого не викликав запитань та не міг бути не достовірним.

Хліб і рушник одвічні людські символи. Хліб-сіль на вишитому рушникові були високою ознакою гостинності нашого народу.

Ось такі рушники із умовних заручин Наталки Полтавки ми і шукаємо 70 років поспіль. Весь колектив музею активно задіяний до збиральницької роботи котра дає свої плідні наслідки. Серед раритетних взірців українського рушника доби І.Котляревського у нас є рушник,

вишитий рожево-червоними нитками і датований 1795 роком. Наявні також у музейній збірці декілька подібних рушників вишиваних кольоровою заплоччю у першій половині ХІХ ст. Серед рушникових скарбів музею ми виділяємо декілька примірників як такі що вишивались дівчатками-підлітками. Тут ми бачимо, дещо невпевнену руку «вишивальниці-стажерки» по малюнку нанесеному іще недосвідченою рукою.

Іноді рушники самі ідуть до нас. Звісно це метафора. Проте бувають випадки коли доброзичливі шанувальники музеїв та музейної справи самі приносять до музею і дарують прекрасні витвори і родинні реліквії.

З приємністю називаю вам імена Н.Шестакової, О.Харченко, М.Чудук, Г.Гринь, В.Нужної, О.Іванової, котрі були щедрими дарувальницями музею.

У етнографічній збірці музею є до двох десятків старовинних українських сорочок з різноманітною орнаментикою. Народний майстер вишивки ніколи не робив заздалегідь ескізів на папері. Малюнок створювався поступово, в процесі роботи з голкою, повороти якої виводять нові узори. Полтавська орнаментика сорочки відзначається поєднанням ліній зі складними елементами. «Колір і лінія – це сили і в грі цих сил, в рівновазі їх прихована таємниця творчості», писав Анрі Матіс. В цілому лінія домінує, вона об'єднує всю композицію, підкорює собі будь яке зображення, створює ритм. Прямі, ламані, зигзагоподібні, меандричні лінії створюють унікальну симфонію української жіночої сорочки. Повертаємось до Наталки Полтавки. Дівчина на виданні у той час носила сорочку вишиту «білим по білому». Допускалось лише незначне втручання рожевої нитки. Це було ознакою цноти, чистоти, високої гідності дівчини. Рукави та поділ вишивали лиштвою, занизуванням, вирізуванням. Така сорочка була справжнім витвором мистецтва. У журналі «Український вісник» за 1838 рік вміщений малюнок під назвою «Наталка Полтавка». За версією наших науковців автором цього малюнка міг бути сам І.

Котляревський. На ньому героїня опери «Наталка Полтавка» зображена саме в такій сорочці.

У II половині XIXст. до кольорів жіночої сорочки активно входить червоний колір. Таких сорочок у нас чимало. От чого у нас немає, так це сорочки вишитою «чорним по білому». Немає жодної. Такими були поховальні сорочки. Загалом їх збереглося дуже мало, за зрозумілих причин.

Старовинні покривала на ліжка, настільники, завіси на вікна зібрані упродовж багатьох років колективом музею, практично всі знаходяться в експозиції меморіального будинку музею та прикрашають собою інтер'єри кабінету, опочивальні, кухні. Особливу цінність має одне з покривал, вишите чисною мережкою у поєднанні з лиштвом та занизуванням. За нашим припущенням, це предмет із посагу небідної полтавської жительки. Суцільно вишите покривало «білим по білому» являє собою чудовий взірець рукодільної майстерності полтавки середини XIXст.

В рідній хаті І.Котляревського багато вишиваних предметів. Ми виходили з того, що молода господиня Параска Леонтіївна Котляревська до хати свого чоловіка Петра Івановича привезла чимало весільного посагу – рушники, сорочки, настільники, завіси. Вони назавжди оселились в цій хаті, своїм різнобарв'ям створюючи святковий настрій. На великі празники сволоки та святі образи прикрашали рушниками, у кухні, безперечно, був кілковий рушник, окремо – утиральники та стирники. На столі - настільник святковий чи буденний. Від перших літ життя І.Котляревського оточувала стихія української народної творчості, української звичаєвості, а відтак і національної самоідентифікації з її полтавською специфікою.

Мамині рукотвори, котрі змалечку оточували малюка-отрока Івана Котляревського, справили благодійний вплив на формування морально-естетичних смаків нашого поета, а також були непорушним щаблем його патріотичної позиції.

Список використаних джерел

1. І.П.Котляревський Твори. Київ :Наукова думка, 1982. С. 233
2. Там само. С. 236

Лебедик Л. В.
докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ВИМОГ ДО ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА

Орієнтація професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі урахування вимог до їхньої особистості передбачає орієнтацію організаторів професійної підготовки у закладі педагогічної освіти на запити споживачів освітніх послуг, цілеспрямовану стратегію сталого ефективного розвитку закладу педагогічної освіти, що визначається його репутацією, яка здебільшого залежить від високого професіоналізму і конкурентоздатності випускників-фахівців для закладів позашкільної освіти. Оскільки заклади позашкільної освіти, як споживачі, і самі студенти орієнтовані на якісне навчання, комфортну атмосферу закладу педагогічної освіти, важливе значення має забезпечення цих закладів якісними і кваліфікованими фахівцями. Від рівня професійного розвитку особистості випускника залежить задоволення потреб означених споживачів освітніх послуг, а заклад освіти забезпечить стабільну репутацію і позитивний імідж.

Проблема розвитку особистості випускника у ході його підготовки, зокрема й фахівців для закладів позашкільної освіти, є популярною у вітчизняних дослідженнях (О. Биковська, А. Бойко, Н. Брижак, Л. Бондар, С. Вагнер, В. Горбинко, В. Вербицький, А. Корнієнко, О. Корольчук,

Л. Королук, Т. Кречотіна, О. Литовченко, О. Липецький, О. Любич, В. Маринич, І. Мосякова, В. Мачуський, Т. Окушко, Л. Панова, О. Просіна, Н. Перепелиця, Г. Пустовіт, В. Стрельников, Н. Сидоренко, В. Титаренко, А. Цина та ін.). Однак, проведений у попередніх працях, присвячених професійному розвитку особистостей фахівців, у т. ч. позашкільної освіти [3, с. 119–128; 4, с. 11–14; 5, с. 240–244; 6, с. 80–83 та ін.], аналіз цих актуальних досліджень наочно показує необхідність вироблення методологічних і узагальнених знань з досліджуваної проблеми підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти, зважаючи на основні вимоги до їхньої особистості.

Вирішуючи поставлене завдання дослідження щодо визначення вимог до особистості фахівців закладів позашкільної освіти та маючи на меті удосконалення програм їхньої професійної підготовки на основі фахових педагогічних якостей особистості, ми спиралися на попередні розвідки проблеми формування професійної компетентності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти [1, с. 162–175; 2, с. 131–135; 3, с. 119–128; 4, с. 11–14; 5, с. 240–244; 6, с. 80–83 та ін.], праці з розвитку професійних якостей педагогів узагалі (В. Стрельников [8, с. 47–52; 9, с. 25–33; 10, с. 270–275]) та ін.

На основі системного підходу визначена система критеріїв і показників професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога:

– самостійність, що передбачає: а) здатність адекватно оцінювати свої професійні вміння, професійну мотивацію, професійну навченість, задоволення майбутньою професійною діяльністю; б) здатність майбутнього педагога раціонально організувати і планувати цю діяльність; в) саморегуляція в освітній діяльності; г) організаційні та комунікативні здібності; д) самостійний пошук професійних знань; е) формування умінь і навичок; є) розширення і поглиблення професійно значимих якостей і здібностей;

– професійно орієнтоване мислення, що передбачає: а) уміння використовувати прийняті прийоми вирішення завдань; б) уміння виробляти тактику і стратегію професійної діяльності; в) раціонально-логічне мислення; г) здатність до виявлення закономірностей і правил професійної діяльності; д) цілісне бачення, системний аналіз; е) прогнозування технологій освіти; є) значеннєва пам'ять; ж) розвинуті мнемонічні здібності (виконують функції збереження значимої інформації, її активного опрацювання, установлення логічних зв'язків і асоціацій); з) вербальні здібності; і) професійно-семантичне розуміння; к) вербальне мислення; л) здатність до словесних аналогій; м) ерудиція; н) здатність до діалогу;

– творче ставлення до професійної діяльності, що передбачає: а) розвинуту здатність до інновацій; б) збагачення досвіду професії за рахунок особистої творчості; в) творчу уяву, інтуїтивне мислення; г) образну пам'ять; д) акторське мистецтво; е) мовну імпровізацію; є) мистецтво перевтілення; ж) здатність до емпатії; з) уміння впливу на особистість через спілкування;

– ціннісна орієнтація на професійну діяльність, що передбачає: а) установку на самовдосконалення; б) мотиваційну спрямованість на суб'єкт-суб'єкту взаємодію; в) прагнення до творчої самореалізації;

– рівень розвитку професійних якостей і здібностей, що передбачає: а) готовність до рівноправної особистісної взаємодії з дітьми; б) громадянську зрілість; в) високий моральний рівень; г) рефлексивну саморегуляцію – волю, імпровізацію в діях, організаційну гнучкість; д) розвинуту здатність до інновацій у педагогічній роботі; е) володіння методами аналітико-синтетичної переробки інформації; є) знання алгоритмів інформаційного пошуку; ж) інформаційна грамотність; з) володіння технологіями підготовки й оформлення результатів навчальної, методичної, експериментальної, наукової діяльності; і) здатність до освоєння програмних продуктів;

– знання можливостей інформаційних технологій, що передбачає уміння адаптувати й застосовувати програмні продукти з урахуванням особливостей методів і технологій освіти (В. Стрельников [10, с. 271–272]).

Готовність до майбутньої професійної діяльності в закладі позашкільної освіти передбачає: а) стратегічне мислення; б) прийняття рішень; в) здатність планувати; г) постановку цілей; д) досягнення мети; е) відповідальність; є) взаємодію; ж) співпрацю; з) роботу в команді; к) здатність до застосування професійних знань; л) володіння технологіями навчання; м) здатність до критичного мислення; н) зібраність; о) самодостатність; п) працездатність; р) пунктуальність.

Життєвими навичками є: а) вміння брати на себе відповідальність; б) соціальні навички; в) комунікаційні навички; г) здатність досягати консенсусу; д) самоповага; е) безконфліктність; є) витривалість; ж) зміцнення цінностей і етики.

Визначаючи перспективні шляхи підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога важливо, щоб вони уміли творчо застосовувати набуті знання у професійній діяльності. Сформовані якості і компетентності фахівця позашкільної освіти має вмінти творчо застосовувати в різних видах подальшої професійної діяльності. Так, згідно з останньою редакцією Національного класифікатора України, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка [7] після закінчення навчання матиме право обіймати такі посади: а) директор позашкільного закладу; б) завідувач позашкільного закладу; в) керівник аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.); г) директор кабінету (методичного, навчально-методичного); д) завідувач центру (молодіжного); е) керівник гуртка; керівник самодіяльного об'єднання (клубу за інтересами); є) керівник студії, колективу (за видами мистецтва і

народної творчості); ж) викладач університетів; з) викладач ЗВО; к) професіонал в галузі навчання; л) професіонал в галузі методів навчання; м) інспектор з дошкільного виховання, позашкільної роботи; н) методист позашкільного закладу; о) педагог-організатор; п) організатор позакласної та позашкільної виховної роботи з дітьми; р) методист культурно-освітнього закладу; с) культорганізатор дитячих позашкільних закладів; т) фахівець із організації дозвілля [3, с. 119–128; 7]. Реалізація цих видів професійної діяльності у позашкільній освіті неможлива без розвинутих професійних організаційних, комунікативних умінь як складників професійного розвитку педагога. Тому в основу підготовки педагогів закладів позашкільної освіти на засадах професійного розвитку їхньої особистості слід покладати взаємозв'язок педагогічної теорії і практики.

Процес підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога має базуватися на засадах підходів: а) системного; б) особистісного; в) проблемного; г) компетентнісного; д) контекстного. А) Системний підхід допомагає створити цілісну системну взаємопов'язану структуру підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога. Б) Особистісний підхід в основу підготовки фахівців для закладів позашкільної освіти ставить саме особистість магістранта, його реалізацію у професійній діяльності, а також його професійний розвиток як педагога. В) Проблемний підхід також забезпечує професійний розвиток його особистості, але через вирішення проблемних ситуацій. Г) Компетентнісний підхід передбачає підготовку фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до особистості педагога для реалізації державних освітніх програм і стандартів. Д) Контекстний підхід дає змогу здійснювати підготовку фахівця позашкільної освіти у контексті майбутньої професійної діяльності, націлити освітній процес означеної підготовки на професійний розвиток його особистості [3, с. 119–128].

Підготовка фахівців і професійний розвиток кожної особистості фахівця позашкільної освіти мають неперервний характер, здійснюються на теоретичних заняттях, педагогічних практиках і позааудиторному самостійному навчанні. На теоретичних заняттях формуються знання про особливості професії педагога закладу позашкільної освіти, його функціональні обов'язки тощо. Практикується професійний розвиток педагога в ході публічних виступів під час студентських наукових конференцій, лекційних занять, вирішення професійних проблемних ситуацій на семінарах, участі у дискусіях тощо.

Процес фахової підготовки і професійний розвиток фахівців для закладів позашкільної освіти на основі вимог до їхньої особистості під час педагогічних практик реалізується через участь магістрантів у: 1) професійних тренінгах як таких формах навчання, де поєднуються теоретичні семінари і практичне відпрацювання навичок професійної діяльності за короткий проміжок часу; 2) майстер-класах які методами узагальнення і поширення інноваційного професійного досвіду, які є доцільними під час педагогічних практик –індивідуальні, групові, командні [3, с. 119–128].

Процес фахової підготовки, і професійний розвиток у позааудиторній роботі здійснюється через самостійну участь магістрантів у студентських наукових конференціях, виховних і розважальних заходах, моделюванні педагогічних ситуацій, майстер-класах, конкурсах професійної майстерності.

Отже, виокремлені нами сучасні форми навчальної взаємодії забезпечують процес фахової підготовки фахівців закладів позашкільної освіти на основі вимог до їхньої особистості. Презентоване дослідження не вичерпує висвітлення означеної проблеми, тому є необхідність подальшого пошуку й удосконалення шляхів професійної підготовки майбутніх фахівців для закладів позашкільної освіти на основі урахування вимог до

їхньої особистості, виробленні перспективних і стратегічних освітньо-професійних програм.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Григорій Сковорода – джерело розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Розвиток гуманістичних ідей у неперервній освіті: від Григорія Сковороди до сучасного педагога-новатора* : колект. наук. монографія / за заг. та наук. ред. д-ра пед. наук Н. І. Білик; редколегія : В. В. Зелюк, М. О. Кириченко, В. В. Пилипенко, З. В. Рябова та ін. Полтава; Київ: ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2023. 542 с. С. 162–175.

DOI: <https://doi.org/10.33272/M2023-1>

URL: http://pano.pl.ua/images/FILES/pidrozdily/kafedra_pedmaisternosti/biblioteka/monografii_a_skovoroda_2023.pdf

2. Лебедик Л. В. Компетентнісний підхід до визначення вимірників професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* : збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремова. Суми, 2023. 404 с. С. 131–

135. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/21346>

3. Лебедик Л. В. Розвиток ключових компетентностей майбутніх фахівців мистецтва і позашкільної освіти. *Ukrainian professional education*. 2023. № 14. С. 119–128. URL:

<https://upernpu.pnpu.edu.ua/article/view/300237/292746>

4. Лебедик Л. В. Формування загальних і професійних компетенцій майбутніх викладачів економіки. *Імідж сучасного педагога*. 2017. № 2 (171). С. 11–14.

5. Лебедик Л. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп.

2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНО, 2023. 298 с. С. 240–244. URL: <http://pano.pl.ua/nml/elektronni-vydannia-poippo>

6. Лебедик Л. В. Шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу* : Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 трав. 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПЕП, 2023. 430 с. С. 80–83. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22124>

7. Освітньо-професійна програма «Позашкільна освіта» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. URL : https://drive.google.com/file/d/1J7KfIdoZ8x44RCpzFqSSrCSa9dW_RAe-/view

8. Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Формування ключових і професійних компетенцій майбутніх фахівців готельно-ресторанного і туристичного бізнесу. *Імідж сучасного педагога*. 2021. № 3 (198). С. 47–52. URL : <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/232379/232956>

9. Стрельников В. Ю. Модель професійної компетентності викладача вищої школи. *Наукові записки ПОППО : Моделі ключових та професійних компетентностей педагогічного працівника*. Вип. 2. Полтава : ПОППО, 2012. С. 25–33.

10. Стрельников В. Ю. Модель якостей викладача як проектанта технологій освіти дорослих. *Витоки педагогічної майстерності*. Зб. наук. пр. Полтавського державного педагогічного ун-ту імені В. Г. Короленка. Серія : Педагогічні науки. Полтава : АСМІ, 2012. Вип. 10. С. 270–275. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/524>

11. Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей : монографія / В. В. Вербицький, Л. М. Бондар,

А. Е. Бойко, А. В. Корнієнко, Т. М. Крекотіна, О. В. Литовченко,
О. П. Липецький, О. І. Любич, В. Л. Маринич, В. В. Мачуський,
Н. В. Перепелиця, О. В. Просіна, Г. П. Пустовіт, Н. Ю. Сидоренко,
Л. В. Тихенко ; за ред. В. В. Мачуського. Харків : «Друкарня Мадрид»,
2015. 330 с.

Суховій Н. Г.
*здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ТЕХНІКА «ЛИШТВА» ТА ЇЇ ПОБУТУВАННЯ НА ВИШИТИХ ВИРОБАХ

Багатвікова історія українського народу, його творчі пошуки, радість і горе, його перемоги сподівання на краще майбутнє тісно пов'язане з невичерпною скарбницею духовної культури нашого народу, а особливо важливою її частиною – вишивкою.

Вишивка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук.

Протягом багатьох століть створювалося декоративно-прикладне мистецтво. Багатьма поколіннями створювалися вироби, які були оздоблені різними техніками вишивки.

Вишивальниці Полтавщини використовували велику кількість технік. Поширеними були «вирізування», «виколювання» та інші, але найпоширенішою, найбільш класичною є техніка, що має назву «лиштва», або лічильна гладь, яка використовується при точному підрахунку ниток вишивальної тканини. Вишивальними матеріалами слугують полотно конопляне ,ляне, шерсть, шовк, а також широкого використання набувають нові сучасні матеріали.

Листва – це пряма лічильна гладь. Уважно розглядаючи вишитий виріб можна бачити, що вишиття має однаковий вигляд з обох боків.

Вчені вишивального мистецтва широко досліджують цей вид ремесла аналізуючи його. Є. Антонович, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кара-Васильєва, О. Гасюк, М. Степан, В. Радкевич, Г. Пащенко, В. Титаренко.

Подвижниці народного мистецтва – В. Капніст, Є. Прибильська, В. Роїк, О. Великодна, К. Колотило, О. Гасюк, М. Кот, О. Теліженко голкою та ниткою плекали та плекають шедеври української вишивки.

У славетній Решетилівці, що на Полтавщині вже кілька років функціонує Всеукраїнський центр вишивки та килимарства, який очолює світовий майстер з вишивки Надія Вакуленко. Вишукані її творчі роботи та відомих майстринь центру демонструються на виставках різного роду – міжнародних, всеукраїнських та обласних. Особливістю цих виробів є використання поверхнево-нашивних рахункових технік і, зокрема, техніки «лиштва».

«Лиштва» виконується на тканинах полотняного переплетіння, а на інших використовують трафарет.

У минулому назва «лиштва» отримана від вишивки низу сорочки (подолу) цю техніку в деяких населених пунктах називають рахунковою гладдю.

Виділяють кілька видів гладі : пряма, коса та качалочкова .

Пряма «лиштва» характеризується тим, що у вишивці стібки розташовуються паралельно ниткам тканини – основи або підкання. У цій техніці кожен стібок виконують через одну нитку тканини від попередньої.

«Лиштовою» вишивають геометричні та рослинно-геометричні орнаменти на сорочках (жіночих, чоловічих), рушниках. Вишивальні нитки використовують такі, щоб тканина не просвічувалася поміж стібками та вони утворювали рівномірну щільну площину. Пряму «лиштву» можна використовувати як самостійно так і у поєднанні з іншими техніками.

Ця техніка побутує переважно у вишитих виробах на Полтавщині, Чернігівщині, Поділлі, Київщині, але у кожного з цих регіонів кольорове вирішення та спосіб вишивання різні.

Коса «лиштва» має таку назву завдяки способу її виконання. Стібки цієї гладі вишивають під кутом 45° до ниток основи і підкання при цьому рахуючи нитки вишивального мистецтва. Вона широко використовується при вишиванні геометричних узорів найчастіше це розетки, які обшивають нитками іншого кольору.

В узорах косої гладі сусідять також такі техніки, як хрестик, ретязь, пряма «лиштва» та інші.

Ця техніка поширена найчастіше на Поділлі, Середній Наддніпрянщині. На Поділлі її виконують в основному червоними нитками з обшиванням штапівкою нитками чорного кольору по контуру. На Київщині, Черкащині, Чернігівщині вишивають червоними та чорними нитками без обшивки. На Поділлі коса «лиштва» за способом виконання може бути однобічною та двобічною. Нею вишивають рушники та сорочки. На Полтавщині коса гладь менш поширена.

«Листва» качалочкова – це двобічна лічильна гладь, вишивається подібно до вишивання прямої гладі. Особливістю вишивання є настил стібків. Їх вишивають тільки вертикально і паралельно один до одного - знизу вгору, або зверху вниз. Величина стібків залежить від схеми узору та товщини ниток вишивального матеріалу.

Цією технікою вишивають переважно на Поділлі рушники, сорочки та хустки, використовуючи геометричний і рослинно-геометричний орнамент. На Поділлі вишивають її вовняними нитками так званою волічкою яскравих кольорів: червоних, синіх, зелених, жовтих, чорних та інших. Узор, або окремі фігурки обшивають по контуру чорною волічкою технікою двобічною штапівкою. На кутах виконують різні вусики, змійки, баранячі роги та інше.

Отже, і на сьогодні вишивана сорочка або рушник – це неповторне диво, яскраве і самобутнє явище культури українського народу, національна святиня символізує високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь.

Вишита сорочка здавна була традиційним одягом українців і сьогодні вишиванка не втратила своєї популярності та особливо виконана білими нитками (біллю) технікою «лиштва». Вишиванку можна бачити в інтер'єрі кабінету президента, у гардеробах відомих акторів, телеведучих, спортсменів. Вишиванки одягають абсолютно всі дорослі та немовлята, студенти.

Список використаних джерел

1. Кара-Васильєва Т.В., Полтавська народна вишивка (Т. В. Кара-Васильєва, Київ) Наукова думка. 1983. 135 с.
2. Кара-Васильєва Т. В. Історія української вишивки (Т. Кара-Васильєва. Київ:) Мистецтво. 2008. 461 с.
3. Китова С. Полотняний літопис України: семантика українського рушника. -2-ге вид., допов. Черкаси: БРАМА, 2003. 224 с.
4. Кулик О. В. Українське народне вишивання. Київ, 1958- 77 с.
5. Сусак К. Р. Українське народне вишивання (К. Р. Сусак, Н. А. Стеф'юк. Київ : Науковий світ, 2006. 284 с.
6. Титаренко В. П. Полтавська народна вишивка: минуле і сучасне (виховний аспект): навч. - метод. посіб. В. П. Титаренко. Полтава, Верстка, 2000. 136 с.
7. Титаренко В. П. Вишивальне мистецтво Полтавщини. Полтава: Полтавський літератор, 2021. 268 с.

Дубик Н. П.
вчителька трудового навчання та технологій
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради
Байрамова О.
здобувачка загальної середньої освіти
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ТРАДИЦІЙНУ УКРАЇНСЬКУ ВИШИВКУ

Українська народна вишивка — це один із напрямків декоративно-прикладного мистецтва, що має глибокі історичні корені та культурне значення. Вишивка використовується в Україні як спосіб прикрашання одягу, домашнього текстилю, та як засіб виразу особистісних, соціальних і духовних ідей.

Історично українська вишивка має ряд особливостей, серед яких можна виділити унікальні техніки, такі як хрестик, гладь, набірний шов, та різноманітність кольорових схем, притаманних різним регіонам. Символічне значення орнаментів та мотивів, таких як дерево життя або соняшник, є ключем до розуміння українських народних вірувань та історії. До характеристик української народної вишивки науковці відносять наступні [2]:

1. Техніки вишивки: Українська вишивка охоплює різноманітні техніки, такі як хрестик, гладь, набірний шов, зерновий вивід та багато інших. Кожна техніка має свої особливості та застосування в залежності від регіону та призначення виробу.

2. Орнамент та символіка: Орнаменти в українській вишивці часто мають символічне значення. Зображення рослин, тварин, геометричних фігур і релігійних символів відображають вірування. Наприклад, дерево життя символізує здоров'я та благополуччя, а квіти — красу та молодість.

3. Кольорові схеми: Традиційно в українській вишивці домінують червоний і чорний кольори, хоча існують регіональні відмінності з більш широким спектром кольорів, включаючи синій, зелений, жовтий та інші.

4. Регіональні особливості: В Україні існують численні регіональні стилі вишивки, кожен з яких має свої особливості. Наприклад, Полтавська вишивка відома своєю делікатною гладдю, а Гуцульська — барвистими і складними барвистими узорами.

Сучасні митці та народні майстри продовжують розвивати українську народну вишивку, адаптуючи традиційні мотиви до сучасного одягу та інтер'єрів. Це не тільки зберігає стародавні традиції, але й вносить їх у повсякденне життя сучасної України.

Сучасний погляд на традиційну українську вишивку відкриває нові горизонти для розуміння і застосування цього давнього мистецтва в сучасному світі. Українська вишивка, яка колись використовувалась переважно для оздоблення народного одягу і домашнього текстилю, тепер знаходить своє місце в моді, дизайні інтер'єру та навіть у сучасному мистецтві. Це мистецтво, що передається з покоління в покоління, сьогодні відновлює своє значення, демонструючи неперервну культурну спадкоємність і водночас інноваційний потенціал.

Сучасне переосмислення традиційних вишиванок не лише зберігає старовинні техніки, але й адаптує їх до сучасних трендів і потреб. У моді, наприклад, дизайнери інтегрують вишивку у повсякденний та вечірній одяг, створюючи таким чином вироби, що поєднують в собі інновації та національну ідентичність. Це дозволяє молодим поколінням через моду виражати повагу до своєї культури. Вишивка стає елементом сучасного інтер'єру, додаючи естетичної глибини та унікальності в домашні простори.

Українська вишивка не просто красива — вона є носієм культурної ідентичності та спадщини, що передається з покоління в покоління. Вишивка також знаходить нове застосування у сучасному мистецтві, де художники використовують її як засіб для створення образотворчих творів або інсталяцій, що рефлексують соціальні та політичні питання. Використовуючи вишивку, артисти здатні передати глибокі особистісні та

колективні емоції, створюючи таким чином мистецтво, що резонує з широкою аудиторією.

Зрештою, сучасний погляд на українську вишивку відображає глобалізацію та відкритість світу до культурної інтеграції. Це мистецтво виходить за рамки України, залучаючи до своєї краси та символіки людей з різних куточків планети. Міжнародні виставки та колаборації з іноземними дизайнерами сприяють популяризації української вишивки, демонструючи її універсальність та сучасність.

Навчання української молоді традиційним технікам вишивки допомагає зберегти це мистецтво для майбутніх поколінь, водночас адаптуючи його до сучасних тенденцій [1]. Це створює міцний зв'язок між минулим і майбутнім, де старі традиції переосмислюються у контексті нових матеріалів та технологій.

Сучасна українська вишивка не лише зберігає історичну цінність та культурну ідентичність, але й стає мостом, що з'єднує різні культури. Вона демонструє, як традиційне мистецтво може бути важливим елементом сучасного культурного діалогу, здатним нести зміст і красу в повсякденне життя людей по всьому світу.

Список використаних джерел

1. Кудря О. Вишивка як засіб прилучення молоді до надбань національної культури. *Генеza полотняного літопису у творчості майстра народного мистецтва Олександри Великодної* : матеріали наук.-практ. конф. (Полтава, 23 квітня 2014 р.) / упоряд. і ред. В.П. Титаренко ; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. С. 59–63. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4920>
2. Полтавська школа етнодизайну : кол. монографія / кол. авторів: М. І. Степаненко, Є. А. Антонович, В. Г. Бутенко, В. П. Тименко, А. Ю. Цина та ін. ; за заг. ред. В. П. Титаренко. Полтава : Астроя, 2020. С.124-135. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16879>

Литвиненко А. І.
кандидатка мистецтвознавства, доцентка,
доцентка кафедри культурології Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка

УКРАЇНСЬКА ЕПІГРАФІЧНА ВИШИВКА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Епіграфічна вишивка – традиційний вид ужиткового мистецтва в українській народній культурі. До кінця XIX століття цей феномен залишався поза увагою вчених, нині ж явище епіграфічної вишивки є найбільш досліджуваним в етнології, етнографії та мистецтвознавстві.

Поширення вербально-візуальних текстів на вишитих рушниках наприкінці XIX – першій половини XX століття було пов'язане зі зростанням грамотності населення українських міст і сіл. Поступово такий вид рушникового вишивкарства набував популярності, зберігаючи ознаки авторства та індивідуальної сомобутності майстрині, а також містив регіональне забарвлення і розмаїття.

На початку XX століття мода на епіграфічну вишивку складалася під впливом тиражованого друкованого слова, для своїх виробів майстрині запозичували сюжети з популярних на той час журналів: «Нива», «Аполлон», «Искусство и художественная промышленность» тощо, деякі вироби вишивали по пам'яті [3]. Написи на рушниках найчастіше створювалися українською, румунською, білоруською мовами. Присутність на українських рушниках російськомовних текстів свідчило про вплив на українську культуру російської державної ідеології.

Походження написів на українських рушниках багато в чому залежало від того, хто створював рушник. Результат вишитого рушника був відображенням особистості вишивальниці, її світогляду, художньої майстерності і грамотності. Ідентифікувати себе в тексті рушника майстриня намагалася підписуючи виріб власними ініціалами, відтворюючи своє повне ім'я та прізвище, або ім'я та по батькові.

Тексти на рушниках часто містили граматичні помилки, іноді напис на полотні зовсім не відповідав змісту зображуваного. Це було свідченням того, що вишивальниця сприймала написане як частину модного візерунку, орнаменту. Проте, сам по собі вишитий текстом рушник високо піднімав статус майстрині як грамотної особистості. Загалом, за свідченням дослідників, причин для помилок на вишитому полотні рушника могло бути декілька: через неуважність, механічне копіювання та нерозуміння змісту відтворюваного тексту, або через особливості вимови слова у тій чи іншій місцевості [2 с. 20]. Різновиди епіграфічної вишивки відповідали певним вербальним та візуальним формулам, їх характер містив особливості місцевого діалекту, що дозволяло розрізняти вироби за регіонами.

Написи на українських рушниках можна було класифікувати:

– за змістом – настановного і запрошувального характеру («Умивайся біленько, утирайся сухенько», «Хто мою хату минає, той щастя не має»);

– за емоційною забарвленістю – сумні, веселі, трагічні, оптимістичні, навіяні різними життєвими обставинами («Як серденько моє б'ється – пішов мій Гриць до Китаю, може, й не вернеться», «Не трудна моя робота, вишивать була охота»).

– за різновидами фольклорних жанрів (народні пісні, прислів'я та приказки, наприклад: «Несе Галя воду – коромисло гнеться, а за нею Іванко, як барвінок в'ється», «Немає світу краснішого, як маківка, немає роду ріднішого, як матінка»).

Рушники з текстами українських народних пісень набули популярності у другій половині ХХ століття. На них найчастіше відтворювалися сцени з життя та побуту українців, зокрема сюжети на тему: «Зустріч», «Сватання», «Прощання» [1, с. 28]. Зображуване на рушниках здебільшого мало повчальний зміст, демонструючи та поширюючи народну мудрість. Малюнки на українських рушниках цього

періоду, на думку дослідників, створювалися у псевдонародному стилі, що набувало проявів кічу, несмаку і загалом негативно впливало на збереження самотності регіональних мистецьких традицій українського художнього вишивкарства.

Вербальні написи на сучасних українських рушниках є символами української обрядовості, демонструють неперервність національних традицій українського народу, виконують берегову функцію для їхніх власників. Найпопулярніші – це весільні рушники, із традиційними побажаннями молодим: «На щастя, На долю», «На любов, На добро», «Кохання та злагоди», «Достатку та миру», «Лебединої вірності», «Навіки разом». Також тексти на рушниках символізували традиційну українську гостинність – «Хліб-Сіль», зокрема мали й релігійний контекст, декларуючи шанобливе ставлення до хліба як Бога: «Я – хліб життя. Хто приходить до мене – не голодуватиме; хто в мене вірує – не матиме спраги ніколи» [4, с. 119].

Епіграфічна вишивка – маловивчений нині феномен українського ужиткового мистецтва і національної культури, що має невичерпний потенціал символічної образності, мистецьких, історико-культурних, соціальних конотацій, семіотичного, інтертекстуального, аксіологічного змісту та потребує глибокого комплексного дослідження із погляду міждисциплінарності й залучення широкого кола підходів і наук.

Список використаних джерел

1. Гончар І. Доля на рушникові. *Україна*. 1988. № 21. С. 24–28.
2. Волковічер Т. М. Вербальні тексти у народній вишивці кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. : монографія. Нац. акад. наук України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ : Наукова думка, 2019. 173 с.
3. Декоративне мистецтво України крізь віки : монографія ; голов. ред. Г. Скрипник. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2019. 876 с.

4. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. Д. Чорноморець. Київ : Либідь, 2002. 160 с.

Гаврищак Г. Р.

*кандидит педагогічних наук, доцент
кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

Луцик А. І.

*студентка групи ОДР-17 факультету мистецтв
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка*

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО СЕРЕДОВИЩА PATTERN MAKER ДЛЯ НАВЧАННЯ ВИШИВКИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Впровадження нових технологій у навчальний процес сприяє всебічному розвитку й формуванню світогляду особистості. З розвитком інформаційних технологій стає можливим застосування їх не лише в дисциплінах, що традиційно базуються на застосування комп'ютерів, інформатиці, комп'ютерному моделюванні, чисельних методах тощо, а й у класичних навчальних курсах. Наприклад, застосування програмних продуктів під час проєктної діяльності школярів на уроках трудового навчання і технологій.

Одна з найкращих програм, котрі доступні широкому колу любителів вишивки — Pattern Maker. Перші версії програми створювали файли з розширенням PAT. У новій, четвертій версії, файли мають розширення XSD. В даний час на сайті розробника доступна версія 4.06. Великий набір інструментів, що використовуються для імпорту зображень та обробки схеми, додають програмі дієвої функціональності на всіх етапах розробки дизайну. Перш за все варто згадати інструмент «Передній план», що дозволяє вибрати пріоритетні кольори переднього плану, а

також можливість підсвічування хрестиків виділеного кольору, що дозволяє уникати одиночних хрестиків.

Програма Pattern Maker (PM) для вишивки хрестиком дозволяє створювати та редагувати схеми. Завдяки їй можна побачити, що наші зразки виглядатимуть «живими» на комп'ютерному екрані навіть перш, ніж буде зроблено перший реальний стібок. Є можливість також роздрукувати схему, використовуючи будь-який з декількох форматів. Доступно два рівні PM:

1) *Стандарт* (містить основні особливості, котрі будуть корисними для розробників зразків вишивки);

2) *Професіонал* (передбачає розширені особливості, корисні для тих, хто займається розробкою комплектів та виставок).

Машинна особливість доповнення вишивки доступна і для Стандартних, і для Професійних рівнів. Це доповнення включає можливість експортувати дизайни у машинний формат узору для того, щоб вишивати на машині.

До основних особливостей стандартного рівня Pattern Maker можна віднести:

1. Pattern Maker дозволяє створювати схеми, що містять такі види стібків: повний хрестик, півхрестик, чверть, мініатюрний, назад/вперед (бекстіч), спеціальний, французький вузлик.

2. Колірна палітра включає 240 кольорів муліне (вишивального шовку), котрі можна використовуватись за бажанням чи вподобанням дизайнера. Ці кольори можуть бути вибрані із звичайних марок вишивального шовку способом прямого керування з мультиплексуванням і якорями.

3. Дизайни передбачають формат до 999x999 повних стібків.

Можливість друку забезпечена Виробником Зразка і включає попередній перегляду, друк кольору, і варіанти для керування змістом і розміром.

4. Програма дозволяє відображення схем вишивок у чотирьох закладках:

- стібок;
- символ (використовується для створення власне схеми, щоби передбачити наперед готовий взірець);
- тіло (кольорові квадратики);
- інформація(нитки, канва, розмір).

Зразок може бути відображений або надрукований у будь-якому з цих видів.

Pattern Maker також є корисним програмним середовищем для створення нових дизайнів узорів. Пропонуються три головні підходи до створення нового дизайну:

1. Створення дизайну узору самостійно (малюючи стібком за стібком, підбираючи на власний смак кольорову гамму.)
2. Перетворення фотографії у формат вишивки.
3. Перетворення власного або існуючого дизайну на вишивку хрестиком.

Перший метод – найпростіший. Це створення нового дизайну і потім використання інструментальних засобів малювання хрестиків на власний смак та вподобання. Ті користувачі, котрі вважають за краще скористатися готовими розробками, можуть вставити існуючий графічний елемент у власний дизайн узору.

Наступний метод використовує конверсійний режим. У цьому випадку програма аналізує переглянута фотографію (або інший графічний контент), а потім створює дизайн, використовуючи повні хрестики. Кольори хрестиків автоматично підбираються відповідно до програми.

Третій метод містить аналіз намальованого ескізу або існуючої схеми. Цей метод корисний, якщо користувач бажає створити дизайн із

намальованого ескізу або змінити існуючий з подальшим використанням машинної вишивки.

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що програма містить дієвий алгоритм перетворення кольорів. Використання її на уроках трудового навчання і технологій забезпечить інноваційний підхід до вивчення зазначеної техніки. Учні закладів середньої освіти зможуть легко освоїти цю програму з метою створення власних схем, а надалі реалізувати створений узор на тканині. Тут вже мова йтиме про авторські орнаменти та узори, характерні лише для автора-учня. Також користувачі готових розробок можуть його застосувати для перегляду та тиражування схем у зазначеному програмному форматі.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В., Ольшанський Л. Професійна підготовка на засадах компетентнісного підходу. *Молодь і ринок*. 2021. № 11–12. С. 6–10.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О.В.Овчарук. Київ: К.І.С., 2018. 112 с.

3. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія. Київ: Промінь, 2006. 431 с.

4. Матеріали для виготовлення одягу. URL: <https://www.aia.com.ua/uk/materiali-dlya-vigotovlennya-odyagu/> (дата звернення 15.04.2024).

5. Старий-новий дизайн: історія вишивки та прикрас. URL: <http://tsikave.ostriv.in.ua/publication/code-67E349BF9D955/list-2D4DA82E327> (дата звернення 15.04.2024).

Мошенець А. І.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету технологій та дизайну Полтавського національного
педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ХРЕСТИКОВІ ТЕХНІКИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ВИШИВЦІ

Українська народна вишивка займає особливе місце в культурі та мистецтві України. Вона є не лише декоративним елементом, а й важливим засобом збереження та передачі культурної спадщини.

Українська вишивка має багатовікову історію, яка бере початок ще з доісторичних часів. Найстаріші зразки вишивки датуються періодом Трипільської культури. Протягом століть вона розвивалася під впливом різних історичних подій, включаючи Козацьку добу, періоди Київської Русі та Гетьманщини. Кожен регіон України виробив свої унікальні стилі та техніки, що зберігають історичні й культурні особливості цього регіону.

[1]

Дослідженням вишивки займалися такі науковці як Т. Кара-Васильєва, Л. Булгакова-Ситник, Т. Причепій, О. Теліженко, В. Титаренко,

Вишивка є невід'ємною частиною народного костюму і відображає етнічну ідентичність українців. Різні регіони України мають свої унікальні техніки та орнаменти. Наприклад, Полтавська вишивка славиться своєю білою вишивкою, а гуцульська – багатобарвними візерунками. Через вишивку передавалися не тільки естетичні, але й соціальні функції: вона могла вказувати на регіон походження, соціальний статус або сімейний стан людини.

Хрестикова техніка, або вишивка хрестиком, є однією з найпоширеніших і найвідоміших технік української народної вишивки. Особливої популярності вона набула в дев'ятнадцятому столітті та отримала назву «Брокарівська». [2] Вона відзначається своєю простотою, симетрією та виразністю. Вишивка хрестиком використовується для

створення різноманітних орнаментів і мотивів, які відображають культурні та етнічні особливості різних регіонів України.

Хрестикова техніка базується на створенні хрестоподібних стібків, які утворюються при перехрещенні двох діагональних стібків. Ця техніка дозволяє створювати чіткі геометричні форми та складні орнаменти.

Для вишивки хрестиком використовують різні види тканин, найбільш поширеними з яких є льон та домоткане полотно. Також застосовують різнокольорові нитки, зокрема, вовняні, бавовняні або шовкові. Традиційно використовуються яскраві кольори: червоний, чорний, синій, зелений, які мають своє символічне значення.

Також вишивка хрестиком має певні регіональні особливості. Наприклад, Полтавська вишивка відзначається витонченістю та білими або пастельними кольорами. Тут часто використовують хрестикову техніку для створення ніжних рослинних мотивів та геометричних візерунків.

У Подільській вишивці переважають яскраві кольори та складні орнаменти. Хрестикові узори часто включають зірки, хрести та інші геометричні фігури, які мають символічне значення.

Гуцульська вишивка вирізняється своєю багатобарвністю та динамічністю орнаментів. Хрестикова техніка використовується для створення складних геометричних візерунків, які часто мають багат шарову структуру.

Особливу увагу звертали на орнаментику.

Геометричні форми, такі як ромби, зірки, хрести та квадрати, часто використовуються у хрестиковій вишивці. Вони символізують різні аспекти життя: ромби – родючість, зірки – гармонію, хрести – захист.

Рослинні орнаменти, зокрема, квіти, листя, дерева, також широко використовуються у хрестиковій техніці. Вони символізують життя, зростання, красу та гармонію з природою.

Тваринні мотиви, такі як птахи, коні та олені, зустрічаються рідше, але також мають своє значення. Вони можуть символізувати силу, витривалість, духовну мудрість.

У сучасному світі хрестикова вишивка зберігає свою популярність. Вона активно використовується як у традиційних народних костюмах, так і в сучасному одязі та аксесуарах. Багато українських дизайнерів інтегрують хрестикову техніку у свої колекції, поєднуючи традиції з сучасними тенденціями моди.

Хрестикова техніка також популярна серед аматорів рукоділля. Вона часто включається в освітні програми та курси, сприяючи збереженню та поширенню української культурної спадщини.

Таким чином, хрестикова техніка в українській народній вишивці є не лише декоративним елементом, але й важливим засобом передачі культурних традицій та символіки, що зберігає своє значення і в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Булгакова-Ситник Л. Подільська народна вишивка: Етнографічний аспект. За ред. О.М. Козакевич. Львів : Ін-т народознавства НАН України, 2005. 328 с.
2. Кара-Васильєва Т. Історія української вишивки. Київ : Мистецтво, 2008. 460 с.

Лукаш Т.О.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

У дослідженні традиційних надбань українського народу особливо важлива роль належить декоративно-прикладній творчості.

Декоративно-прикладна творчість, як пласт матеріальної культури, через різноманітні технології виготовлення та оздоблення матеріалів (деревина, тканина, метал та інші) розкриває історичний досвід народу. Всі матеріали відкриті В. В. Хвойкою трипільської культури свідчать про чудові витвори людства.

Значний внесок у розробку технологій цього виду творчості належить вітчизняним ученим. Особливо необхідно відзначити Є. Антоновича, В. Горленка, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кару-Васильєву, В. Радкевич [4], Л. Оршанського [3], М. Селівачова, М. Станкевича, В. Титаренко, Ю. Срібну, Д. Тхоржевського, В. Ханка та ін.

На усіх етапах розвитку людського суспільства декоративно-прикладна творчість, народні ремесла відображали історичні, природні, географічні особливості районів їх побутування, характер господарської діяльності людини та культурні вимоги народу.

Навчальні дисципліни, які вивчаються студентами, дають базисне підґрунтя, збагачують досвід, забезпечують методичні засоби, прийоми та умови виготовлення виробів різними технологіями, створюють умови для професійного становлення майбутнього учителя технологічної освіти.

На кафедрі теорії і методики технологічної освіти факультету технологій та дизайну опановують різні види декоративно-прикладної творчості, зокрема різьблення, писанкарство, полтавську та традиційну вишивку, гончарство, бісероплетіння тощо.

Дослідники виділяють більше 300 видів декоративно-прикладної творчості. Одним із найдавніших видів декоративно-прикладної творчості вважають художню обробку деревини. До численних технік художнього деревообробництва належать теслярство, столярство, бондарство, точіння, довбання, вирізування, різьблення (виїмчасте, контурне, рельєфне, інкрустація, розпис, випалювання та ін.).

Надзвичайно повну типологію виробів із деревини подає Є. А. Антонович: це архітектурне оздоблення (сволоки, лиштви, вікон, стовпи); хатне обладнання та меблі (лави, мисники, скрині, колиски), посуд, начиння (миски, таці, коряки, ложки, діжки); знаряддя праці (гребні, веретена, рублі); транспортні засоби (вози, мажари); культові предмети (ікони, свічники); музичні народні інструменти (бандура, ліра, сопілка); прикраси (намисто, палиці, люльки); дитячі іграшки (свищики, візочки, мороки) [1].

Таким чином, для виготовлення різноманітних виробів з деревини майстрами, а також учнями закладів загальної середньої освіти на уроках трудового навчання у 5-9 класах і уроках технології у 10-11 класах використовують різноманітні матеріали та їх оздоблення.

Одним із найдавніших і найпоширеніших видів декоративно-прикладної творчості є українська народна вишивка. Виконання узорів на шкірі, тканині за допомогою голки і нитки відоме людству дуже давно.

«Всесвітньо відомі золота пектораль з Товстої могили (IV ст. до н. е.), чаша з Гайманої могили, срібна ваза з кургану Чортотлик (IV ст. до н. е.), що є унікальними мистецькими творами, – зазначає доктор мистецтвознавства Т. В. Кара-Васильєва, – містять сюжети, які дають змогу побачити різні форми чоловічого та жіночого одягу, а головне – його пишне декоративне оздоблення золотими нитками аплікаціями з кольорової шкіри, декоративними швами [2].

Автори-дослідники детально описують 82 технік ручного вишивання (Гасюк О., Степан М.), 155 технік (Кулинич-Стахурська О.),

більше 100 технік рушникових заповнень (Титаренко В.) [5]. Класифікація технік, які наводять В. Радкевич і Г. Пащенко включає: початкові шви (уперед голкою, стебловий, тамбурний, петельний); техніки прозоро-рахункової групи (мережки, ляхівка, прутик, шабак та ін.); поверхнево-нашивні нерахункові техніки (різні види гладі, змережування, пухлики, зубцювання, рушникові шви).

Надзвичайно цінними з художньої точки зору є вироби (чоловічі та жіночі сорочки, рушники, скатертини та ін.) у яких поєднано різна кількість вишивальних технік. Зустрічаються вироби, які містять більше 15 технік вишивання.

Велику кількість таких вишуканих робіт можна було бачити у холі Полтавського педагогічного університету про проведенні Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, яка присвячена 110-річниці з дня народження майстра народного мистецтва Олександри Великодної» 23 квітня 2024 р. У містечку майстрів презентували творчі роботи Всеукраїнського центру вишивки та килимарства із Решетилівки, творчі роботи студентів та викладачів факультету технологій та дизайну педуніверситету, творчі роботи Решетилівської майстерні «Соломія», творчі роботи та майстер-класи Олени Коршунової та Наталії Роми, докторки філософії Наталії Свиридюк. Учасники конференції переглянули творчу спадщину майстрині народного мистецтва Олександри Великодної із фондів Полтавського краєзнавчого музею імені В. Г. Кричевського.

Таким чином, для успішного опанування різних технологій декоративно-прикладної творчості на кафедрі теорії і методики технологічної освіти педагогічного університету створені всі необхідні умови, крім проведення практичних робіт, відвідування музеїв, різного рівня виставок, використання мультимедійних засобів і проведення майстер-класів з майстрами народної творчості України.

Широка А. О.
студентка першого (бакалаврського) рівня
факультету технологій та дизайну Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка

"ДЕРИВО ЖИТТЯ" ТА ЙОГО ЗОБРАЖЕННЯ У ВИШИТИХ ВИРОБАХ

Вишивка, це одне з найдавніших та сакральних видів народного декоративного мистецтва, яке сягає своєю історією часів неоліту. Для наших предків вишиті узорі мали особливе значення – потужній оберег, що захищає від лиха.

Вишивка завжди була невід’ємною частиною українського побуту. Вона прикрашала рушники, одяг, скатертини, занавіски, наволочки, килими, сумки, картини.

Дослідженню вишивального мистецтва українців присвячено багато праць. Зокрема, роботи Ю. Срібної, В. Титаренко, О. Коваленко, М. Стельмах, Г. Тернавська.

Одним із найдавніших і найпоширеніших символів у світі, який використовується в різних культурах протягом тисячоліть є "Дерево життя". У слов'янській культурі "Дерево життя" має особливе значення, символізуючи зв'язок між небом і землею, життям і смертю, добром і злом. Цей символ зустрічається у мистецтві тих народів, модель світобудови яких містить три складових: підземне царство, земний світ і небесне царство. Так, вишите коріння дерева символізує минуле, стовбур – сьогодення, а квітуча крона – майбутнє.

Символ Дерева життя притаманний не лише українській культурі. Дерево Життя є універсальним і всюдисущим символом серед різноманітних архетипів світогляду наших предків. Він століттями жив у свідомості багатьох народів світу, зокрема Європи, Близького Сходу, Північної Америки, Австралії, Індії та Африки. Ще 5000 років тому єгиптяни встановили статуї Дерева Життя на стовпах своїх храмів у

Луксорі. Це дерево проникло в серця людей не тільки в традиційних побутових ритуалах, а й у релігії, космології та містиці. Вона відображає реальність людського буття в найширшому розумінні. Це структура Всесвіту, структура родових спільнот і природа людини як поле битви між добром і злом. Дерева – ніби вісь Всесвіту, що з'єднує світ, небо і землю, людей і богів, матерію і дух. За стародавньою філософською думкою, це втілення мудрості, над ним ніщо не стоїть, це вмістилище великого тіла Всесвіту, через яке течуть сили і сили космічного простору.

У язичницькому мистецтві Світове Дерево є міфологемою безсмертя та життєвої сили Космосу, його зображували в натуралістичному образі дерева, вік якого перевищує термін людського життя (дуб, ясен, явір, кедр, верба тощо). На гілках цього дерева, за міфами, сидять богині долі, що прядуть нитку життя кожному новонародженому. У вербальному та зображальному мистецтві кожен із ярусів Дерева Життя населений певними істотами, які маркують рівні космічної світобудови.

Як свідчать етнографічні знахідки, у деяких селах зображення родовідного дерева практикувалось на дверях хат до початку ХХ ст. згадується у книзі. Чоловіків на Дереві Роду зображували у формі листків, а жінок — у формі квіточок. У випадку смерті людини біля її імені малювали хрестик, а коли народжувалась дитина, то домальовували нову гілку з листками або квіточками.[4]

В українській вишивці "Дерево життя" – один із найулюбленіших мотивів. Його зображують у різних формах: як стилізоване дерево з гілками, що сягають неба, або як пишне дерево з квітами та плодами. "Дерево життя" може бути прикрашене птахами, звірами, людьми та іншими символами. Крім вишитого дерева, яке могло бути як симетричним, так і асиметричним, в українській вишивці аналогічне значення мали зображення колосків, снопів, гілки або виноградної лози.

У ньому водночас закладено істину єднання трьох світів та образ роду, продовження життя. Зустрічаються складніші композиції, де мотив

дерева замінює жіночий образ. Жінка із піднятими руками – це Велика Богиня або Праматір, яка є втіленням самого життя.[2]

Дерево життя, яке здебільшого вишивали на рушника має глибоке символічне значення. Перш за все, це Життя: дерево – це символ життя, адже воно росте, дає плоди і тінь. Родючість: "Дерево життя" часто зображують з квітами та плодами, що символізує родючість і процвітання. Сім'я: дерево з розгалуженими гілками може символізувати сім'ю та зв'язок між поколіннями. Захист: "Дерево життя" вважалося оберегом, який захищав людей від зла. Зв'язок з духовним світом: "Дерево життя" з'єднує небо і землю, символізуючи зв'язок людини з духовним світом.

Кожен елемент, який майстриня дбайливо створювала на рушникові, мало неабиякий сенс в розумінні світобудови та прагнення закарбувати найкращі побажання для власного роду. Аналізуючи кожен елемент вишитого Дерева життя ми можемо прослідкувати уявлення наших предків.

Основними образами зображеними на полотні є Триєдність світу, світове дерево та міфічні птахи-творці світу. Єдність трьох планів буття, а саме, горішнього (небо), проміжного (земля) і долішнього (хаос, світові води, підземний світ,) здійснювалася, згідно ранніх традицій українського символізму, за допомогою архетипу світового дерева – дерева життя (вершечок-стовбур-коріння, вазон), яке, здебільшого на вишитих рушниках, має охоронця – птаха (символ світової душі). Дерево Життя канонічно зображується таким, що постає із посудини-вазона або чаші, вказуючи тим на витoki свого коріння із певного лона-вмістища аналогічно Всесвіту, який в українській міфології походить із глечика [3].

Певне значення мали деталі зображення у вишитих виробках. Зображення квітів означало наше сьогодення, тому й вишивали їх різними за розміром, інтенсивністю цвітіння, пишністю, бо і життя кожної людини різне. Найвищі бруньки, то майбутні покоління. Плоди символізували минуле, вчинки людей, їх добрі чи погані справи. Птахи – символ

Божество Сонця, Творця, світлих духів, що захищають Вогонь життя (центральну верхню квітку), зв'язок людини з божественним світом. Коріння – зв'язок людини з її предками.

Крім довершеного поєднання графічних елементів, Дерево життя є прикладом поєднання технік вишивки, які дозволяють найбільш повно використати декоративні можливості нитки та полотна. Наприклад особливість народної вишивки Полтавської області є використання великої кількості технік, в одному виробі до десяти-п'ятнадцяти видів.

Існує багато видів технік вишивки ось декілька з них які використовуються для вишивки Дерева життя: лиштва – використовується для чітких контурів, напівхрест – використовується для заповнення контурів, або для створення геометричних візерунків, хрест – використовують для заповнення більших площ, вишивка гладдю – використовується для вишивки дрібних деталей, вишивка мережкою використовується для створення більш ажурних візерунків.

Отже, який би сенс не вкладався в "Дерево життя", воно завжди є одним з найважливіших символів у вишивці, уособлюючи єдність людини і природи, вічне життя і безсмертя.

Список використаних джерел

1. Сакральний символ Трипілля: дерево життя як джерело невичерпної сили життя URL: https://trypillianculture.blogspot.com/p/blog-page_82.html (дата звернення: 21. 05. 2024).

2. Символи української вишивки URL: <https://spadok.org.ua/narodna-vyshyvka-i-vbrannya/symvoly-ukrayinskoji-vyshyvky> (дата звернення: 21. 05. 2024).

3. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР / Р. В. Захарчук-Чугай. Київ : Наукова думка, 1988. 191 с.

4. Декоративна композиція «Дерево роду» – текстильна техніка URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/14095> (дата звернення: 21.05.2024)

Варданія О. О.
*вчителька образотворчого мистецтва,
художньої культури, технологій
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради*
Трицило А.
*здобувачка закладу загальної середньої освіти,
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради*

АВТЕНТИЧНІ ОРНАМЕНТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ

Актуальність вивчення традицій української вишивки в сучасному світі не може бути переоцінена. Вишивка в Україні — це не просто форма декоративного мистецтва, але й засіб культурної самовиразності та ідентичності, заснований на глибоких історичних коренях та народних традиціях. Вона слугує мостом між минулим і сучасністю, відіграючи ключову роль у збереженні національної ідентичності та передачі унікальних культурних знань.

Вивчення традиційної української вишивки дозволяє глибше зрозуміти культурні, історичні та соціальні аспекти українського народу. Кожен стібок, кожен орнамент несе в собі певний зміст, який пов'язаний з віруваннями, обрядами та життєвим досвідом минулих поколінь. Такі знання допомагають сформувати відчуття приналежності до культурної спадщини та сприяють формуванню національної гордості.

Автентичні орнаменти української народної вишивки відіграють ключову роль у збереженні культурної ідентичності та передачі духовних символів через покоління. Ці орнаменти є не просто декоративними елементами, але й носіями глибокого семантичного значення. Вони є відображенням вірувань, історії, соціального статусу та етнографічних особливостей регіонів України.

Українська народна вишивка зберігає безліч стилів та технік, серед яких кожен регіон має свої відмінності. Загальноприйняті символи, які часто зустрічаються в українській вишивці, включають геометричні

фігури, рослинні мотиви, зооморфні елементи та космічні символи. Геометричні vzори, такі як квадрати, кола, хрестики та зигзаги, символізують гармонію, захист та вічність. Рослинні мотиви, такі як дуб, калина, лілія чи виноград, символізують життєву силу, родючість та красу. Один з найпопулярніших орнаментів — це «дерево життя», що символізує зв'язок з предками, вічне відродження та єднання з природою. Цей мотив може бути зображений у різних інтерпретаціях в залежності від регіону та майстерності вишивальниці. Також широко поширені символи сонця та зірок, що представляють космічну енергію та духовне прагнення людини [3].

Забарвлення орнаментів також має особливе значення. Традиційно переважають червоний та чорний кольори, які символізують вогонь, кров, плодючість та землю. Червоний колір часто асоціюється з любов'ю, пристрасстю та захистом, тоді як чорний — з пам'яттю про предків та земне існування.

Сучасні вишивальниці продовжують розвивати традиційні мотиви, вносячи в них сучасні інтерпретації та креативні підходи, але завжди зберігаючи повагу до глибоких традицій, закладених у кожному стібку української народної вишивки. Це не тільки спосіб збереження історичної спадщини, але й можливість для майстрів висловити свою індивідуальність та сучасне бачення, збагачуючи традиційне мистецтво новими ідеями. Окрім збереження культурної спадщини, вивчення української вишивки має практичне значення. Це мистецтво може стати джерелом натхнення для сучасних дизайнерів та митців, що шукають унікальні елементи для інтеграції в модерні творчі проекти. Використання традиційних технік і мотивів у сучасному дизайні може сприяти створенню нових продуктів, які будуть популярні не тільки в Україні, а й за її межами.

У процесі глобалізації та культурного обміну українська вишивка також знаходить визнання за межами країни, стаючи символом національної ідентичності та культурної унікальності. Виставки,

міжнародні фестивалі та співпраця з іноземними дизайнерами відкривають нові перспективи для просування української вишивки як виду мистецтва, що може бути одночасно глибоко традиційним та модернізованим.

Також вивчення традицій української вишивки має значний освітній потенціал [1; 2]. Організація майстер-класів, воркшопів, курсів, проведення уроків трудового навчання та технологій за тематикою української народної вишивки допомагає залучити молодь та інтерес до цього виду мистецтва, забезпечуючи передачу знань та навичок від старших поколінь до молодших. Це також стимулює діалог і взаєморозуміння, що є важливим в контексті збереження культурної ідентичності. Майстер-класи допомагають залучити молоде покоління до цього мистецтва, надаючи їм знання та навички, які сприяють збереженню та розвитку вишивки. Це створює зв'язок між минулим та майбутнім, де старовинні орнаменти переплітаються з сучасними тенденціями та технологіями.

Вишиванка, яка традиційно вважалась елементом національного вбрання, сьогодні перетворюється на модний атрибут, що використовується у різноманітних стилях одягу. Вишивані елементи можна зустріти в повсякденному одязі, вечірніх сукнях, аксесуарах, що свідчить про широке застосування та популярність української вишивки.

Таким чином, українська народна вишивка залишається не тільки засобом збереження культурної спадщини, але й активним учасником культурного діалогу, що зумовлює її постійний розвиток та трансформацію, зберігаючи при цьому відданість традиціям та глибокому символічному змісту, закладеному в кожному орнаменті.

Список використаних джерел

1. Кісь А. Методичні аспекти навчання старшокласників української народної вишивки // Дидакал : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної

педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. С. 165-167. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18367>

2. Кудря О. Виховання молоді в українських національних традиціях / О.В. Кудря. *Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, присвячена пам'яті Героя України, Заслуженого майстра народної творчості України В.С. Роїк* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25-26 вересня 2014 р.) / упоряд. і ред. В.П. Титаренко ; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. С. 85–89. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7338>

3. Полтавська школа етнодизайну : кол. монографія / кол. авторів: М. І. Степаненко, Є. А. Антонович, В. Г. Бутенко, В. П. Тименко, А. Ю. Цина та ін. ; за заг. ред. В. П. Титаренко. Полтава : Аструя, 2020. С.124-135. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16879>

Сиволап О. В.
вчителька початкових класів
Полтавської загальноосвітньої школа I-III ступенів
№ 9 Полтавської міської ради

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ВИШИВКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Формування національної самосвідомості учнів є актуальним завданням сучасної освіти, оскільки це сприяє розвитку здорової ідентичності та зміцненню культурних та суспільних зв'язків в умовах глобалізації. Національна самосвідомість не лише формує глибоке розуміння власної історії та культури, але й спонукає молодь до усвідомлення своїх прав та обов'язків як громадян своєї країни.

Важливість формування національної самосвідомості полягає в здатності підростаючого покоління розуміти своє місце в історії та

культури свого народу, розкривати індивідуальний та колективний потенціал в контексті національної спадщини [1]. Це також включає здатність аналізувати та критично оцінювати різні аспекти суспільного життя, від історичних подій до сучасних політичних реалій.

Освітні інституції грають ключову роль у цьому процесі, оскільки вони забезпечують не тільки знання про національну історію, літературу, мову і мистецтво, але й формують умови для осмислення цих знань в контексті сучасності. Інтеграція культурної освіти в шкільну практику може включати різноманітні проєкти, музейні візити, зустрічі з відомими культурними та громадськими діячами, що сприяють більш глибокому зануренню учнів у національний контекст.

Українська народна вишивка як засіб формування національної самосвідомості учнів початкових класів відіграє важливу роль у виховному процесі. Включення елементів народного мистецтва в освітню програму має не тільки культурне, але й глибоке психологічне значення, оскільки допомагає дітям формувати здорове почуття національної приналежності та гордості за свою країну [2].

Вишивка в Україні — це спосіб збереження історії та традицій через символічні орнаменти та колорит, які передаються з покоління в покоління. Вивчення вишивки у початкових класах сприяє залученню дітей до багатства народної культури, навчає їх розумінню та оцінці традиційних символів, мотивів та технік, які є унікальними для української культури [3-5].

Заняття з учнями початкових класів в ЗЗСО дають можливість вивчати історію української вишивки та її роль у формуванні національної ідентичності. Через різноманітні проєкти діти не тільки розвивають свої творчі здібності, але й вчаться цінувати і продовжувати культурні традиції своєї країни.

Такий підхід допомагає учням початкових класів розуміти значення народного мистецтва в житті сучасної людини, а також сприяє

формуванню їхньої ідентичності як активних членів своєї громади та пошанувачів української культури. Українська народна вишивка використовується як ефективний засіб патріотичного виховання.

Включення навчального матеріалу про українську народну вишивку у шкільну програму також сприяє зміцненню зв'язків між поколіннями, адже часто старше покоління, яке володіє цим мистецтвом, залучаються до освітнього процесу, діляться своїми знаннями і досвідом з молодшим поколінням. Такі зустрічі не тільки збагачують навчальний процес, але й сприяють зміцненню сімейних та культурних зв'язків, передаючи важливі навички та знання в інтерактивній і захоплюючій формі. Діти вчаться поважати старше покоління та їх внесок у збереження культурної спадщини.

Відзначимо, що інтеграція навчального матеріалу з української вишивки в освітній процес може слугувати з'єднувальною ланкою для вивчення інших аспектів української культури українського народу, таких як мова, література, історія, музика та танці. Це створює комплексний підхід до виховання, де кожен предмет взаємодіє з іншими, збагачуючи досвід та знання дітей.

Отже, вишивка стає не просто предметом для вивчення, а засобом всебічного розвитку особистості, засобом формування сильної, свідомої, гордої та творчої нації. Вивчення української вишивки в початкових класах є значущим вкладом у розвиток національної самосвідомості підростаючого покоління, культурного розмаїття та виховання майбутніх поколінь на засадах поваги до власної історії та традицій.

Список використаних джерел

1. Коваль Т. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. Актуальні питання у сучасній науці. 2022. № 2(2). С. 546–554.

2. Кудря О. В. Вишивка як засіб прилучення молоді до надбань національної культури. Генеза полотняного літопису у творчості майстра

народного мистецтва Олександрії Великодній : матеріали наук.-практ. конф. (Полтава, 23 квітня 2014 р.) / упоряд. і ред. В. П. Титаренко. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. С. 59–63.

3. Срібна Ю. А., Матюшова Ю. С. Вишивальне мистецтво Полтавщини у творах народних майстринь. Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Полтава, 2022 р.) Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. С. 103-108.

4. Титаренко В. П. Полтавська традиційна вишивка: минуле і сучасне (виховний аспект): навч.-метод. посіб. Полтава : Верстка, 2000. 136 с.

5. Полтавська школа етнодизайну: кол. монографія / кол. авторів: Степаненко М. І., Антонович Є. А., Бутенко В. Г., Тименко В. П., Цина А. Ю. та ін. ; за заг. ред. Титаренко В. П. Полтава : Вид-во «Астрая», 2020. 212 с

*Плескач І. М.
вчителька початкових класів,
Супрунівського навчально-виховного комплексу
Полтавської міської ради*

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНО- ПЕТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Національно-патріотичне виховання шкільної молоді в Україні є важливим педагогічним завданням, яке спрямоване на формування громадянської свідомості, поваги до державних символів, історії та культури країни. Виховання любові до Батьківщини, розуміння своїх коренів та ідентичності є ключовими аспектами цього процесу. Освіта в цьому контексті виконує не просто інформативну функцію, але й формує відповідальне ставлення до розбудови майбутнього країни.

Л. Добровольська, В. Чорновіл вважають, що національно-патріотичне виховання учнів початкових класів є актуальним і важливим завданням сучасної освіти, адже воно закладає фундамент громадянської позиції, поваги до культурної спадщини та історії своєї країни [2]. Це особливо важливо у контексті глобалізації та інформаційного потоку, який часто може бути сповнений конфліктами і протиріччями. Як зазначають Н. Калита, М. Пантюк, виховання починається з раннього віку, тому школа грає ключову роль у формуванні особистості дитини [3].

Сучасна українська школа використовує різноманітні методи та підходи для досягнення цієї мети, включаючи інтеграцію національно-патріотичного виховання у різні предмети шкільної програми. Вчителі організовують тематичні уроки, виховні години, екскурсії до місць історичного значення, зустрічі з народними майстрами, що дозволяє учням краще зрозуміти історичне минуле та сучасність своєї країни [2].

Українська народна вишивка має значний виховний потенціал у контексті реалізації завдань національно-патріотичного виховання учнів початкових класів. Цей вид мистецтва не просто красивий і традиційний; він несе в собі глибокі символічні значення, які можуть використовуватися для виховання почуття гордості за свою культурну спадщину та заохочення розуміння національної ідентичності [4; 5].

Вишивка в Україні має багатовікову історію, і кожен регіон може похвалитися своїми унікальними узорами та техніками. Ознайомлення із цими традиційними узорами, їх символічним значенням у виховному процесі допомагає учням зрозуміти різноманітність та багатогранність української культури [1].

Виховання через мистецтво вишивки може включати практичні заняття, де діти навчаються створювати власні вишивки на основі нескладних початкових вишивальних вів, що сприяє розвитку творчих здібностей, дрібної моторики та естетичного смаку.

Крім того, вишивка може використовуватися для розповіді про історичні події, значущі особистості та важливі національні символи. Включення елементів вишивки у навчальний матеріал може зробити уроки історії більш наочними та захоплюючими. Вчитель може показувати, як певні узори або кольори були використані для кодування інформації або як вишивка стала формою опору під час історичних репресій.

Національно-патріотичне виховання через українську вишивку також сприяє зміцненню спільноти. Спільне вишивання може стати засобом зближення учнів, їхніх сімей та вчителів. Такі заходи, як виставки дитячих вишивок або майстер-класи для батьків, можуть стати важливою частиною шкільного життя, сприяючи розвитку взаєморозуміння та підтримки між учасниками освітнього процесу.

Вишивка також слугує засобом для виховання естетичного смаку, уважності, терпіння та наполегливості, розвиває творчі здібності та дрібну моторику. Інтеграція цього виду мистецтва в шкільну програму посилює взаємозв'язки між школою, сім'єю та громадою, стимулюючи спільну участь у культурних проектах та збереженні національної спадщини. Завдяки своїй багатозначності та глибокому символічному змісту українська народна вишивка є не тільки предметом культурної гордості, але й могутнім інструментом національно-патріотичного виховання, який сприяє формуванню свідомих, освічених громадян України.

Використання української народної вишивки як інструменту виховання допомагає не тільки зберегти цінне національне мистецтво, але й активно заохочує молоде покоління до пізнання та цінування власної культурної спадщини. Це, в свою чергу, сприяє формуванню національної самосвідомості, яка є ключовою у вихованні справжніх громадян своєї країни.

Вивчення національних символів, знайомство з видатними постатями історії та культури, організація святкових заходів та тематичних екскурсій допомагають учням краще зрозуміти і полюбити свою країну.

Також важливо включати в освітній процес ігри та завдання, які розвивають патріотичні почуття та вчать дітей цінувати своє коріння та ідентичність. Крім того, підтримка сім'ї в патріотичному вихованні невід'ємна, адже саме вона перша впливає на формування ціннісних орієнтацій дитини. Взаємодія освітніх інституцій з сім'єю може значно підсилити ефективність такого виховання.

Таким чином, національно-патріотичне виховання є комплексним завданням, що охоплює різні аспекти шкільного та позашкільного життя, і спрямоване на формування свідомих, активних громадян. Значущу роль у національно-патріотичному вихованні учнів початкових класів відіграє українська народна вишивка, виступаючи не просто як елемент національної культури, а як ефективний засіб освітнього процесу. Через практичне залучення дітей до вивчення та створення вишивок, вони не тільки навчаються техніці та мистецтву, але й глибше пізнають історію та культурні традиції України. Вишивка стає мостом, що з'єднує молоді покоління з історичним минулим, виховує почуття гордості за свою країну та сприяє формуванню міцної національної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Бутенко Е. Г. Українська народна вишивка як особливий вид художнього декоративно – прикладного мистецтва. Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2021. № 2. С. 135-143. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12940

2. Добровольська Л.Н., Чорновіл В.О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: Навчально-методичний посібник. – Черкаси: Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016. 140 с.

3. Калита Н., Пантюк М. Національно-патріотичне виховання учнів початкової школи. Молодь і ринок. 2021. № 10 (196). С. 19–24.

4. Коваль Т. В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. Актуальні питання у сучасній науці. 2022. № 2. С. 546–554.

5. Кудря О. Науково-методичні аспекти формування національної самосвідомості в учнів у процесі трудового навчання. Нова педагогічна думка. 2017. № 3. С. 55–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2017_3_17

6. Маслова Т. В. Патріотичне виховання молодших школярів в контексті національно-регіонального компоненту початкової освіти : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 120 с

Тимша А. В.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету технологій та дизайну Полтавського
національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка
Науковий керівник: Дебре О. С.
доктор філософії, асистент кафедри
теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

ЕКО ДРУК НА 3D ПРИНТЕРІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ТА ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ У ШКОЛІ

Екологічність стає все більш важливою темою, і це стосується й шкіл. Традиційні методи 3D друку, на жаль, не завжди відповідають принципам екологічності, адже вони можуть шкодити довкіллю через використання шкідливих хімікатів, забруднення ґрунту та води, а також через викиди парникових газів. Еко друк на 3D принтері – це процес створення 3D об'єктів з використанням екологічно чистих матеріалів та технологій, що мінімізують негативний вплив на довкілля. Цей інноваційний підхід відкриває нові можливості для шкіл, пропонуючи

безліч переваг, які роблять навчання більш цікавим, економним та екологічно відповідальним.

Еко друк на 3D принтері може використовуватися для створення наочних матеріалів, які допоможуть учням краще зрозуміти складні концепції. Наприклад, можна друкувати 3D моделі атомів, молекул, органів людського тіла, історичних артефактів, геометричних фігур, деталей машин та механізмів. Еко друк на 3D принтері також може використовуватися для створення інтерактивних навчальних матеріалів, які дозволять учням досліджувати та експериментувати з різними концепціями. Наприклад, можна друкувати 3D моделі будівель, роботів, деталей конструкторів, карт та інших об'єктів. Еко друк на 3D принтері може використовуватися для розвитку креативного мислення та навичок вирішення проблем учнів. Це робиться за рахунок того, що 3D друк дозволяє учням створювати свої власні унікальні об'єкти, досліджувати різні дизайну та втілювати свої ідеї в життя. Еко друк на 3D принтері може використовуватися для інклюзивного навчання, адже 3D моделі та об'єкти можна використовувати для демонстрації та пояснення інформації учням з різними потребами та стилями навчання. Наприклад, можна створювати 3D моделі з текстурями, які допоможуть учням з порушеннями зору краще зрозуміти об'єкт, або використовувати 3D-ручки для створення моделей, які допоможуть учням з моторними порушеннями краще розуміти навчальний матеріал.

Еко друк на 3D принтері використовує менше матеріалів, ніж традиційні методи виробництва. Це робиться за рахунок того, що 3D принтери створюють об'єкти пошарово, без використання форм або інструментів. Це значно зменшує кількість відходів та економить ресурси. Еко друк на 3D принтері також зменшує кількість відходів. Це робиться за рахунок використання екологічно чистих матеріалів, які можна переробляти, а також за рахунок того, що 3D принтери створюють менше відходів, ніж традиційні методи виробництва. Еко друк на 3D принтері –

це не просто нова технологія, це інноваційний підхід до навчання та економії ресурсів у школах. Він пропонує безліч переваг, які роблять школи більш екологічно відповідальними, цікавими та ефективними для учнів.

Еко друк на 3D принтері – це інноваційний підхід, який має потенціал змінити майбутнє шкіл. Він може зробити навчання більш екологічно відповідальним, цікавим та ефективним для учнів. Школи, які прагнуть впровадити еко друк на 3D принтері, повинні мати чітке бачення та план дій. Їм також необхідно буде співпрацювати з виробниками 3D принтерів, постачальниками матеріалів, розробниками програмного забезпечення та методистами, щоб створити екосистему, яка відповідатиме їхнім потребам.

Переробка пластику у філамент для 3D принтера – це не просто екологічно свідомий, але й економічно вигідний та навчальний процес, який можна чудово інтегрувати в шкільне середовище. Звичайно, такі шкільні проекти не зрівняються з масштабами промислового виробництва. Однак, це не означає, що вони не мають цінності. Навпаки, вони можуть зробити значний вплив на те, як учні сприймають світ та своє місце в ньому.

Отже, еко 3D друк стає все більш популярним у школах завдяки численним перевагам, які він пропонує. Він покращує здоров'я та безпеку, робить навчання більш цікавим та ефективним, економить ресурси та сприяє сталого розвитку. Школи, які впроваджують еко 3D друк, мають чітке бачення, співпрацювати з партнерами та створити екосистему, яка відповідає їхнім потребам. Цей інноваційний підхід має потенціал змінити майбутнє шкіл, роблячи їх більш екологічно відповідальними та ефективними для учнів.

Список використаних джерел

1. Yesha Jadav. Eco-friendly 3D printing: sustainable materials and practices for a greener future. *3D Scan Expert*. 2024. URL:

<https://3dscanexpert.com/3d-printers/eco-friendly-3d-printing-sustainable-materials-and-practices-for-a-greener-future/>

2. Manuela Polewka, Franca Enz, Marie Jennißen, Emilia Wirth, Lilia Sabantina. Printing with Biomaterials – The New Sustainable Future of Textiles? *Engineering Proceedings*. 37(1). 2023. URL: <https://www.mdpi.com/2673-4591/37/1/59> DOI: <https://doi.org/10.3390/ECP2023-14734>

3. ARDUINO.UA. Переробка PET пляшок в пруток для 3d принтера. 2022. URL: <https://arduino.ua/art196-pererobka-pet-plyashok-v-prytok-dlya-3d-printera>

Власенко І. О.
*старша наукова співробітниця
Полтавського краєзнавчого музею
імені Василя Кричевського*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИМВОЛУ «ДЕРЕВО ЖИТТЯ» НА РУШНИКАХ, ЗІБРАНИХ КОСТЕМ МОЩЕНКОМ (З КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО)

Музейні колекції – це найцінніші його надбання. Збірка рушників Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського містить більш ніж 750 одиниць [2, с. 519]. Її основи закладали відомі вчені-музейники: Іван Зарецький, Данило і Вадим Щербаківські, Кость Мощенко, який був першим завідувачем відділу етнографії. Художник-архітектор за освітою, Кость Васильович був професіоналом і добре розумів художню вартість творів майстрів народного мистецтва. В його багатогранній музейній діяльності збиральницька робота завжди займала першість. У звіті 1907 року зафіксовано, що «музей звернув основну увагу на придбання речей зникаючої місцевої старовини» [6, с. 3]. Того ж року, уже в першій своїй експедиції, він відвідав близько 20-ти населених

пунктів у Кобеляцькому, Прилуцькому, Гадяцькому, Лубенському, Золотоніському, Полтавському повітах [6, с. 3] і зібрав 368 музейних предметів. Це вироби з дерева (різьблені частини від возів та саней, колекція пряничних форм), вибійчані тканини, килими, з традиційним рослинним орнаментом, рушники, сорочки, козацькі пояси, вишиті підризники [6, с. 5]. К. Мощенко уклав розгорнуту програму формування етнографічних збірок. Так, упродовж 1910 – 1913 років він обстежив 11 повітів Полтавської губернії та зібрав понад 1,5 тисячі експонатів [1, с.38]. Збиральницька діяльність завідувача не припинялась і в роки Першої світової війни, і в період Жовтневого більшовицького заколоту аж до його звільнення з роботи як «антирадянського елемента» у 1924 році [5, с. 59].

До сьогодні у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського зберігаються експонати, зібрані Костем Васильовичем, що складають основу колекції етнографічного відділу. Серед них 73 одиниці вишитих рушників, датованих кінцем XVIII – початком XX ст.

Загалом, це речі з традиційним полтавським мотивом "дерева життя" в різних композиційних варіаціях. Символіка рушників зосередила в собі матеріальний і духовний зміст життя наших пращурів. Цей знаковий декоративно-утилітарний предмет є невід'ємною деталлю українського народного побуту. Його присутність простежується у святах календарної та родинної обрядовості, вагомих подіях життєдіяльності.

Вишите дерево є символом матері–природи, пов'язується з першопочатком усього, з родовим деревом, з пам'яттю предків (два дерева з переплетеними кронами позначало єднання двох родів на весільних рушниках (Тк 1787, рис. 1).

рис. 1. Весільний рушник

Цей орнамент відображає будову Всесвіту в уявленні наших пращурів (підземний світ — коріння, світ людей — стовбур з гілками, горішній світ (світ богів) — верхня сонце-квітка [4, с.60], минуле, теперішнє, майбутнє і народу, і кожної родини зокрема. Тісно пов'язаний цей рослинний мотив з давнім культом богині-рожаниці, яку зображували як жінку-породіллю, що є символом плодючості, родючості, добробуту [3, с. 21].

З часом антропоморфний образ втілювався у рослиноподібний. Узор "дерево життя" нагадує жіночу постать з піднятими руками-гілками, увінчаною головою-квіткою, іноді з трилисником-зародком всередині, який може бути початком стилізованого дерева (Тк 1752, рис. 2).

рис. 2.

рис 3.

рис. 4

Рушник «Дерево життя» (рис.2,3,4)

«Дерево життя» і рожаницю нагадує своїми обрисами ще одне перевтілення: двоголовий орел. Такий образ походить із родового суспільства, де шанували птаха-андрогіна з тризубим закінченням над головами – ознакою світла [7, с. 37]. Хоча це космотворче створіння у ХІХ – на початку ХХ ст. трансформувалось у коронованого двоголового орла з державою і скіпетром у лапах, стилізацію герба російської імперії, але не забувся і давній зміст символу. На деяких рушниках обриси орла утворюють основу стовбура, влітаючись у структуру дерева (Тк 1643, Тк 1768, рис. 3, 4).

«Світові дерева», вкриті корою з геометричними орнаментами, (Тк 1746, Тк 1809) або хрестоподібним стовбуром (Тк 1781, рис 5)

рис. 5.

рис.6.

рис. 7.

рис.8.

Рушник «Світове дерево» (рис. 5,6,7,8)

зустрічаються на монастирських (чернецьких) рушниках [3, с. 174]. Часом на них у зображенні дерев проглядаються іконографічні сюжети. Скажімо, образ Богородиці «Знамення»: голова з німбом у сяйві – сонце-квітка, три зірки цноти на мафорії – три пташки вгорі, руки – підняті гілки, медальйон з Богонемовлям – коло з крапкою (зародок посередині стовбура) (Тк 1756, рис. 6);

«Успіння Богородиці»: символ ложа – горизонтальний ряд із трьох квітів, окреслений у формі людського силуету, апостоли – квіти по колу, образ Ісуса Христа з душею Діви Марії, що возноситься, – розлоге розквітле дерево, небо окреслене зірками – квітами, розкиданими по всьому полю рушника (Тк 1652, рис. 7).

На окремих зразках пишше «дерево життя» подібне до біблійного «Древа Іесеєвого» [3, с. 166], яке було основним мотивом у гаптуванні епитрахилей, важливого атрибуту священницького вбрання (Тк 1752, рис. 8).

В українського народу рушник – це символ щасливої дороги, щасливого життєвого шляху. Недарма батьки дарували його своїм дітям, коли хтось ішов із родини, на весілля. Тому поряд з традиційним тлумаченням від слова «рука», яке має чисто побутовий зміст («ручник», «утирач»), припускаємо, що іменникове поняття «рушник» є спорідненим з дієслівним «рушати». Руш – рух є стан, який спонукає до переміщення, до поруху, до дії. Таким чином, рушники – рушії, знамена нашого народу, рушії духовності, рушії нації. Вишитий рушник як символ цілісності, рівноваги і гармонії сприяє очищенню, духовному збагаченню, єднанню.

Список використаних джерел

1. Власенко І. Кость Мощенко і Полтавський краєзнавчий музей. *Полтавський краєзнавчий музей: Збірник наукових статей 2001 – 2003 рр.. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*. Полтава: Дивосвіт, 2004. 432 с.
2. Галян Г. Вишиті вироби в збірці Полтавського краєзнавчого музею. *Полтавський краєзнавчий музей: Збірник наукових статей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток*. Вип. VII. Полтава: Дивосвіт, 2012. Вип. VII. 664 с.
3. Китова С. Полотняний літопис України: семантика орнаменту українського рушника. Черкаси, 2003. 225 с.
4. Мельничук Ю. Семантика українських вишитих рушників. *Народне мистецтво*. 2005. № 1-2. С. 59 – 65.
5. Нестуля О. О. Маловідомі сторінки біографії пам'яткоохоронця К. В. Мощенка. *Полтавський краєзнавчий: сторінки історії та колекції*. Полтава, 1991. С. 57 – 71.
6. Отчет о Естественном-историческом музее Полтавского губернского земства за 1907 год. Полтава, 1908. 23 с.
7. Фисун О. Космонологія українських рушників. *Артанія*, 1998. № 4. С. 35-38.

Андрух Л. О.
завідувачка сектору культурно-просвітницької роботи
відділу науково-методичної та культурно просвітницької роботи
бібліотеки імені Михайла Андрійовича Жовтобрюха
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

КОСАЧ-ПЧІЛКА ОЛЬГА ПЕТРІВНА – ЕТНОГРАФ, АВТОРКА КНИГИ «УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ОРНАМЕНТ

Ольга Петрівна Драгоманова-Косач відома в Україні під псевдонімом Олена Пчілка. Це ім'я обрала не просто так. Це ім'я відображає її надзвичайну працьовитість та активну участь у різноманітних сферах української культури. Олена Пчілка активно виступала за права жінок та національне відродження України. Її творчість осягалася широким колом читачів, а її публіцистичні тексти ставали справжнім джерелом натхнення для українського народу. Вона служила своєму народу не лише як літературна постать, але й як активний учасник громадського життя. Її творчість та діяльність стали невід'ємною частиною української історії та культури [1].

Олена Пчілка була багатогранною постаттю в українському культурному житті. Вона відома як талановита письменниця, яка охоплювала різні жанри: поезія, проза, драматургія. Також прославилася як авторка літературних творів для дітей, публіцистка, редакторка та журналістка. Важливою частиною її діяльності була освітня робота та просвітництво, де вона виявляла свій талант як педагог і організатор. Поза тим, Олена Пчілка активно виступала як громадська діячка і відданий борець за українську справу. Це не лише талановита літературна особистість, але й особа з великою енергією, принциповістю, сміливістю та патріотизмом. Незважаючи на будь-які труднощі, вона завжди вірно висловлювала свої переконання та безстрашно виступала за них [4 с.14].

Праця Олени Пчілки «Український народний орнамент. Вишивка, тканини, писанки», яка була опублікована у 1876 році, стала початком

науково-етнографічного дослідження української орнаментики та вважається важливою подією в історії українського образотворчого мистецтва. Іван Франко висловив свою велику повагу до цієї роботи, зауваживши: "Здається, кращого фахівця в цій галузі неможливо знайти" [2 с.32].

У 1879 виникає збірник українських орнаментів Ольги Косач, «Українські взори», проте без попередньої вступної частини та з меншою кількістю малюнків (15 таблиць). У 1900 році «Українські взори» з'явилися в альтернативному виданні з незначними відмінностями у деяких орнаментах. Цю версію показали на Всесвітній виставці в Парижі (квітень-листопад 1900 року) в розділі російських ремісничих виробів. На обкладинці був розміщений відомий портрет Олени Пчілки, який також був на обкладинках видань 1900 та 1902 років. Ця версія була представлена на Другій Всеросійській кустарній виставці в Петрограді у 1913 році, і річні передплатники часопису «Рідний край» отримували її безоплатно як премію. П'ятий том «Українських взорів» (10 таблиць) вийшов лише у 1927 році. На обкладинці було змінено зображення: тепер там була фотографія з відомої листівки «Українка з Києва» – портрет дочки авторки Ізидори Косач.

В результаті виявляється, що спочатку Ольга Петрівна проводила наукові дослідження орнаментів Волині, а згодом розуміла, що ці візерунки можуть бути корисними для народного ремесла. Тому вона почала видавати практичні посібники з вишивання, зменшуючи кількість таблиць з кожним виданням, від 31 до 10 [5 с.18].

Як зазначає професор Валентина Титаренко: «Олена Пчілка зосереджувала свою увагу на формуванні у молоді української національної свідомості. Її дитячі п'єси з великим успіхом виставляли в початкових школах міста Гадяча. Вона часто виступала як авторка на літературних ранках, із особливим захопленням молодь середніх шкіл слухала її цікаві й інформативні лекції про Панаса Мирного та інших

письменників. Учні середніх шкіл, об'єднані в гурток українознавства, мали у Олени Пчілки свою улюблену позашкільну наставницю й велику подругу. Вона із задоволенням допомагала організовувати шевченківські свята та проводити лекції з літературних тем, включаючи доповіді про Лесю Українку». [3, с.111].

До самого кінця свого життя вона плідно працювала в складі кількох академічних комісій у Всеукраїнській Академії наук: літературно-історичній, етнографічній. За останні роки своєї активності Ольга Петрівна опублікувала кілька наукових статей з етнографії та спогади про видатних діячів української культури, зокрема про свого видатного брата М. П. Драгоманова. Софія Русова описує Олену Пчілку як вражаючу особистість з привабливими очима, стиснутими губами та виразом міцної волі та розуму. Усі її дії вражають розум і впевненість: вона керувала своїм особистим і громадянським життям без компромісів, висловлюючи свої переконання з великою мужністю й рішучістю. Протягом усього життя вона зберігала любов до українського народу й віддано йому служила, використовуючи своє проникливе слово.

Отже, в результаті аналізу маємо, що Олена Пчілка визнана українська етнографка та письменниця, яка здійснила значний внесок у вивчення української культури та народного мистецтва. Її робота щодо українського народного орнаменту є особливо цінною і важливою для збереження та відтворення української національної ідентичності.

Дослідження Олени Пчілки проливають світло на важливі аспекти української етнічної культури, допомагаючи розуміти і вдумливо відноситися до спадщини свого народу. Її внесок у розвиток української етнографії та мистецтва залишається невимірним, а її книга є невід'ємною частиною культурної скарбниці України.

Слинько В. О.
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
014.022 Середня освіта. Німецька мова та зарубіжна література
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

МОДА ЯК НЕВЕРБАЛЬНА СКЛАДОВА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Наслідки глобалізації можна знайти в багатьох сферах повсякденного життя. І вони особливо очевидні у збільшенні та прискоренні міжнародних міграційних процесів. Крім того, відбуваються масштабні зміни в багатьох сферах сьогоденного суспільства: політиці, економіці, культурі. Наприклад, в економічному контексті з'являються нові форми організації, зростає міжнародне співробітництво і все більше людей працюють за кордоном. В результаті цих подій за останні сто років кількість зустрічей між людьми різних культур значно зросла. Це підкреслює як важливість сфери міжкультурної комунікації, так і інтерес до цієї теми. Спілкуючись з людьми з інших культур, ми відчуваємо, що ми відрізняємося не лише мовою, але й певними культурними моделями та поведінкою. Ми сприймаємо це як належне, розуміючи, що, очевидно, не скрізь ми однакові. Брак знань і розуміння інших культур може призвести до непорозумінь або навіть конфліктів між їх носіями. Тому важливо подумати про деякі особливості міжкультурної комунікації та набути базових знань і основних навичок. У багатьох людей міжкультурна компетентність розвивається ще в дитинстві. Значний внесок у це вносять освіта, ставлення батьків та шкільне середовище. Міжкультурна компетенція та міжкультурна комунікація також можуть і повинні бути вивчені та навчені.

Культурні відмінності впливають на спілкування, методи управління, ставлення до роботи чи переговори. Посилення інтернаціоналізації змушує компанії мати справу з іншими країнами, культурами, економічними та соціальними системами. Це сприяло виробленню корпоративної культури,

що створюється людьми, які несуть свої цінності та поведінку в компанію. Менеджери міжнародних компаній визнали, що недостатньо просто мати техніко-економічний досвід і знання іноземних мов, а й необхідно також узгоджувати власну корпоративну поведінку з міжкультурними стандартами. Це сприяє успішній діяльності в середовищі, що характеризується чужою культурою. Якщо компанія хоче вижити на міжнародному рівні, вона повинна мати можливість заздалегідь спрогнозувати і оцінити, який вплив культурні відмінності можуть мати на спілкування з партнерами чи, навіть, і на результати переговорів.

Ще одна потенційна складність у міжкультурній комунікації – це відмінності в невербальній комунікації між культурами. Для деяких культур невербальне спілкування є ключовим інструментом для ефективного спілкування, тоді як в інших культурах невербальні сигнали зведені до мінімуму. Хоча є певні частини невербальної комунікації, які є універсальними, наприклад: усмішка, коли людина щаслива, деякі невербальні жести можуть мати різне значення в різних культурах, а також одяг людини, і, власне, мода. Мода є відображенням культури та суспільства, в якому вона існує. Це форма вираження, яку можна використовувати для передачі ідентичності, цінностей і переконань. Культурні впливи відігравали значну роль у моді протягом всієї історії і продовжують це робити сьогодні. Від традиційного етнічного одягу до сучасного вуличного одягу, культурні впливи можна побачити в кожному аспекті моди. У стародавніх цивілізаціях одяг був символом статусу та влади, а матеріали, що використовувалися для його виготовлення, часто визначалися ресурсами, доступними в певному регіоні. Шовк, наприклад, високо цінувався в Стародавньому Китаї і використовувався для виготовлення розкішного одягу, призначеного для багатих і всесильних. У стародавньому Єгипті льон був найпоширенішим матеріалом для виготовлення одягу, оскільки він був легким і дихаючим, що робило його ідеальним для жаркого клімату.

Мода є формою мови та вираження, що базується на її історичному підґрунті, вона може бути надзвичайно елітарною, розділяючою та водночас об'єднуючою. Вона також може відігравати певну роль у збереженні культурних традицій і звичаїв. Традиційний одяг і текстиль можна розглядати як культурні артефакти, які розповідають про історію та ідентичність певної спільноти.

Невербальна комунікація така ж давня, як і людство. Сучасний стан знань говорить про те, що невербальне спілкування в багатьох ситуаціях так само важливе або навіть важливіше, ніж вербальне.

Мельник Г. М.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка*

НАСТУПНІСТЬ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Вишивання є найпопулярнішим видом українського декоративно-ужиткового мистецтва, адже ним до снаги займатися як справжньому майстру, так і простому поціновувачу й навіть новачку. Нині серед молоді спостерігається зростання інтересу до індивідуального виготовлення вишитих виробів. На фоні сучасної тенденції до стандартизації й уніфікації промислових виробів, оригінальні роботи, створені власними руками, набувають особливої цінності, бо відображають творчий потенціал молодої людини, її індивідуальну й неповторну манеру, водночас розвиваючи художню культуру народу.

Зміст праці сьогодні визначається зростаючою часткою творчості в діяльності та результатах. У зв'язку з цим, перед закладами освіти стоїть завдання закласти підґрунтя майстерності й виховати молоде покоління самостійним, творчим, ініціативним. У реалізації цього завдання важливе

місце належить наступності, яка є важливою умовою існування системи освіти загалом, так і вищої освіти зокрема. Вона передбачає постановку та розв'язання навчальних завдань на різних рівнях її здобуття у закладах вищої освіти.

У суспільних відносинах наступність передбачає передачу й засвоєння суспільних і культурних цінностей від покоління до покоління, а у педагогіці наступність позначає зв'язок між різними рівнями та шаблями системи освіти. Натомість, наступність у навчанні трактується як встановлення зв'язку та співвідношень між змістовими частинами навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення.

Широкі можливості в реалізації цих завдань закладено в навчанні технологіям вишивки, що є важливим елементом фахової підготовки майбутніх учителів технологій, який сприяє збереженню, популяризації та розвитку традиційної культури й національної мистецької спадщини.

Організація занять цим видом декоративно-ужиткового мистецтва передбачає наступність у змісті, формах і методах навчання на різних ступенях освіти. Лише за умови чіткої організації та продуманого плану всього освітнього процесу, такі заняття набувають ефективності, зокрема: прилучають студентів до скарбів цього мистецтва, активізують їхні творчі здібності, сприяють формуванню життєвого досвіду та відповідних компетентностей.

Сьогодні нагромаджений позитивний досвід реалізації освітнього процесу з вивчення майбутніми педагогами технологій вишивки. Однак прорахунки в організації роботи, безсистемність у виборі методичного забезпечення знижують ефективність впровадження творчих ідей.

Мистецтво вишивки – достатньо давнє рукоділля, тому в Україні сьогодні відомі понад 100 дивовижних вишивальних технік, які охоплюють різні історичні епохи та етнографічні регіони, способи виконання, використання різноманітних матеріалів тощо. Перше знайомство з мистецтвом вишивки у студентів відбувається по-різному:

хтось набуває початкових умінь в сімейному колі, для когось цей процес реалізується у закладах загальної середньої чи позашкільної освіти.

У Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка знайомство з цим видом мистецтва розпочинається із відвідин музеїв, творчих майстерень, навчально-наукових мистецьких лабораторій, де студенти мають змогу доторкнутися до надбань як предків, так і сучасних майстрів вишивки. Однак, враховуючи, що майбутні учителі технологій та інформатики спеціалізуються на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях, наукових дослідженнях та інших сучасних підходах, важливо знайти баланс між традиційними і сучасними навчальними матеріалами.

Одним зі способів досягнення такого балансу є введення елементів української вишивки в курси з етнодизайну, історії національного костюма, декоративно-ужиткового мистецтва або технологічного практикуму, які майбутні вчителі технологій можуть вивчати впродовж усіх років фахової підготовки. Це передбачає оволодіння основними технологіями вишивки, вивчення різних стилів і мотивів, а також історичного контексту, пов'язаного зі становлення та розвитком українського вишивального мистецтва.

Спочатку студенти оволодівають прийомами та способами вишивання, які є характерними на українській вишивці на заняттях з курсу «Технологічний практикум». Далі – здійснюють пошукову роботу зі збору зразків народного вишивання у предметах вжитку та вбранні у місцях свого проживання. Ці матеріали лягають в основу реалізації різноманітних творчих проєктів, як-от: «Бабусина сорочка», «Весільний рушник», «Народне вбрання для молодшої (го) сестри (брата)», «Реплікація народного одягу бойків», «Таємниці стародавньої скрині» та ін.

Практика показує, що при правильному розподілі змісту навчання, вдалому доборі методичних прийомів роботи зі студентами на різних етапах навчання обов'язково слід враховувати наступність в засвоєнні

знань, формуванні інтелектуальних умінь, практичних навичок і прийомів творчої діяльності.

Чимало різновидів народного рукоділля майбутні вчителі технологій пізнають у процесі занять з курсу «Декоративно-ужиткове мистецтво». Так, приміром, окрім вишивки, студенти долучаються до збирання зразків народного вбрання, вибійки, ткання, виготовлення прикрас і супутніх ремесел, які в подальшому лягають в основу написання курсових і магістерських робіт, підготовки до Всеукраїнського конкурсу наукових праць студентської молоді.

У процесі вивчення предмету «Проектування швейних виробів» набуті знання та сформовані вміння студенти застосовують при розробці моделей на основі типів народного крою, виборі технологій виготовлення й оздоблення одягу, виготовленні сучасного одягу в етностилі та ін.

Ще однією дисципліною, де студенти мають змогу продовжити ознайомлення з особливостями вишивального мистецтва, є «Історія національного костюму», який дає змогу заглибитися у минуле та пізнати чимало цікавого не лише щодо становлення вишивки як технології, а й оздоблення для прикрашання одягу.

Окрім традиційних засобів декорування одягу, предметів інтер'єру студенти у процесі виконання магістерських досліджень долучаються до світових надбань у цій царині. Також майбутні учителі беруть участь у майстер-класах з вишивки, відвідують вернісажі, виставки та музеї, де представлені твори вишивального мистецтва, а також мають можливість пройти стажування у вишивальних ательє та творчих майстернях відомих вишивальниць і ткаць. Це дозволяє їм поглибити знання і навички в цій галузі. Використання сучасних технологій, таких як вебінари, відеоуроки й інтерактивні онлайн-ресурси також є корисними для навчання української вишивки. Вони дозволяють студентам-учителям отримати доступ до мистецьких і навчальних матеріалів та набути досвіду вишивання навіть у випадках, коли вони не мають змоги особисто відвідувати курси або

майстер-класи. Важливо впроваджувати інноваційні підходи до навчання, поєднуючи традиційні техніки вишивки з сучасними технологіями. Наприклад, студенти-учителі можуть застосовувати комп'ютерні програми для створення дизайнів вишивки, вивчати використання цифрових технологій для програмування вишивальних машин або навіть розробки власних веб-сайтів чи мобільних додатків із «просування» власноруч виготовлених вишиваних виробів на ринок збуту з метою їх популяризації та продажу.

Слід зазначити, що глибоке освоєння української вишивки студентською молоддю є доступним лише для тих, хто насправді цікавиться цим видом мистецтва та бажає його вивчати. Наступність в позааудиторному навчанні технологіям української вишивки забезпечується шляхом відвідування спеціалізованих курсів, лекцій, майстер-класів й освітніх Інтернет-ресурсів, на яких знання і навички вишивки передаються від досвідчених майстрів. Також важливо забезпечити можливість співпраці з популярними вишивальними ательє, творчими майстернями, краєзнавчими музеями, галереями й ін. шляхом створення взаємовигідних партнерських програм.

Загалом, наступність в навчанні мистецтву української вишивки майбутніх учителів полягає в поєднанні традиційних вишивальних технік і цінностей зі сучасними підходами та технологіями. Це допоможе зберегти й популяризувати українську вишивку як важливу складову національної культурної спадщини, а також розвинути творчість, професійні вміння, навички і компетентності майбутніх учителів технологій.

Лузгінов О. В.
здобувачка третього (освітньо- наукового) рівня вищої освіти
кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ЗАСІБ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Традиційна вишивка є одним з найвідоміших та найхарактерніших видів народного рукоділля в Україні. Вона має багату історію та споконвічні традиції, що сягають давніх часів, відрізняється своєрідністю мотивів, використанням символіки й особливими техніками виконання.

Аналіз мистецтвознавчої літератури показує, що до *основних рис української вишивки* належать: 1) мотиви (сонце, хрести, колоски, квіти, птахи й ін.) та символіка, які мають свій символічний зміст, пов'язаний з природою, релігією, традиціями і віруваннями українського народу; 2) традиційні кольори – червоний, чорний, блакитний та білий, які також мають своє символічне значення (червоний – символізує життя та любов, чорний – силу і мудрість, блакитний – небо й духовність, білий – чистоту та невинність); 3) техніки вишивання (гладь, хрестик, ретязь, вирізування, виколювання, мережки й ін.), які завдяки особливостям виконання дозволяють створювати різноманітні стилі вишивки; 4) регіональні варіації, які відрізняють вишивки не лише різних етнографічних регіонів України, а й подекуди найближчих сіл завдяки унікальним мотивам, кольорам і стилям вишивки, що відображають місцеві традиції та культурну спадщину. Крім того, традиційна вишивка українців має велике значення у візуальній культурі, адже не лише прикрашає різноманітні предмети одягу, домашнього текстилю і предметів побуту, а й виконує символічну роль, передаючи історію, традиції та духовність українського народу.

Практика показує, що використання арт-терапевтичних засобів у професійній підготовці майбутніх учителів технологій має чимало переваг, адже арт-терапія є формою психотерапії, в якій мистецтво і творчість використовуються для сприяння самовираженню, самопізнанню та змінам у психологічному стані людини. Передовсім вишивальне мистецтво допомагає виразити емоції через: а) кольори (наприклад, яскраві, живі кольори – червоний або жовтий – передають радість й енергію; пастельні та приглушені – виражають спокій і меланхолію); б) мотиви й образи (наприклад, квіти передають ніжність та красу, орнаменти виражають ритм і гармонію, абстрактні форми передають внутрішній настрій); в) текстуру (наприклад, гладенькі тканини виражають ніжність і комфорт, натомість грубі – силу й енергію); в) орнаменти (наприклад, дрібні та детальні орнаменти передають внутрішню турботу, роздуми, великі та експресивні – виражають сильні й енергійні емоції).

Нами підтверджено, що українську вишивку слід використовувати як арт-терапевтичний засіб у підготовці майбутніх учителів технологій, передовсім для покращення психологічного й емоційного благополуччя студентів. Із власного педагогічного досвіду наведемо низку переваг української вишивки як арт-терапевтичного засобу:

1. *Вираження емоційного стану.* Вишивальне мистецтво може стати для студентів особистим шляхом виразити внутрішній емоційний стан та простимулювати процес саморефлексії. Емоційний стан надає можливість студентам зосередитися на творчому процесі та зануритися у світ кольорів, форм і текстур, що має значний терапевтичний ефект. Крім того, вишивання допомагає як зосередитися, так і розслабитися, знімає стрес і тривогу, сприяє відчуттю задоволення. Підтверджено, що вишивка допомагає майбутнім учителям виразити та розкрити свої емоції, стає засобом самовираження, дозволяючи відпочити від повсякденних занять, зосередитися на творчій діяльності, виявити власні почуття через вибір

кольорів, мотивів і технік вишивання, розроблення власних оригінальних орнаментальних композицій.

2. *Зняття стресу і покращення самопочуття.* Вишивка має релаксуючий ефект, допомагає студентам зняти стрес, пов'язаний з воєнними діями, спричиненими російською агресією, сприяє зосередженню уваги, відволікає від негативних думок, створює внутрішню гармонію. Зауважено, що регулярна творча діяльність у царині вишивального мистецтва позитивно позначається на загальному самопочутті студентської молоді.

3. *Розвиток творчого мислення.* Вишивка сприяє розвитку творчого мислення, уяви й естетичного смаку, адже майбутні вчителі технологій часто використовують вишивку для своїх дизайнерських розробок, включаючи нові елементи та мотиви вишивок у власні дизайн-проекти. Це позитивно впливає на їхню власну творчу практику та здатність впроваджувати нові ідеї в освітній процес.

4. *Виявлення особистих цінностей.* Вишивка допомагає майбутнім учителям технологій виявити особисті цінності й інтереси, адже вибір мотивів, кольорів, стилів і технік вишивки відображає індивідуальний художній смак, сприяє широкому використанню культурно-мистецької спадщини з одночасним збереженням як загальноукраїнської автентики, так і етнічної культури, характерної для окремого регіону.

5. *Розвиток терапевтичних навичок.* Працюючи з вишивкою як арт-терапевтичним засобом, майбутні вчителі технологій розвивають навички, які можуть бути корисними в роботі з учнями. Наприклад, вони навчаються створювати сприятливу й творчу атмосферу, виявляти та розуміти емоції учнів, сприяти їхньому самовираженню та самовизначенню, а також використовувати творчі методи для вирішення конфліктів і підтримки позитивного розвитку учнівського колективу.

Необхідно також відзначити, що вишивальне мистецтво нами використовується як форма терапії для розвитку окремих навичок

студентів, як-от: точність рухів, концентрація уваги, терпіння, витримка тощо. Саме ці потрібні для вишивання якості особистості стануть корисними вчителям технологій в майбутній педагогічній практиці. Загалом, використання арт-терапевтичних засобів у фаховій підготовці учителів технологій допоможе їм розвинути творчість, емоційний інтелект, комунікативні навички, способи самовираження, а також позитивно позначитися на майбутній професійній діяльності, сприяти збагаченню освітнього процесу в школі.

*Шпортьук С. М.
завідувач навчальної лабораторії
кафедри професійної освіти, дизайну та
безпеки життєдіяльності Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

УКРАЇНСЬКА ВИШИТА СОРОЧКА В КОНТЕКСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Традиційні народні художні промисли – це знання та уміння багатьох поколінь майстрів, які багато століть передавали і передають молодому поколінню.

Виникнення вишивкарства – це один із найпопулярніших видів декоративно-прикладної творчості. Первісні культури людства належить створення першого стібка, при з'єднанні частин шкір виготовляючи перший одяг. Створення спочатку кісткової, пізніше бронзової чи сталевий голки сприяла створенню нових способів життя та оздоблення одягу різними вишивальними матеріалами.

Оповідки старожилів свідчать про те, що в Україні цим рукоділлям займалися жінки у селах, монастирях і поміщицьких маєтках. Жінка з давніх-давен одягала сім'ю, ткала килими, вишивала рушники та сорочки,

прикрашаючи їх різними видами орнаментів (сорочок повинно бути кілька як і гаптованих рушників).

Перша книжка «Український орнамент» Олени Петрівни Косач-Пчілки вийшла друком у Києві у 1876 році, що принесла авторці славу першого знавця вишивального мистецтва.

У дослідженні матеріальних культурних надбань українського народу важлива роль належить науковому дослідженню декоративно-прикладної творчості. Серед великої плеяди вітчизняних вчених необхідно назвати Є. Антоновича, В. Горленка, Р. Захарчук-Чугай, Т. Кару-Васильєву, Л. Оршанського, М. Селівачова, М. Станкевича, А. Руденченко, Д. Тхоржевського, В. Ханко та ін.

Досліджуючи історичний розвиток декоративно-прикладної творчості виокремлюють два основні напрями проводять оволодіння його різними видами: офіційний – школи, училища, коледжі, вищі навчальні заклади та етнопедагогічний – родина, майстри народної творчості й самодіяльні умільці.

Українська вишита сорочка належить до найдавнішого одягу наших пращурів. За княжих часів додільна сорочка, яка була обов'язково підперезана поясом, у певні періоди року була єдиним одягом для жінок. Архівні матеріали підтверджують, що сорочка була без коміра.

Українська сорочка – вишиванка – це наш оберіг. По всій території України був поширений так званий полтавський тип сорочки.

Вишивальними матеріалами слугували полотно, батист, маркізет, шовк фабричного виробництва, а матеріал, яким вишивають – це нитки лляні, конопляні, вовняні, заполоч, шовк, муліне, металеві, срібні та золоті нитки, а також корали, перли, коштовне каміння, бісер, металеві пластинки – «лелітки».

Чоловічі сорочки, у залежності від побутування в різних регіонах України, поділяють на українська, з уставками, із стрілками, із стрілками полтавська, «чумачка», «Лоцманівська», «курта».

На чоловічих сорочках вишивку розташовують на передній частині станка, комірі та понизу рукавів.

Жіночі сорочки поділяють за кроєм на дві групи: сорочки з уставками і без уставок. Уставка – це вишивна частина матеріалу до плеча, що призбирується біля шийного розрізу із станком жіночої сорочки. На західній частині України поряд із основними кроями сорочок поширено кілька місцевих кроїв. Наприклад, бойківська сорочка, яворівська сорочка (Львівщина), «хлоп'янка» (Буковина), «волошка» (Закарпаття).

На жіночих сорочках вишивку розміщують на уставках, рукавах, комірі, пазусі та низу.

Вишивка жіночих сорочок зокрема, Полтавщини характеризується специфічною технікою виконання, колористичною гамою та побудовою орнаменту. На багатьох сорочках можна бачити техніки лиштва, вирізування, зерновий вивід, курячий брід, солов'їні вічка та різні види мережок. Вишивку виконували відбіленими нитками (біллю), як зазначає мистецтвознавець Т.В. Кара-Васильєва – «вишивка білим по білому – предковична загальнослов'янська традиція».

У залежності від напрямку світла стібки вишивки, які покладені під різними кутами то відбивають його, то навпаки вбирають його, тим самим створюючи світлотіньовий ефект.

Геометричний мотив відомий у слов'янській культурі надзвичайно давно. У орнаментиці сорочок рослинні мотиви мають вигляд гілок з листям, що розташовані на рукавах зигзагоподібно або вертикально, прикрашаючи центральну частину рукава. У типологічній групі рослинно-геометричного орнаментів виділяє три «підгрупи».

- а) Мотив «дерева»;
- б) Мотив « ламане дерево»;
- в) мотив « гілка».

Аналізуючи та вивчаючи велику кількість вишитих сорочок, досліджуючи літературні джерела можна стверджувати, що сорочки різних

регіонів України мають як історично, так і етнографічну цінність. Надзвичайно пишно оздоблена сорочка багатьом вишивальним технік здійснює не лише мистецьку, а й звичаєву оберегову функцію.

Сучасне вишивальні мистецтво має глибокий зв'язок з традиціями української народної вишивки, зберігає свій духовний зміст і стверджує, що декоративно-прикладне творчість як і народна пісня-це велике надбання нашої багатовікової культури.

Список використаних джерел

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Антонович Є. В., Захарчук – Чугай Р.В., Станкевич М. Є. Львів: Світ, 1999.
2. Кара-Васильова Т. В. Історія української вишивки / Т. В. Кара-Васильова Київ : Мистецтво, 2008. 461 с.
3. Оршанський Л. В. Основи гуцульського художнього деревообробництва: Навчальний посібник / Л. В. Оршанський, П. В. Анріюк. Косів : Писаний камінь; 2002.
4. Радкевич В. О. Технологіч вишивки / В. О. Радкевич, Г. М. Пащенко. [Підручник за ред. Н. Г. Ничкало]. Київ : 1997. 303 с.
5. Титаренко В. П. Вишивальне мистецтво Полтавщини. Полтава : Полтавський літератор, 2021. 268 с.
6. Титаренко В. П. Народні промисли України Навчальний посібник. – Полтава. Видавництво « Полтавський літератор»

Сулима О.С.
завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.
Старченко В.І.
завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського.

«ФОНД О. ВЕЛИКОДНОЇ» У КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

Важливим напрямом суспільних практик Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського (далі ПКМВК) є акумуляція та музеєфікація предметів різних епох. За більш ніж 130-річну історію колекцію закладу сформували змістовні, часом й унікальні артефакти, що всебічно висвітлюють життєдіяльність людей як минулих епох, так і сьогодення. Співробітники Музею цілеспрямовано працюють над формуванням збірок речових та документальних пам'яток, що належали відомим краянам.

Цьогоріч виповнюється 110 років від дня народження відомої вишивальниці, заслуженого майстра народної творчості України Олександри Кузьмівни Великодної (1914–2002) [1, с. 104]. У ПКМВК «персональний фонд» (музейні предмети, споріднені джерелом походження та спеціально підібрані із різних груп зберігання) мисткині був сформований упродовж 1980-2008 рр. До музейної колекції комплекс матеріалів (9 одиниці) у 1980 р. передала О.К. Великодна [2, 5]. Наступним поповненням збірки став портрет Олександри Кузьмівни кисті полтавського маляра О.Ф. Литвина 1979 р. [4]. Упродовж 1980-1991 рр. фондове зібрання закладу збагатилося художніми виробами вишивальниці [6, 7]. Останньою на сьогодні до «персонального фонду» потрапила вітальна листівка 1991 р. Галині Білоус (завідувачці відділу історії релігії, етнографії, народного мистецтва ПКМ у 1990-х рр.) від О.К. Великодної [3].

Таким чином, комплекс матеріалів персонального походження – «Фонд О. Великодної» – складається з 21 одиниці основного фонду груп зберігання «Тканини» (шифр «Тк»), «Документи» (шифр «Д»), «Ордени, медалі, значки» (шифр «ОМЗ»), «Живопис» (шифр «Ж»).

Документи особового походження – це документи, що відклялися впродовж життя, наукової, творчої, службової, громадської та іншої діяльності фізичної особи (сім'ї, роду), а також ті, що відклялись у їхніх особистих архівах [9, с. 5]. Про здобутки на ниві творчої діяльності свідчать різноманітні нагородні документи – грамоти та дипломи – від Полтавської міської ради депутатів трудящих 1954 р. (Д 5975) та Головного комітету Виставки досягнень народного господарства УРСР 1977 р. (Д 5976). Професійні досягнення Олександри Кузьмівни, талановитої вишивальниці, засвідчують відзнаки: бронзова медаль ВДНГ УРСР 1968 р. (Д 5977, ОМЗ 1906), значок «Відмінник соціалістичних змагань промкооперації УРСР» 1958 р. (Д 5979, ОМЗ 1907), значок «Відмінник соцзмагань УРСР» 1967 р. (Д 5980, ОМЗ 1908).

Маляр-аматор Олексій Литвин намалював мисткиню за улюбленою справою, в якій вона досягла високого рівня майстерності, – відшиванням чергового шедевру. Портретована зображена у момент творення – у лівій руці вона тримає голку, у правій – відріз тканини із уже відшитими улюбленими пастельними барвами орнаментами. Обличчя Олександри Кузьмівни одухотворене, очі впевнено дивляться у майбутнє, сповнені надій та планів...

Найбільш цінними у персональному фонді О.К. Великодної є взірці творчості – зразки вишивок (зерновий вивід, штапівка, лиштва) 1980 р., купони жіночої блузи, чоловічих сорочок-чумачок 1989-1990 рр. У цих предметах прослідковуються всі характерні ознаки мистецького доробку: поєднання в одному виробі кількох технік (лиштви, ажурних мережок, виклювання), досконалість у виконанні вишивки білим по білому, віртуозне використання художньо-виражальних засобів цієї техніки,

застосування м'яких природних відтінків коричневого, вохристого, але найбільше білого з невеликим вкрапленням зеленуватого та сірого [8, с. 41, 52, 55].

«Фонд О. Великодної» скромний за кількісним складом. Ці музейні предмети із зібрання ПКМВК – важливий інформаційний ресурс, що у концентрованому вигляді містить дані про життєдіяльність відомої вишивальниці. Вивчення «персональних фондів» дає можливість розглянути внесок особи у розвиток певної галузі, залучити до наукового обігу нові джерела.

Список використаних джерел

1. Великодна О.К. *Мистецтво України*. Біографічний довідник. Київ: 1997. С. 104.
2. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Документи». Розпочата у 1980 р. Д-10. 202 с.
3. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Документи». Розпочата у 2007 р. Д-16. 398 с.
4. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Живопис». Розпочата у 1948 р. Ж-1. 198 с.
5. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Ордени, медалі, значки». Розпочата у 1978 р. ОМЗ-4. 198 с.
6. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Тканини». Розпочата у 1969 р. Тк-5. 386 с.
7. Інвентарна книга ПКМВК. Група зберігання «Тканини». Розпочата у 1981 р. Тк-6. 408 с.
8. Кара-Васильєва Т. В. *Полтавська народна вишивка*. Київ: Наукова думка, 1983. 144 с.
9. Робота з документами особового походження. Методичний посібник / автори-укладачі: Л.О. Драгомірова, І.М. Мага, З.О. Сендик, К.Т. Селіверстова, Н.М. Христова. Київ : 2009. 284 с.

Гарець Р. А.
здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету
технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНА ТВОРЧІСТЬ У ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

У статті розглядається роль художньо-декоративної творчості у сучасній науково-педагогічній діяльності. Аналізується вплив художньо-декоративної творчості на процес навчання та виховання учнів, а також висвітлюється важливість інтеграції мистецтва у педагогічний процес. Досліджуються методи та підходи до використання художньо-декоративної творчості у навчальних закладах. Також розглядаються виклики, з якими стикаються педагоги у впровадженні цього типу творчості у навчальний процес, а також можливі шляхи їх вирішення.

У сучасному світі, де технології швидко розвиваються і інформація стає все доступнішою, педагоги та вчителі стикаються з великими викликами у навчанні та вихованні молодого покоління. Одним зі способів вирішення цих викликів є інтеграція художньо-декоративної творчості у науково-педагогічну діяльність.

Художньо-декоративна творчість має значний потенціал у педагогічному процесі. Вона сприяє розвитку творчих здібностей, стимулює уяву та креативне мислення. Інтеграція художньо-декоративної творчості у навчальний процес дозволяє зробити його більш цікавим та захоплюючим для здобувачів освіти. Вона також сприяє розвитку естетичного смаку та вихованню нашої прекрасної культури.

Художньо-декоративна творчість відкриває широкі можливості для стимулювання креативного мислення учнів. Інтеграція мистецтва у навчальний процес дозволяє розвивати у дітей уяву, фантазію та естетичний смак, що є важливими аспектами їх особистісного розвитку.

Педагогічне використання художньо-декоративної творчості сприяє формуванню комунікативних навичок та здатності учнів до співпраці. Робота в групах над творчими проєктами виховує в учнів навички ефективного спілкування, вміння слухати один одного, приймати інші точки зору та досягати спільних цілей.

Крім того, використання художньо-декоративної творчості в навчальному процесі сприяє розвитку творчого мислення та критичного мислення. Учні навчаються шукати нестандартні вирішення різноманітних задач, експериментувати та розвивати свою уяву, що сприяє їхньому успіхові як у навчанні, так і в майбутньому житті.

Також важливо зазначити, що художньо-декоративна творчість може бути ефективним інструментом для розвитку соціальних та емоційних компетентностей учнів. Процес творчого спілкування та самовираження через мистецтво допомагає дітям збагачувати свої емоції, розвивати власні почуття та думки.

У науково-педагогічній діяльності художньо-декоративна творчість може використовуватися як засіб візуалізації культурно-просвітницьких концепцій та ідей. Вона допомагає учням краще розуміти матеріал і легше його засвоювати.

Отже, художньо-декоративна творчість має значний потенціал у педагогічному процесі, сприяючи розвитку культурно-естетичних якостей особистості учня і підготовці його до успішного функціонування в сучасному суспільстві. Водночас, незважаючи на потужний потенціал художньо-декоративної творчості у навчальному процесі, її впровадження може стикатися з певними викликами. Одна з найбільших проблем полягає в обмеженості доступу до матеріалів та ресурсів для творчої діяльності. Не у всіх навчальних закладах є достатньо засобів для здійснення повноцінних художньо-декоративних проєктів, що може обмежити можливості учнів для виявлення свого творчого потенціалу.

Крім того, інтеграція художньо-декоративної творчості у навчальний процес може вимагати значних зусиль з боку вчителів щодо підготовки матеріалу, планування уроків та організації робочого процесу. Це може бути викликом у контексті обмежених ресурсів, часу та енергії.

Деякі вчителі можуть також стикатися з труднощами у викладанні художньо-декоративної творчості через власні обмеження компетентності у цій сфері. Не всі педагоги мають достатню підготовку або досвід у роботі з декоративно-прикладного мистецтва, що може обмежити ефективність навчання.

Крім того, оцінювання художньо-декоративних проектів може бути важким завданням для вчителів, оскільки оцінка таких робіт часто є суб'єктивною та вимагає від них великої уваги до деталей та індивідуальних особливостей робіт кожного учня.

Як бачимо, художньо-декоративна творчість має великий потенціал у освітній діяльності сучасних навчальних закладів. Її інтеграція у навчальний процес сприяє розвитку творчих здібностей учнів, поліпшенню їх вмінь та навичок, а також вихованню естетичної та культурної компетентності. Разом із тим, упровадження художньо-декоративної творчості у освітній процес вимагає певних зусиль і може стикатися з такими викликами, як обмеження матеріальних ресурси та необхідність підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів. Однак за допомогою відповідних підходів та підтримки з боку адміністрацій навчальних закладів ці виклики можуть бути успішно подолані, що дозволить максимально використовувати потенціал художньо-декоративної творчості у освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Фурманюк С. М. Формування художньо-предметної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами праці. С. 7-8.
URL: <http://surl.li/outik>

2. Пилипчук О. Д. Коригування декоративної форми та простору за допомогою колористичних методів. С. 452-453. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58d10e5b-a5dc-4713-b6f4-92e4b1ffc923/content>

Жук І. В.
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету
Науковий керівник: Даннік Л.А.
кандидатка педагогічних наук, доцентка Бердянського державного педагогічного університету

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Пріоритетним напрямом розвитку освіти в Україні є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують удосконалення освітнього процесу, доступність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в умовах високотехнологічного, інформаційного суспільства [1].

Застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі дають змогу розкрити інтелектуальний потенціал учнів старших класів для позитивного розвитку. Але на уроках технологій під керівництвом учителя учні можуть навчитися використовувати комп'ютерні технології щоб всебічно розвивати свій інтелект, оволодіти засобами набуття інформації для вирішення навчальних і наступних виробничих завдань, вони набувають навичок, щоб продовжити подальшу освіту в своєму житті. Нові інформаційно-комунікаційних технологій дозволяють учням отримати доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, пошуку та налагодження будь-яких професійних

навичок, дають можливість реалізації принципово нових форм і методів навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології – потужний засіб просування ефективності організації освітнього процесу, які характеризуються високим ступенем інтерактивності створення ефективного навчально-пізнавального середовища, яке використовують для вирішення дидактичних завдань [2].

Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес розглядалися в роботах Н.Гендиной, З.Каракозова, М.Лапчика, В.Семакіна, К.Хеннер та інших. Про місце та функції засобів інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому середовищі йдеться в працях А. Кузнецова, М. Лапчика, Н. Пака, Е. Полата, І. Роберта, Т. Сергійєва та інших. Організацію освітньої діяльності в роботі із засобами інформаційно-комунікаційних технологій досліджували науковці С. Бешенкова, В. Захарової, Е. Ракитиної, А. Семенова та інші.

Сьогодні в кожному закладі загальної середньої освіти вчителі та учні в процесі технологічної освіти використовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що сприяє швидкому процесу пошуку, обробки та використання навчальної інформації, а також відкриває широкі можливості для її подання в різноманітних формах.

У сучасному світі, засвоєння навчальної інформації в старшій школі не можливо уявити без використання комп'ютера, він є інструментом творчої діяльності, сприяє підвищенню мотивації учнів до самоосвіти, сприяє формуванню нових компетенцій, реалізує креативний потенціал, підвищує самооцінку особистості, розвиває професійні якості особистості.

У процесі технологічної підготовки учнів старшої школи використовують інформаційно-комунікаційні технології за такими напрямками:

1. Інтерактивні заняття. Сьогодні інтерактивні методи навчання є актуальним способом роботи вчителів на уроках, інтерактивні методи

навчання на відміну від традиційних, базуються на активній взаємодії учасників освітнього процесу, при цьому основна вага надається взаємодії слухачів між собою. Такий підхід дозволяє активізувати освітній процес, робить його цікавішим і менш стомлюючим для учнів [1].

2. Різноманітні комп'ютерні вправи. Це вид діяльності спрямований на практичне застосування та засвоєння відповідних умінь і навичок на основі раніше вивченого теоретичного матеріалу. Корисним є те, що ви можете вільно розширювати комплекс вправ та доповнювати його.

3. Використання мультимедійних технологій. Це технологія яка окреслює послідовність розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації. Говорячи про різноманітні аспекти використання мультимедійних технологій у навчанні, автори обмежуються розглядом питання використання технічних засобів навчання або комп'ютерно – орієнтованих засобів навчання «нового» покоління, які мають характерні ознаки: можливість комбінування засобів навчання з використанням технічних засобів навчання. Інформація представляється в різних формах (текст, звук, графіка, відео, анімація) та інтерактивний режим роботи з інформацією.

У своєму дослідженні, під час розробки методики навчання учнів 10 класів технології виготовлення вишитих виробів засобами інформаційно-комунікаційних технологій, ми використовували мультимедійну презентацію, сучасні онлайн-додатки (Plickers, Canva, LearningApps.org).

Для вчителя технологій комп'ютер став потужним технічним засобом навчання учнів старших класів. Це дало змогу розширити можливість вчителя технологій, створити основу для залучення учнів старших класів до комп'ютерних освітніх програм. Сьогодні використовувати комп'ютерні програми, ігри, завдання у своїй роботі можуть практично усі вчителі технологічної освіти. У багатьох ігрових програмах присутні елементи новизни, несподіванки, дивацтва, використовуються засоби заохочення, які так подобаються учням.

Використання мультимедійних засобів у навчанні не тільки збільшує швидкість передачі інформації учням і підвищує рівень її засвоєння, але й сприяє розвитку таких процесів як увага, пам'ять, мислення, розвиває відчуття кольору, бере участь в інтелектуальному, емоційному та моральному розвитку учнів. Новизна комп'ютерної та інтерактивної техніки виявляється в розширенні та збагаченні змісту знань, умінь і навичок учня в інтенсифікації створення структурних комплексів інтелектуального та мотиваційно-емоційного характеру, у зміні способу життя, динаміці процесу психічного розвитку. Важливо відзначити, що інформаційно-комунікаційні технології можуть бути успішно використані в освітній діяльності вчителів технологічної освіти, а також в управлінській та методичній роботі.

Отже, можливості сучасного уроку технологій в старшій школі та освітньої системи в цілому значно розширилися завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій, які вважаються важливою складовою загальної середньої освіти, що відіграє велику роль у вирішенні пріоритетних завдань освіти та виховання – у формуванні цілісного уявлення про світ, освітніх, комунікативних і комунікаційних умінь.

Список використаних джерел

1. Даннік Л.А. Підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на уроках технологій. Трудова підготовка в рідній школі. №4, 2016. С.31-37.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ:Академвидав, 2004. 218 с.

3. Семко Л.П. Мультимедійні засоби навчання. Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи за ред. В.М. Мадзігона, Ю.О. Дорошенка. Київ : Педагогічна думка, 2003. С. 14-16.

Плінокос І. Ю.
*студентка факультету фізико-математичної,
комп'ютерної та технологічної освіти
Бердянського державного педагогічного університету*

Белова-Олейник Ю. Ю.
*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри професійної освіти,
трудового навчання та технологій
Бердянського державного педагогічного університету*

МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УЧНЯМИ 8 КЛАСУ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОБЛЕННЯ ОДЯГУ

Інтерактивні методи - це форма навчання, де вчитель та учні взаємодіють між собою в режимі діалогу. Це співпраця та взаємне навчання, де учитель і учні є рівними партнерами у навчальному процесі. В такому спілкуванні важливо враховувати думки та ідеї кожного учасника, інтерактивна взаємодія виключає домінування будь-якого учасника над іншим.

Термін «*інтерактивний*» означає взаємодію. Інтерактивність описує здатність спілкуватися або взаємодіяти з кимось (людиною) або з чимось (комп'ютером).

Інтерактивні методи навчання відрізняються від традиційних за активною участю кожного учасника та їхнім духовним та емоційним співробітництвом. У цьому підході кожному учневі надається можливість висловлювати свої думки та співпрацювати з іншими. Заняття за цим методом стимулюють ініціативу учнів та розвивають їхнє критичне мислення та навички спілкування. Уроки можуть включати різноманітні активності, такі як парні або групові дії, проєкти та творчі завдання, що сприяють взаємному навчанню. Учень виступає як активний учасник, а вчитель підтримує його в пошуку знань та розвитку.

Мета інтерактивного навчання:

- розвивати комунікативні навички;

- створювати комфортні умови та сприятливе емоційне середовище для всіх учасників заняття;
- формувати навички роботи в команді та вміння висловлювати свої думки;
- викликати інтерес до навчання та внутрішню мотивацію;
- розкривати творчий потенціал.

За допомогою таких методів учні можуть:

- Аналізувати інформацію, творчо набувати знання та навчатися більш зацікавлено.
- Вчитися слухати інших та поважати альтернативні думки.
- Збагачувати свій соціальний досвід, моделюючи різні ситуації та інтегруючись у різні життєві сфери.
- Розвивати навички співпраці та вирішення конфліктів.
- Розкривати та розвивати творчий потенціал.

Для найбільш якісного вивчення технології оздоблення одягу інтерактивними способами найдоцільніше використовувати метод Мозкового штурму, рольові ігри, дебати.

Мозковий штурм — метод опитування, за якого приймаються будь-які відповіді учасників щодо обговорюваної теми.

Для організації мозкового штурму потрібно:

- сформулювати запитання, проблему чи ситуацію і запропонувати учасникам висловити свої ідеї та пропозиції;
- обрати протоколіста або самому записувати висловлені ідеї;
- повідомити, що учасники можуть пропонувати будь-які ідеї, які спадають їм на думку;
- не обговорювати ідеї відразу після того, як їх запропоновано;
- записувати там, де їх буде добре видно;
- опрацювати спільно з учасниками список ідей: додати нові, вилучити ті, що не стосуються теми, розподілити ідеї за категоріями, відібрати найкращі тощо.

Рольова гра — неформальна постановка, у процесі якої учасники без попередньої підготовки розігрують сценки або ситуації. Вони уявляють себе вигаданими персонажами, які моделюють реальні життєві історії та ситуації.

Рольова гра вимагає певних навичок від тренера і від учасників тренінгу. Для організації рольової гри:

- описують модельну ситуацію, яку треба інсценувати;
- розказують учасникам, як вони мають діяти, або запропонуйте сценарій;
- відбирають охочих або розкутих енергійних учасників, щоб продемонструвати сценку перед класом. Обирають для себе одну із провідних ролей;
- використовують допоміжний реквізит: капелюшки, картки з іменами, перуки, костюми, маски — усе, що можна виготовити на місці або приготовлене заздалегідь;
- починають рольову гру;
- якщо це можливо, обґрунтовують ситуацію з гумором;
- після закінчення сценки обговорюють її;
- об'єднують клас у групи, нехай вони зіграють між собою цю чи подібну сценку. Так можна уникнути ніяковості, спричиненої необхідністю виступати перед усім класом.

Дебати — це організований процес формулювання і захисту своїх позицій щодо конкретної проблеми двома чи більше учасниками. Мета дебатів — усебічний аналіз і обговорення проблеми, яка не має простого розв'язання.

Для проведення дебатів спочатку формулюють певну проблему чи питання, наприклад: «Мереживо на блузці: «за» і «проти»». Учасникам пропонують зайняти відповідну позицію з цієї проблеми. Відтак упродовж визначеного часу вони формулюють аргументи на захист своєї позиції і обирають того, хто виступатиме від імені групи. Спікери обмінюються

промовами, а після цього кожній команді дається можливість спростувати аргументи опонентів.

Застосування методів інтерактивного навчання під час вивчення технології оздоблення одягу відбувається сприяння розвитку різноманітних навичок, а саме:

Творчість та дизайн: сприяння творчому мисленню через групові проекти та індивідуальні завдання. Заохочення учнів до виявлення власного стилю та підходу у технології оздоблення.

Критичне мислення: заохочення обговорень та дебатів, де учні можуть висловлювати свої думки та аргументувати їх. Організація аналітичних завдань та обговорення різних підходів до оздоблення.

Комунікаційні навички: організація діалогів, рольових ігор та групових демонстрацій для розвитку навичок комунікації. Використання онлайн-платформ та соціальних мереж для обміну ідеями та отримання зворотного зв'язку.

Досвід використання інтерактивного навчання на уроках трудового навчання та технологій дає можливість зробити наступні висновки. А саме, до переваг інтерактивних методів можна віднести:

Стимуляцію активної участі: Інтерактивні методи дозволяють учням активно залучатися до навчального процесу, сприяючи засвоєнню інформації та розвитку критичного мислення. Активна участь сприяє кращому розумінню матеріалу та виникає інтерес до навчання. Приклад: Групові дискусії, мозаїчні уроки.

Розвиток соціальних навичок: Колективні інтерактивні завдання сприяють розвитку навичок співпраці, комунікації та роботи в команді, що є ключовими для успіху в сучасному суспільстві. Залучення до командної роботи формує навички, які важливі для подальшого життя та професійного розвитку. Приклад: Групові проекти, рольові ігри.

Індивідуалізацію навчання: Інтерактивні методи можуть бути адаптовані для різних стилів навчання та індивідуальних потреб учнів,

дозволяючи їм вивчати матеріал на своєму темпі. Використання інтерактивних технологій дозволяє створювати персоналізовані завдання для кожного учня. Приклад: Використання інтерактивних технологій для персоналізації завдань.

Залученню учнів з різним рівнем навченості: Інтерактивні завдання можуть бути структуровані так, щоб викликати інтерес і викликати реакцію учнів з різним рівнем підготовки. Забезпечення різноманітності завдань сприяє розвитку різних рівнів когнітивних навичок. Приклад: Диференційовані завдання для різних груп.

Збагаченню досвіду: Інтерактивні методи дозволяють учням збагачувати свій досвід, сприяючи більш глибокому засвоєнню матеріалу та розширенню світогляду.

Крім того, до недоліків інтерактивних методик під час вивчення технології оздоблення одягу можна віднести:

Часові обмеження: Деякі інтерактивні методи можуть вимагати більше часу на підготовку та виконання, що може бути непрактичним в обмежених умовах. Це може стати обмеженням в умовах, коли час на навчання обмежений. Приклад: Важкість вписати інтерактивні активності в обмежений розклад.

Втрата контролю: Інтерактивне оточення може призвести до втрати контролю над процесом навчання в разі непередбачених ситуацій. Важливо ретельно планувати та моделювати інтерактивні активності. Приклад: Неочікувані обговорення теми.

Нерівномірна участь: Деякі учні можуть відчувати себе менш комфортно або боятися висловлювати свою думку, що може призвести до нерівномірності участі. Необхідно створювати сприятливу атмосферу для участі кожного учня. Приклад: Страх висловлювати власні думки.

Необхідність додаткових ресурсів: Деякі інтерактивні методи можуть вимагати додаткових матеріальних чи технічних ресурсів. Не у всіх навчальних закладах можуть бути забезпечені необхідні матеріальні

УМОВИ.

Мушкет Ю. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної
освіти Бердянського державного педагогічного університету*

*Науковий керівник: Даннік Л. А.
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Бердянського державного педагогічного
університету*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ПІДГОТОВКУ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Сучасний світ швидко розвивається і разом з ним змінюються вимоги до освіти. Інформаційно-комунікаційні технології вже давно стали необхідним інструментом у навчанні, але впровадження їх у технологічний процес підготовки учнів старших класів викликає особливий інтерес та необхідність. Цей аспект освітньої практики потребує дослідження та обґрунтування ефективності такого підходу. Інформаційно-комунікаційні технології мають великий потенціал у підвищенні якості та ефективності навчання учнів старших класів у сфері технологічної підготовки [1].

Проблемою розробки й впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання в освітній процес займалися такі вчені як Н. Атапова, Г. Балл, А. Верлань, М. Головань, А. Гуржій, Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Іваськів, М. Кадемія, В. Лапінський, В. Мадзігон, Д. Матро, Н. Морзе, І. Підласий, С. Раков, Ю. Рамський, І. Роберт, П. Ротаєнко, В. Руденко, М. Семко та інші.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у технологічному процесі старшої школи сприяє підвищенню його ефективності, всебічному і гармонійному розвитку особистості учнів старших класів, розкриттю їх талантів, суттєво впливає на зміст, форми, методи і засоби навчання. Вдало підібрані педагогічні програмні засоби

забезпечують розвиток творчих здібностей, стимулюють пізнавальну активність, емоційну сферу та інтелектуальні почуття учнів [2].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках технологій може охоплювати застосування комп'ютерних програм для моделювання, віртуальні та доповнені реальності для візуалізації складних технологічних процесів, а також використання онлайн-ресурсів та інтерактивних платформ для спільної роботи та обміну досвідом [3].

Під час нашого дослідження було розроблено методику проведення уроку технологій в 11 класі «Оздоблювання виробів пірографією» з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Під час засвоєння учнями нових знань пропонуємо використовувати мультимедійну презентацію, для закріплення засвоєного матеріалу – онлайн-додаток LearningApps.org, який призначений для впровадження у процес навчання інтерактивних модулів.

На основі теоретичної частини нами була проведена експериментальна робота з метою перевірки ефективності методики навчання учнів 11 класів художній обробці деревини засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Експериментальне дослідження показало, що якісні показники виконання контрольних заходів становили високий рівень засвоєння знань в експериментальних групах в яких було впроваджено інформаційно-комунікаційні технології та середній рівень – в контрольних групах, які проводилися за традиційною системою.

Необхідно також відзначити, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у технологічну підготовку учнів старших класів допомагає підготувати їх до подальшого вступу до закладів вищої освіти. У сучасному світі навички роботи з електронними пристроями та інформаційними технологіями є невід'ємною складовою успішної кар'єри, тому важливо забезпечити учнів необхідними знаннями та вміннями у цій сфері.

Подальші переваги впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у технологічну підготовку учнів старших класів також полягають у збільшенні доступу до актуальної та різноманітної інформації. Інтернет та відкриті освітні ресурси надають учням можливість досліджувати останні технологічні тенденції, вивчати передовий досвід та спілкуватися з фахівцями у відповідних галузях. Це дозволяє збагачувати зміст та методику навчання, роблячи їх більш актуальними та цікавими для учнів старшої школи.

Таким чином, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у технологічну підготовку учнів старших класів має вагомі переваги як для самого навчання, так і для подальшого життєвого та професійного розвитку учнів. Це відкриває нові можливості для покращення якості освіти та підготовки кваліфікованих фахівців, які зможуть успішно впроваджувати сучасні технології та вирішувати складні завдання у своїй майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
2. Даннік Л.А. Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес старшої школи // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 54 : зб. наук. праць К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 56-61.
3. Кадемія М.Ю., Шахіна І.Ю, Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посіб. Вінниця, 2011. 220 с.

Твердохліб А.Ю.
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної
освіти Бердянського державного педагогічного університету
Науковий керівник: Даннік Л.А.
кандидатка педагогічних наук, доцентка
Бердянського державного педагогічного університету*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

У сучасному освітньому середовищі акцент на інтерактивне навчання набуває все більшої вагомості, особливо в контексті впровадження технологій у освітній процес. Зокрема, у старшій школі використання інтерактивних методів навчання у технологічній освіті має величезний потенціал для стимулювання творчості, розвитку критичного мислення та формування ключових компетентностей учнів.

Проблему впровадження інтерактивного навчання досліджували вітчизняні та закордонні вчені-педагоги: Т.Алексич, Н.Балицька, І.Беседіна, Б.Беседін, О.Біда, М.Волосюк, С.Гайдар, І.Гейко, Л.Гейхман, В.Гузєєв, Т.Добриніна, О.Єльнікова, Д.Єрмаков, А.Картузов, Г.Коберник, О.Коберник, Н.Коломієць, О.Коротаєва, О.Комар, Л.Кулікова, І.Куришева, Д.Махотін, А.Омельченко, Л.Пироженко, Н.Побірченко, О.Пометун, Н.Суворова, Н.Шевченко, М.Янцур, Th. Kral, J. Jobson та інші.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що освітній процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів. Аналізуючи свої дії та дії партнерів, учасники освітнього процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння, тому є сенс говорити про

інтерактивні методи не тільки як засіб покращення навчання, але і як засіб посилення виховних впливів [2].

На уроках технологій інтерактивне навчання відіграє ключову роль у вирішенні кількох завдань одночасно:

1. Воно сприяє розвитку комунікативних навичок і умінь, допомагає установленню емоційних зв'язків між учасниками освітнього процесу. Це дозволяє учням взаємодіяти один з одним, обмінюватися думками та ідеями, що сприяє їхньому взаєморозумінню.

2. Інтерактивне навчання також відіграє важливу роль у вихованні, оскільки навчає учнів працювати в команді та слухати думки своїх товаришів. Це сприяє розвитку навичок співпраці, толерантності та взаємопідтримки.

Застосування інтерактивних методів на уроці дозволяє зняти нервову напругу учнів та дає можливість змінювати форми їхньої діяльності. Це допомагає уважності учнів переключатися на питання, пов'язані з темою уроку, та сприяє їхньому зосередженню.

У процесі технологічної освіти пропонуємо використовувати найбільш відомі форми інтерактивних методів навчання:

– незакінчені речення, де учасники закінчують почате речення, виражаючи свої думки, почуття або ідеї на даний тематичний чи концептуальний запит;

– «велике коло» при впровадженні якого, учасники сідаючи утворюють коло, де обмінюються ідеями, думками чи враженнями з певної теми, кожен має можливість висловитися;

– техніка «акваріум», де учасники уявлять себе рибками в акваріумі та висловлюють свої думки чи ідеї на обрану тему;

– мозковий штурм в процесі реалізації якого група учасників генерує якомога більше різноманітних ідей, відповідей або рішень на певну проблему чи запитання;

– дебати під час впровадження яких учасники обговорюють певну тему, висловлюючи свої погляди та аргументи і спростовуючи аргументи супротивників;

– техніка «мікрофон», за якої учасники мають можливість висловлюватися по черзі, надаючи кожному можливість висловити свої думки чи ідеї;

– інтерактивні квест-подорожі під час яких учасники пройдуть через різні станції або точки зупинки, де кожна точка представляє певне завдання чи етап освітнього процесу;

– аукціон, де учасники ставлять на те чи інше питання чи ідею, торгуючись за її важливість чи актуальність;

– реклама, під час якої, учасники презентують свої ідеї, продукти чи послуги в стилі рекламного агентства, намагаючись переконати інших учасників у їхній цінності;

– конференція, під час реалізації якої, учасники представляють свої дослідження, проекти чи ідеї на публічному заході, де можуть отримати фідбек від аудиторії;

– рольові імітаційні ігри, де учасники грають певні ролі в сценарії, відтворюючи реальні ситуації та вирішуючи проблеми;

– робота в парах та групах з подальшою презентацією та захистом проєкту, за якої учасники співпрацюють в малих групах для вирішення завдань чи розробки проєктів, після чого представляють їх перед аудиторією та захищають свої рішення [1; 3].

Таким чином, можна зробити висновок, що інтерактивне навчання на уроках технологій у старшій школі є ефективним інструментом для розвитку креативності, критичного мислення та комунікативних навичок учнів. Використання різноманітних форм інтерактивних методів сприяє активізації освітнього процесу, залучає учнів до співпраці та стимулює їхній інтелектуальний розвиток.

Список використаних джерел

1. Беседін Б., Беседіна І., Гайдар, С. Інтерактивні методи навчання, як один із шляхів активізації пізнавальної діяльності на уроках математики в старшій школі. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2021. №100.С. 109-118.
2. Даннік Л.А. Реалізація ідей інтерактивного навчання при підготовці майбутніх фахівців технологічної освіти. Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів III-й Міжнародній науково-практичній конференції /[редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, В. Ільницький, І. Зимомря]. Баку. Ужгород. Дрогобич : Посвіт, 2017. С. 107.
3. Омельченко А. В. Підготовка майбутніх учителів до впровадження інтерактивних технологій у старшій школі. Редакційна колегія. 2021. 244.с

*Рзаєва А. Г.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету технологій та дизайну Полтавського
національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка
Науковий керівник: Цина А.Ю.
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В.Г. Короленка*

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ НАДИХАЄ ТА ОБ'ЄДНУЄ МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ

Українська народна творчість є чимось особливим у суспільному житті. Її потрібно сприймати не тільки як фольклор, а й необхідним моментом історичного розвитку. Допоки народ реагуватиме на всі

суспільні процеси, що відбувається то вона буде розвиватися й надалі, приносити з далекого минулого сучаснику наші з вами сподівання та мрії.

Народна творчість - це поетична біографія народу, його боротьбу за волю і незалежність. Вона є безцінною скарбницею національної культури. Її використовують в різних сферах нашого з вами життя [1].

Якщо говорити про молоде покоління, то воно любить зміни в різних елементах та видах творчості - музика, театри, кіно, а також в освіті, і т. Ін (див. Рис. 1).

а) музика

б) театр

в) освіта

Рис. 1. Різновиди творчості

Важливо розуміти, що сучасна молодь любить випробувати себе та досягати творчих результатів. Тому важливо допомогти молодим людям проаналізувати помилки за необхідністю та підтримати в разі досягнення успіху. Адже народна творчість може відігравати важливу роль в освіті, також може стимулювати креативність, розвивати критичне мислення та навчати поважати культурне різноманіття.

Використання народної творчості в освіті може допомогти молодим людям зрозуміти свою культуру, робить освіту більш цікавою і захоплюючою, що підвищує мотивацію до навчання, а також може покращити навички вербального і невербального спілкування та розвитку емпатії. Однак в народній творчості молоді люди також надають важливу роль адаптації та трансформації традиційних форм, щоб вони були актуальними для сучасного суспільства.

Народна творчість може бути цінним доповненням до освітнього процесу, тому важливо використовувати її у відповідний спосіб так, щоб забезпечити позитивний навчальний досвід. За допомогою народної творчості ми маємо можливість відчутти себе частиною спільноти нашого народу. Адже проникнення молодого покоління в сутність української національної ідеї, заглиблення в її витoki та поетапна її реалізація можливі лише в умовах національної системи виховання, що передбачає засвоєння молоддю тих цінностей, завдяки яким українська нація живе й розвивається [3].

Тому народна творчість важлива для збереження національної ідентичності та спадщини. Її існування нагадує нам про те, хто ми і звідки ми. Це скарбниця, яка варта вивчення, розуміння та усвідомлення. Українська народна творчість розкриває характер і структуру культури, її життєздатність та місце у світі. Вона проявляється у національній самосвідомості й світогляді народу.

Українська народна творчість виступає як одна зі світових національних культур. Вона підвищує якість життя, представляє досвід багатьох поколінь та накопичує знання про світ. Це процес, який постійно рухається, видозмінюється, а саме головне розвивається. Народна творчість є важливою частиною життя і цінним ресурсом для сучасного суспільства та освіти. Тому доцільним буде задавати вектор щодо народної творчості в освітній діяльності, наповнюючи, тим самим, новим баченням молоде покоління. Адже українська народна творчість не тільки надихає та об'єднує, а ще й має актуальне значення для сучасності [2].

Список використаних джерел

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, поетичне слово в українському фольклорі. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2571> (дата звернення 02. 04. 2024 р.)

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, надбання української національної культури як складова світової. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4502> (дата звернення 02. 04. 2024 р.)

3. Простір для питань та відповідей. URL: <https://ihavequestions.com.ua/> (дата звернення 02. 04. 2024 р.)

Онищенко С. В.
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій
Бердянського державного педагогічного університету

ОСВІТНІЙ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІС ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПЕДАГОГІВ

Актуальність дослідження зумовлена наявністю соціального замовлення суспільства на випускників ЗВО, здатних самостійно підвищувати свою кваліфікацію, оволодівати новими видами діяльності. Виникає потреба у розробці нових педагогічних та методичних ідей щодо організації самостійної роботи майбутніх фахівців-педагогів із впровадженням web 2.0-технологій [6]. Особливого значення ця проблема набуває у зв'язку з формуванням інформаційного суспільства у світі та Україні, а також широким поширенням інтернет-технологій в освіті та економіці країни.

Сьогодні тенденції розвитку вищої освіти в Україні, які пов'язані із розробкою та впровадженням державних освітніх стандартів вищої професійної освіти, можна охарактеризувати підвищенням значущості самостійної роботи у процесі підготовки майбутніх фахівців-педагогів.

Розглядаючи статті та монографії про самостійну роботу майбутніх фахівців-педагогів, увага приділяється вихованню свідомого ставлення майбутніх фахівців-педагогів до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, прищеплення ним звички до напруженої інтелектуальної праці. Це вважається одним із найважливіших завдань освіти. Однак важливо,

щоб студенти не просто набували знань, а й опановували способи їх добування, тобто необхідно навчити студентів навчатися, що часто буває важливішим, ніж озброїти їх конкретними певними знаннями [1–7].

В освітньому процесі виділяють два види самостійної роботи: аудиторна та позааудиторна. Її зміст визначається відповідно до рекомендованих видів завдань згідно з робочою програмою навчальних дисциплін.

Аудиторна самостійна робота з навчальної дисципліни виконується на навчальних заняттях під безпосереднім керівництвом викладача та за його завданнями. Організовується на лекціях, практичних та лабораторних заняттях, на консультації, при виконанні науково-методичних, науково-практичних та науково-дослідних робіт тощо.

Позааудиторна самостійна робота виконується студентом за завданням викладача, але без безпосередньої участі. Передбачає виконання завдань, підготовку до всіх видів занять, самостійне вивчення певних тем та розділів навчальних дисциплін, виконання курсових проєктів та робіт, виконання випускних кваліфікаційних робіт, виконання науково-дослідної роботи тощо.

Оскільки в даний час інтерес для суспільства і роботодавця представляє професіонал, який володіє технологією збору інформації, здатний ефективно взаємодіяти з колегами, зберігати і надавати результати своєї роботи, постійно адаптуватися до зовнішнього середовища, що змінюється, нам є необхідним розглянути питання застосування засобів новітніх інтернет-технологій для організації самостійної роботи майбутніх фахівців-педагогів.

Технологічний компонент створення освітнього інтернет-сервісу передбачає проєктування, розробку дизайну та його програмну реалізацію. Проєктування передбачає дотримання схеми процесу формування навчального матеріалу та визначення структури освітнього інтернет-сервісу. Розробка дизайну освітнього інтернет-сервісу передбачає

визначення компонент візуальної структури. І тут необхідно дотримуватися принципів пропорції, порядку, акценту, рівноваги, єдності. Програмна реалізація передбачає вибір сервісу web 2.0-технологій, за допомогою якого буде розроблено освітній інтернет-сервіс, та його безпосередню розробку [5–6].

Структура освітнього інтернет-сервісу включає такі елементи: методичні вказівки (рекомендації щодо використання сервісу); аудиторна робота (навчально-методичний матеріал для підготовки до аудиторних занять); навчальний кейс (опис проблемної ситуації, персонажів та їх дій, вимог до виконання кейсу та системи його оцінювання); проєкт (вимоги до структури проєкту, подання результатів, система оцінювання); система контролю (засоби щодо різних видів контролю); посилання на послуги (доступ до послуг, необхідних для виконання самостійної роботи).

До сервісів, що застосовуються для організації самостійної роботи майбутніх фахівців-педагогів, належать: Google Sites (оболонка освітнього інтернет-сервісу), Google Docs (створення, редагування, надання доступу до навчального матеріалу), Google Календар (складання графіка виконання самостійної роботи), «Google Групи» (спільна робота студентів), «Prezi» (створення та публікація презентацій), «Сасоо» (спільне використання та публікація діаграм), «Symbaloo» (забезпечення швидкого доступу до сервісів), «Твій тест» (створення та проведення тестів різного типу) [6].

Зміст освітнього інтернет-сервісу є єдністю всіх основних елементів (текстових та графічних) навчальної інформації. Його основною функцією є надання доступу до навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін.

На головній сторінці представлений перелік навчальних дисциплін та профілів підготовки, оснащених гіперпосиланнями.

Сторінка привітання містить гіперпосилання, при переході за якими користувач потрапляє на сторінку з інформацією про планування та оповіщення студентів про навчальні заходи, про робочу програму

навчальної дисципліни. За даними про тематичне планування навчальної дисципліни, кожен студент самостійно планує графік її проходження (за допомогою сервісу «Google Календар»). Також представлено рейтингову систему контролю знань та умінь з навчальних дисциплін.

Пункт меню навігації «Анотація» включає інформацію про призначення та структуру освітнього інтернет-сервісу. Пункт меню «Методичні вказівки» включає рекомендації щодо його застосування для викладача та студентів денної та заочної форм навчання.

Пункт меню «Аудиторна робота» містить теоретичний матеріал (лекції), презентації до них, практичні роботи, лабораторні роботи, список додаткових джерел інформації для підготовки до аудиторних занять. Конструювання презентації з використанням інформаційних технологій потребує дотримання певних дидактичних принципів та науково-методичних положень, сформульованих у традиційній дидактиці, які наповнюються новим змістом під час використання інформаційних технологій. Відбір матеріалу для презентації відповідає принципам науковості, доступності, наочності. Теоретичний матеріал супроводжується листами робочого зошита, які містять набір вправ різних рівнів складності. Вони використовуються для оптимізації діяльності студентів, створення позитивної мотивації навчання за рахунок цікавих завдань, а також для забезпечення самоконтролю.

Для кожної практичної або лабораторної роботи зазначено тему, мету, завдання, посилання на теоретичні основи роботи, вимоги до звіту, завдання, контрольні питання. Виконання роботи супроводжується створенням звітної файлу (звіту), у якому наводяться результати виконання покрокової інструкції.

Пункт меню «Навчальний кейс» містить опис проблемної ситуації, персонажів та їх дій, вимог до виконання кейсу та системи оцінювання його виконання, перелік додаткових джерел інформації для виконання завдання.

Для організації колективної роботи студентів використовується сервіс Google Групи – засіб навчання та групового співробітництва; створення записів з можливістю обговорення питань; розміщення різноманітних повідомлень. Для публікації та спільного редагування текстових матеріалів призначений онлайн-офіс <http://docs.google.com>, який включає текстовий процесор, таблиці, презентації, форми і місце зберігання документів.

Виконання завдань оцінювання за допомогою експертної таблиці (експертами виступають як самі студенти, так і викладач).

Інструментом для створення експертної таблиці став сервіс «Google Таблиці», що дозволяє виявити середнє значення оцінок студента; форматувати осередки за умовою, щоб автоматично визначати студентів з оцінками вищими або нижчими за деякий поріг; створювати діаграми як наочний засіб проведення аналізу результатів моніторингу; надавати загальний доступ до таблиць. Цей сервіс використовується також як місце для розміщення студентських робіт, виконаних у процесі вивчення дисципліни (тексти матеріалів з кейсу, презентації, перевірочні роботи, звіти з лабораторних робіт, проєктні матеріали).

Пункт меню «Проєкт» містить у собі перелік вимог до структури навчального проєкту, що виконується студентами, вимоги до подання результатів виконання проєкту (його презентація), систему оцінювання проєкту, перелік додаткових джерел інформації для його реалізації.

Проєкт складається з двох частин – теоретичної та практичної. Теоретична частина включає оформлення реферату з обраної теми. Практична частина проєкту має містити розроблений на основі web 2.0-технологій сервіс та його презентацію. Структура проєкту: постановка проблеми, формулювання цілей та завдань, визначення етапів роботи, зміст діяльності, опис засобів, методів, прийомів виконання роботи, опис отриманого результату, висновки, перелік ресурсів. Зміст проєкту має відповідати заявленій темі, відобразити його практичну спрямованість.

Презентація проєкту має відображати суть виконаної роботи та відповідати таким вимогам: чіткість, лаконічність, доступність викладу матеріалу; обґрунтованість, аргументованість; висока культура мови, діловий стиль викладу.

Пункт меню «Система контролю» включає засоби для самоконтролю, підготовки та проведення різних видів контролю. Усі види контролю проводяться у тестовій формі та розроблені за допомогою сайту онлайн-тестування «Твій тест». Автоматизована система надає можливість створювати тестові завдання будь-якого виду та складності, формувати групи користувачів, переглядати результати.

Для зручного доступу до сервісів, необхідних для виконання навчальної роботи студентами, використовується пункт меню «Посилання на сервіси».

Пункт меню «Про авторів» включає інформацію про розробників освітнього інтернет-сервісу.

Умови інформаційного суспільства вимагають від майбутнього фахівця-педагога вміння повноцінно використовувати нові інформаційні технології, комп'ютерні мережі та телекомунікації у професійній діяльності. Викладач, відповідно, має виступати не як інтерпретатор знань, а як координатор освітнього процесу, до функцій якого входять коригування освітнього процесу, консультування студентів. Йому необхідно створити такі зовнішні умови та фактори впливу, які не тільки розвивають необхідні вміння, а й забезпечують відповідний внутрішній стан студента, його інтелектуальну, емоційну та психологічну готовність.

Список використаних джерел

1. Жалдак М. І., Хомік О. А. Формування інформаційної культури вчителя. *International Charity Foundation for History and Development of Computer Science and Technique ICFCST*: веб-сайт. URL : <http://www.icfcst.kiev.ua/> (дата звернення: 03.04.2024).

2. Іващук К.О. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб в освіті [Електронний ресурс]. Юіасна оцінка : освітній портал. URL : <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/informatsiinokomunikatsiini-teklmologiyi-yak-suc.html> (дата звернення: 04.04.2024).

3. Куракін Д.В. Інформатизація освіти : підсумки та перспективи розвитку. *Проблеми інформатизації вищої школи*. 2015. №1. С. 27–33.

4. Онищенко С.В. Проблема інформатизації професійної освіти (енергетичної галузі) в сьогоденні. *Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців педагогів у природничій, технологічній і комп'ютерній галузях : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції (21-22 вересня 2023 р.)*. Запоріжжя : БДПУ, 2023. С. 117–119. URL : <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/2203>

5. Онищенко С.В. Психолого-педагогічні особливості впровадження засобів мультимедіа в освітній процес підготовки фахівців енергетичної та технологічної галузей. *Науково-методичні засади підвищення якості підготовки фахівців-педагогів системи професійної та технологічної освіти в умовах сучасності : колективна монографія* [за заг. ред. С.В. Онищенко]. Одеса : Олді+, 2024. С. 124–139.

6. Онищенко С.В. WEB-технології : навч.-метод. Комплекс. Бердянськ : «БДПУ», 2016. 500 с. URL : <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/454>

7. Onyshchenko Serhii. Use of Modern Computer Technologies in the Professional Training of Future Engineers-Educators. *Priority Directions of Development of Science and Education : Materials of the V International Research and Practical Internet Conference (December, 22, 2023) : collection of abstracts* [for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko]. Zdar nad Sazavou : "DEL s.z.", 2023. P. 4–5. URL : <https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/2209>

Денькович Н.А.
доктор філософії, викладач
державного навчального закладу
«Львівське вище професійне художнє училище»

ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПРОЯВУ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

В умовах військового стану важливим постає завдання зміцнення українського культурного простору, підтримка патріотичного духу та формування нового покоління свідомої української нації. І в процесі виконання усіх цих завдань постає проблема реалізації новітніх педагогічних концепцій навчання та виховання у здобувачів освіти національної свідомості. В процесі створення сучасного предметного середовища, пріоритетним є формування в ньому особистості, котра здатна цінувати високохудожні твори мистецтва, а в майбутньому і надихатись ними для створення своїх виробів. Саме в цьому аспекті педагогічному колективу закладу освіти допомагає вивчення історії українського мистецтва як прояву народної творчості, яка завжди мала самобутні риси естетики і краси.

В рамках вивчення предмета «Історія декоративно-прикладного мистецтва» перед викладачем постає завдання не лише сформулювати в студентів любов до народного мистецтва, але і пояснити усі культурні процеси у формуванні національної свідомості та семантики образотворчого мислення українців. В українському етносі закладені відчуття естетичної краси, гармонії з природою, яка є головним натхненником у творчості. Також невід'ємною частиною у формуванні такої національної свідомості є художня унікальність української народної культури, яка в наш час посідає чільне місце у формуванні національного відродження та естетичного виховання молоді.

Декоративно-ужиткове мистецтво, як складова української національної культури, набуло широкого визнання не тільки в Україні, а й світі. В його предковічних образах-символах міститься чарівність української природи, складні перипетії нашої історії, особливості побуту, доброта і щедрість душі українців. Декоративно-ужиткове мистецтво України робить нас окремішними від світового мистецтва. [1, с. 79]

У виховному процесі навчального закладу виконання лабораторно-практичних робіт з предмета Історії декоративно-прикладного мистецтва і, зокрема, народної творчості, несе у собі не лише практичні навички та наочне вивчення того чи іншого виду мистецтва, але і формування патріотичного духу. (рис.1.).

Рис.1. Інтерпретація народного строю в сучасний український одяг.

Гродзевич В.

Вивчення мистецтва різних регіонів України дає підґрунтя для підготовки висоосвічених фахівців зі спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Мистецькі зразки специфічного національного творення закріплюються на мапі людства,

стають надбаннями всесвітньої культури тільки в тому разі, коли вони оцінюються як національний внесок у міжнародний фонд, коли національні досягнення репрезентують непересічні духовні цінності світового значення [2, с. 13]. Саме вишивка постає в українському народному мистецтві найбільш розповсюдженим видом. Її місце та роль у житті людини, в обрядово-ритуальній сфері освячені віковими традиціями [1, с. 82]

Важливе місце у вирішенні актуальних завдань освітньої діяльності сучасного педагога посідає один із перспективних міждисциплінарних напрямів сучасної музеології та педагогіки – музейна педагогіка. Як зазначає науковиця Маньковська Р. [3, с. 183-185], що саме таке міждисциплінарне поєднання вирішує проблеми залучення студентської молоді до інтелектуальних практик та дослідницької діяльності, а також до виконання практичних завдань з зарисовок народної спадщини. На допомогу музейним та педагогічним працівникам придуть і засоби музейної експозиції з використанням інформаційних технологій, і лекції музейних працівників про той чи інший вид діяльності, і проведення майстер-класів для студентів закладів в приміщенні музеїв. Музейна педагогіка поряд із традиційними формами роботи розвиває нові напрями діяльності, накопичує значний досвід з музейної психології, арт-терапії, роботи з молоддю та людьми похилого віку і з особливими потребами. (рис. 2).

Рис. 2. Відвідування Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького

Саме музейний простір дає можливість учням художніх спеціальностей вповні побачити все різноманіття ремесел українців, доторкнутись в інтерактивній формі до народних інструментів, детальніше оглянути народний стрій, кераміку, ковальство, ткацтво та інші види декоративно-прикладного мистецтва. На території Музею народної архітектури та побуту у Львові імені Климента Шептицького є велика кількість української традиційного дерев'яної архітектури: і хати, і господарські приміщення, і церкви, і дзвіниці, і школи. Усі ці об'єкти мають облаштований інтер'єр, що дає змогу краще зрозуміти побут українців, який був розповсюджений в сільській місцевості ще на поч.. ХХ ст.. Музейна педагогіка формує перспективний та ефективний освітньомузейний модуль інтелектуальних перетворень особистості, які дають позитивні зміни при впровадженні її в освітній процес, а результатом цього процесу постає виконання зарисовок того чи іншого виду декоративно-прикладного мистецтва: чи писанкарства, чи вишивки, чи ткацтва, чи кераміки, чи ін. (рис.3)

Рис. 3. Зарисовки косівської кераміки. Серебряков М.

Становлення особистості з її національною свідомістю є основоположним викликом сучасного українського педагога, адже людина народжується і живе в конкретному національному середовищі, і саме це середовище є невичерпним джерелом для її творчості і культурно-естетичного розвитку. Історична дистанція в часі дає можливість виявити, осягнути, реконструювати та інтерпретувати мистецькі цінності минулого. Декоративно-прикладне мистецтво України – це відтворення глибинної історії нації, її неповторного міфологічно-символічного сприйняття дійсності [1, с. 81]. Завданням педагога є допомогти студенту, а отже і майбутньому представнику української культури, осягнути спадок своїх предків. І, можливо, саме цей мистецький здобуток минулих поколінь вплине на розвиток творчості та вектор художньої діяльності того чи іншого студента-майбутнього митця.

Список використаних джерел

1. Масловська, М. Декоративно-прикладне мистецтво у полікультурному просторі України / М. Масловська // Українська полоністика. Серія: Історико-філософські дослідження. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2007. Вип. 3-4. С. 77-82.

2. Рудницька Л. Українське мистецтво в полікультурному просторі. Київ: Еке об, 2000. 208 с.

3. Маньковська Р.В. Музеї України в суспільно-історичних викликах ХХ - початку ХХІ століть. Львів : Простір М, 2016. 408 с.

Валенкова М.А.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету
фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти
Бердянського державного педагогічного університету*

Белова-Олейник Ю.Ю.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри професійної освіти,
трудового навчання та технологій
Бердянського державного педагогічного університету*

НЕТРАДИЦІЙНА ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНА ТВОРЧІСТЬ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

Інформаційні технології, адаптація до сучасних екстремальних умов життя суттєво впливають на розвиток та формування сучасної дитини. Як правило, більшість з них не витримує навантаження і впадає в апатичний стан, що шкодить ментальному та фізичному здоров'ю. Очевидно, що найкращим засобом боротьби з тяготами буденності є дещо, з чого легко отримати задоволення. Так, художньо-декоративна творчість та мистецтво є майже ідеальним вибором в цьому випадку. Зокрема, найкращим рішенням є звернення до народної культурно-мистецької спадщини.

Усім відомо, що з давнини наші пращури оздоблювали свої хати, робили прикраси та іграшки з підручних матеріалів, які окрім естетичного задоволення мали й практичну цінність. І хоча виготовлення деяких з виробів не є актуальними для сучасної людини сьогодні, вони все ж таки виступають чудовим засобом для хоббі, відпочинку, оздоблення свого інтер'єру, розвитку дрібної моторики та зв'язку зі своїм культурним спадком.

У доповіді ми розглянемо декілька видів декоративно-прикладного мистецтва які можна задіяти у практичній діяльності вчителя технологій та з'ясуємо їх вплив на особистість.

Нам відомо, що вишивка - це народне мистецтво, суть якого полягає у нанесенні орнаменту за допомогою ниток на тканину. Витинанка - це вид мистецтва, у якому за допомогою ножа або ножиць вирізаються

різноманітні орнаменти, зображення або композиції з паперу, тканини чи іншого матеріалу.

При поєднанні цих двох видів творчості, ми можемо отримати унікальні мистецькі твори, які поєднують у собі красу вишивки з виразністю витинанки. Наприклад, можна вишити орнамент або малюнок на тканині, а потім вирізати деякі його елементи, додаючи глибину та об'ємність роботи. Таке поєднання може створити ефект легкості та глибини і привернути увагу до мистецького твору.

Якщо розглядати фінансову сторону, то вишивання може бути затратним хобі. Але можна розглядати альтернативні варіанти - використання старих тканин та ниток. Таким чином, обрізки можна як переробляти, так і вживати для оформлювання у своєму первинному вигляді. На даний момент відомо про такі напрямки декоративно-прикладного мистецтва, як апсайклінг та ресайклінг [2].

Апсайклінг - це процес, під час якого ми використовуємо вживані речі як матеріал для нових виробів, на відміну від ресайклінгу, що передбачає часткове збереження вихідного матеріалу і збільшення його цінності, у той час, коли переробка відновлює матеріал у форму, придатну для споживача.

Використовуючи технологію апсайклінгу, можна суттєво зекономити на матеріалах. Також такий підхід буде більш екологічним і навчить дитину раціональному використанню сировини.

Ресайклінг (або ж переробка) - це процес, який передбачає повну переробку вживаних речей на нову сировину. Ця технологія відкриває доволі великий простір для дослідження навколишнього середовища. До речі, у своїй діяльності серед митців модно використовувати переробку вторинних матеріалів (тканин, ниток, обрізків, тощо) у нові. Сьогодні відомо, що можливе виготовлення тканин зі шкірки манго, ананасу, рибної шкірки, кісточок різних фруктових плодів тощо. Зазвичай, це сміття просто утилізують, але можна з нього отримати матеріали-сировину для

творчості. Для отримання таких матеріалів очищують шкірки від залишків м'якоті, ретельно перемивають, висушують та/або дегідрують для зняття надлишкової вологи. Після очищення сировину розділяють на волокна або дрібні частки, які потім можуть бути використані для виготовлення тканини. Цей процес може включати механічну або хімічну переробки. Отриману сировину за допомогою спеціальних технологій переробляють у нитки, з яких потім виготовляють тканину. Процес її отримання може включати стиснення, ламінування або інші види обробки, які забезпечують необхідну текстуру та міцність тканини. Зазначені завершальні види обробки можуть застосовуватися для поліпшення властивостей тканини та її зовнішнього вигляду.

Також цікавим є метод виготовлення тканини з міцелію грибів, для вирощення якого можна використовувати органічні побутові відходи [1]. Тканина з міцелію грибів виготовляється за допомогою біотехнологічного процесу, який використовує грибний міцелій - групу волоконподібних структур, що утворюються під землею або в органічному середовищі. Спочатку грибний міцелій культивується на підходящому субстраті, такому як солома, трав'яні брикети або деревина. Цей процес може займати декілька тижнів. Також процес вимагає високої стерильності та контролю мікроклімату, бо грибок може мутувати у інший вид через найменше змінення температури.

Після того, як міцелій проросте через субстрат і утворить міцелійну масу, він змішується зі стартовим матеріалом, таким як солома або льняні волокна. Ця суміш розміщується в формах, щоб утворити бажаний розмір і форму тканини. Потім відбувається висушування і фіксація тканини. Отримана тканина може бути використана для виготовлення одягу, взуття, меблів та інших текстильних виробів. Вона є екологічно чистою та біорозкладною, що робить її відмінним для занять творчістю.

Розглянуті вище нетрадиційні технології отримання тканини для занять творчістю є унікальними знаннями та поштовхом для бажання творити креативні мистецьки вироби, що підвищує їх унікальну цінність.

Якщо ж ми говоримо про саму вишивку, то не секрет, що з давніх давен українці закладали у цей вид мистецтва таємний сенс та значення за допомогою зашифрованих орнаментів, що є актуальними і в наш час, тому що вписуються у мінімалістичний стиль, який зараз є основою модних тенденцій [2].

Розробити свій особистий орнамент можна вручну, а також за допомогою сучасних технологій. Так, на сьогоднішній день існує сайт текстова вишивка (<https://vyshyvka.ukrzen.in.ua/>), який перетворює текстове значення у візерунок [3]. Дана технологія генерує візуальне зображення з тексту на основі своєї бази даних. Отримані за допомогою зазначеної програми орнаменти та візерунки вишивки не відповідають всім канонам традиційної, класичної української вишивки, як загальним так і регіональним. Тим не менш, це доволі цікавий спосіб використання штучного інтелекту та цифрових технологій у мистецтві, зокрема сучасної народної української вишивки.

Вишивка та витинанка в технологічній освіті виступають важливим засобом збереження та популяризації національної культури в умовах сучасності. На підґрунті вивчення цих технологій декоративно-ужиткового мистецтва, можна вивчати й можливості інформаційно-комунікаційних технологій, й вивчати нетрадиційні технології отримання текстильних матеріалів, й основ матеріалознавства. А також вирішувати виховні функції освітнього процесу, такі як екологічні та естетичні, формувати економічну грамотність. І головне - повертати дитину у нормальний емоційно-психологічний стан. Ці традиційні види мистецтва не лише передають історію та традиції, але й стимулюють творчість та розвиток уяви. Вони можуть бути використані як ефективний засіб

навчання та виховання, сприяючи розвитку творчих та моторних навичок учнів.

Список використаних джерел

1. Замість пластику – гриби та коноплі: як стартап S.Lab робить речі з екоматеріалу. ШоТам. URL: <https://shotam.info/zamist-plastyku-hryby-ta-konopli-iaak-startap-s-lab-robyt-rechi-z-ekomaterialu/>

2. Мода на екологічність: українські дизайнери та апсайклінг. Перше медіа про благодійність. URL: <https://media.zagoriy.foundation/velyka-istoriya/moda-na-ekologichnist-ukrayinski-dyzajnery-ta-apsajkling/>

3. Текстова вишивка (онлайн). Текстова вишивка. URL: <https://vyshyvka.ukrzen.in.ua/>

НАШІ АВТОРИ

Андрух Л. О., завідувачка сектору культурно-просвітницької роботи відділу науково-методичної та культурно просвітницької роботи бібліотеки імені Михайла Андрійовича Жовтобрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Байрамова О., здобувач освіти, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

Бєлова-Олейник Ю. Ю., кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету

Близнюк М. М., доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Бурдун В. В., кандидат педагогічних наук, доцент завідувач кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Валєнкова М. А., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету

Варданія О. О., вчитель образотворчого мистецтва, художньої культури, технологій, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

Віктрова П. Є., аспірантка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Власенко І. О., старший науковий співробітник Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

Гаврищак Г. Р., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сфери обслуговування, технологій та охорони праці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Гарець Р. А., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Голубнича М. В., завідувачка філією Полтавського літературно-меморіального музею І.Котляревського

Даннік Л.А., кандидатка педагогічних наук, доцентка Бердянського державного педагогічного університету

Дебре О. С., асистент кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Денькович Н. А., доктор філософії, викладач державного навчального закладу «Львівське вище професійне художнє училище»

Дубик Н. П., вчителька трудового навчання та технологій, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

Жук І. В., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти Бердянського державного педагогічного університету

Кондратенко М. Д., аспірантка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, завідувачка науково-дослідного експозиційного відділу виставкової роботи Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

Кудря О. В., кандидатка педагогічних наук, доцента кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Лебедик Л. В., докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Литвиненко А. І., кандидатка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри культурології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Ліщинська-Кравець Г. Л., старша викладачка кафедри технологічної та професійної освіти, керівниця навчально-наукової лабораторії «Мистецька Бойківщина» Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

Лузгінов О. В., аспірант кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

Лукаш Т. О., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Луцик А. І., студентка групи ОДР-17 факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Мачача Т. С., кандидатка педагогічних наук, старша наукова співробітниця, старша наукова співробітниця відділу технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України

Мельник Г. М., кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

Мошенець А. І., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Мушкет Ю. В., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету

Онищенко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету

Оршанський Л. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка

Пісцова М. П., завідувачка науково-дослідного експозиційного відділу етнографії Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

Плескач І. М., вчитель початкових класів, Супрунівський навчально-виховний комплекс Полтавської міської ради

Плінокос І. Ю., студентка факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету

Поліщук І. А., здобувачка першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Рзаєва А. Г., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Сиволап О. В., вчитель початкових класів Полтавської загальноосвітньої школа І-ІІІ ступенів № 9 Полтавської міської ради

Слинько В. О., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «014.022 Середня освіта (Німецька мова та зарубіжна література)», Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Срібна Ю. А., кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Старченко В. І., завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

Сулима О. С., завідувачка сектору науково-дослідного відділу фондів Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

Суховій Н. Г., здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Твердохліб А. Ю., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти Бердянського державного педагогічного університету

Тимша А. В., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Титаренко В. М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Титаренко В. П., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Трицило А., здобувач освіти, Науковий ліцей № 3 Полтавської міської ради

Цина А. Ю., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Широка А. О., здобувач першого (бакалаврського рівня) вищої освіти, факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Шовкова-Альохіна А. О., асистентка кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Шпортюк С. М., завідувач навчальної лабораторії кафедри професійної освіти, дизайну та безпеки життєдіяльності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ЗМІСТ

<i>Срібна Ю. А.</i> ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА ЗАСАДАХ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	4
<i>Мачача Т. С.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИШИВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ У БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ.....	7
<i>Орианський Л. В.</i> УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА І САКРАЛЬНА ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА ЯК ВИРАЗНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	12
<i>Титаренко В. П.</i> ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	18
<i>Близнюк М. М., Поліщук І. А.</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДИЗАЙНЕРСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ.....	22
<i>Віктрова П. Є., Цина А. Ю.</i> ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА АНТРОПОСОФСЬКА ОСВІТНЯ СИСТЕМА ПОЕТАПНОГО РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУ, ВОЛІ ТА ПОЧУТТІВ ДИТИНИ.....	31
<i>Кондратенко М. Д.</i> ВИСТАВКА «МЕЛОДІЯ ВИШИВКИ ОЛЕКСАНДРИ ВЕЛИКОДНОЇ».....	36
<i>Піщова М. П.</i> «НА ВАРВАРИ УЗОРИ РОЗКВІТАЛИ» - ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗАХІД ПРО НАРОДНУ ВИШИВКУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ.....	39
<i>Ліщинська-Кравець Г. Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЙ ХУДОЖНЬОЇ ВИШИВКИ.....	45
<i>Кудря О. В.</i> ВІДОБРАЖЕННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТРАДИЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В СФЕРІ ВИШИВКИ ТА ПИСАНКАРСТВА У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННІ ВИРОБІВ.....	49
<i>Титаренко В. М.</i> НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» У СЬОГОДЕННІ.....	53
<i>Шовкова-Альохіна А. О.</i> ВИВЧЕННЯ ВИШИВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	57
<i>Бурдун В. В.</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	61
<i>Голубнича М. В.</i> ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА В КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ ІКОТЛЯРЕВСЬКОГО.....	64
<i>Лебедик Л. В.</i>	

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ НА ОСНОВІ ВИМОГ ДО ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА.....	69
<i>Суховій Н. Г.</i>	
ТЕХНІКА «ЛИШТВА» ТА ЇЇ ПОБУТУВАННЯ НА ВИШИТИХ ВИРОБАХ	77
<i>Дубик Н. П., Байрамова О.</i>	
СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ТРАДИЦІЙНУ УКРАЇНСЬКУ ВИШИВКУ.....	81
<i>Литвиненко А. І.</i>	
УКРАЇНСЬКА ЕПІГРАФІЧНА ВИШИВКА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН.....	84
<i>Гаврищак Г. Р., Луцик А. І.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО СЕРЕДОВИЩА PATTERN MAKER ДЛЯ НАВЧАННЯ ВИШИВКИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ.....	87
<i>Мошенець А. І.</i>	
ХРЕСТИКОВІ ТЕХНІКИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ВИШИВЦІ.....	91
<i>Лукаш Т. О.</i>	
ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА.....	94
<i>Широка А. О.</i>	
"ДЕРЕВО ЖИТТЯ" ТА ЙОГО ЗОБРАЖЕННЯ У ВИШИТИХ ВИРОБАХ..	97
<i>Варданія О. О., Тріщило А.</i>	
АВТЕНТИЧНІ ОРНАМЕНТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ	101
<i>Сиволап О. В.</i>	
УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ВИШИВКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ..	104
<i>Плескач І. М.</i>	
ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПЕТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	107
<i>Тимша А. В., Дебре О. С.</i>	
ЕКО ДРУК НА 3D ПРИНТЕРІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ТА ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ У ШКОЛІ.....	111
<i>Власенко І. О.</i>	
ТРАНСФОРМАЦІЯ СИМВОЛУ «ДЕРЕВО ЖИТТЯ» НА РУШНИКАХ, ЗІБРАНИХ КОСТЕМ МОЩЕНКОМ (З КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО).....	114
<i>Андрух Л. О.</i>	
КОСАЧ-ПЧІЛКА ОЛЬГА ПЕТРІВНА – ЕТНОГРАФ, АВТОРКА КНИГИ «УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ОРНАМЕНТ.....	120
<i>Слинько В. О.</i>	
МОДА ЯК НЕВЕРБАЛЬНА СКЛАДОВА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	123
<i>Мельник Г. М.</i>	
НАСТУПНІСТЬ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ.....	125
<i>Лузгінов О. В.</i>	
УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИЙ ЗАСІБ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ.....	130
<i>Шпортюк С. М.</i>	
УКРАЇНСЬКА ВИШИТА СОРОЧКА В КОНТЕКСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	133

<i>Сулима О.С., Старченко В.І.</i> «ФОНД О. ВЕЛИКОДНОЇ» У КОЛЕКЦІЇ ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО.....	137
<i>Гарець Р. А.</i> ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНА ТВОРЧІСТЬ У ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....	140
<i>Жук І. В., Даннік Л.А.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	143
<i>Плінокос І. Ю., Бєлова-Олейник Ю. Ю.</i> МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УЧНЯМИ 8 КЛАСУ ТЕХНОЛОГІЇ ОЗДОБЛЕННЯ ОДЯГУ.....	147
<i>Мушкет Ю. В., Даннік Л. А.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТЕХНОЛОГІЧНУ ПІДГОТОВКУ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	152
<i>Твердохліб А.Ю., Даннік Л.А.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ В СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	155
<i>Рзасєва А. Г., Цина А.Ю.</i> УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ НАДИХАЄ ТА ОБ'ЄДНУЄ МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ.....	158
<i>Онищенко С. В.</i> ОСВІТНІЙ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІС ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПЕДАГОГІВ.....	161
<i>Денькович Н.А.</i> ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПРОЯВУ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ.....	168
<i>Валєнкова М.А., Бєлова-Олейник Ю.Ю.</i> НЕТРАДИЦІЙНА ХУДОЖНЬО-ДЕКОРАТИВНА ТВОРЧІСТЬ У ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ.....	173